

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

Citation: Jacobsen, J. P.: "Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup", i Jacobsen, J. P.: *Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup*, udg. af Morten Borup ; Georg Christensen , 1924-29, s. III. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-jacob03val-shoot-idm139892129168688.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Værker III Udg. paa Grundlag af Digterens efterladte Papirer af Morten Borup

J. P. JACOBSEN

SAMLEDE VÆRKER

UDGIVET PAA GRUNDLAG AF DIGTERENS EFTERLADTE PAPIRER AF MORTEN BORUP UNDER MEDVIRKEN AF GEORG CHRISTENSEN

III

GYLDENDALSKE BOGHANDEL NORDISK FORLAG 1927

IV

PRINTED IN DENMARK
GYLDENDALS FORLAGSTRYKKERI
KJØBENHAVN

V

INDHOLD

Indledning til Noveller og Prosaudkast .....IX-XXVII

Dagbogsoptegnelser og Strøtanker .. I-26

En Fortælling om tre 27-29

Den gamle Vandpost 31-33

Et Kjærlighedsforhold 35-38

Erotiske Studier efter Biblen 39-á3

En Cactus springer ud 45-97

I Toner! 99-104

Clara 105-110

Wiebe Peters 111-116

Brudstykke af en Fortælling..... 117-120

Mogens 121-180

Et Skud i Taagen 181-203

En Rejseerindring..... 205-208

To Verdener 209-217

Fra Skitsebogen 219-229

Pesten i Bergamo..... 231-246

Fru Fønss 247-276

Anne Charlotte 277-284

Brudstykke af en Fortælling 285-288

Brudstykke af en Fortælling 289-292

Brudstykke af en Fortælling 293-298

Tekstkritik, Haandskriftbeskrivelse og Kommentarer 299-348

VI

VII

NOVELLER OG PROSAUDKAST

VIII

IX

INDLEDNING TIL NOVELLER OG PROSAUDKAST

X

XI

Det var ialt kun tre digteriske Arbejder, som J. P. Jacobsen selv oplevede at udsende: I 1876 og 1880 de to store Romaner og i 1882 et Bind Prosafortællinger, "Mogens og andre Noveller". Af Digte offentliggjorde han i forskellige Tidsskrifter i det hele seks, og hvis ikke hans Venner Edv. Brandes og Vilh. Møller efter hans Død pietetsfuldt havde samlet et Bind "Digte og Udkast", vilde det Billede, hans Læsere havde dannet sig af ham, have været adskilligt mere ensidigt, end det nu er. Det var blot et Aar efter Jacobsens Død, at denne posthume Samling blev udsendt; i 2. Oplag fra 1900 udvidedes den med forskelligt uyt Stof. Nu, da Jacobsens Digtning forlængst er blevet gjort til Genstand for et litterært Studium, har man ved en Udgave af hans samlede Værker Forpligtelse til ikke blot at medtage det, som Udgiverne af "Digte og Udkast" har kaldt "det Færdige, der er hans Genius fuldkommen værdigt" samt "det Ufuldstændige, naar det bærer Mærke af hans digteriske Ejendommelighed", men hertil maa som et tredje Moment føjes Hensynet til det blandt Jacobsens efterladte Papirer, der kan antages at være af Interesse for den litteraturhistoriske XII Forskning ved at belyse Gangen i hans digteriske Udvikling. I dette og det følgende Bind har derfor foruden alt det tidligere trykte ogsaa adskilligt hidtil utrykt Stof fundet Plads, naar det skønnedes at oplyse noget om Digterens Studier og Forbilleder. Hermed er dog langt fra alle Jacobsenske Manuskripter offentliggjort, thi medens praktisk talt alt, hvad der stammer fra Tiden efter det digteriske Gennembrud, er medtaget, kan talrige Udkast fra Digterens Barndom - puerile og efterklangsagtige saavel af Form som af Indhold - uden Skade for Forskningen henligge utrykt. Hvor der er gjort Brud paa denne Regel vil det nedenfor blive nærmere motiveret. Ligeledes er der med Hensyn til Varianter til posthume Arbejder foretaget et Udvalg, dels af nødvendige Pladshensyn, dels ud fra den Betragtning, at det ikke kan anses for nødvendigt at meddele Rettelser til alt det i ydre Henseende ufuldendte, da det som oftest er ensbetydende med det i dybere Forstand ufærdige.

Et selvbiografisk Afsnit, Dagbogsoptegnelser og Strøtanker, fører os ind i Jacobsens Tankeliv, fra han som purungt Menneske begynder at danne sig en Livsopfattelse, til han som modnet Mand anlægger Notatsamlinger til Brug for kommende XIII Værker; imellem den første Antegnelse, der stammer fra Tiden før Studentereksamen, og de sidste, af hvilke en indeholder Momenter til "Niels Lyhne", ligger der dog kun et Tidsrum af ca. 10 Aar. Det litterære Forbillede er antagelig dels Poul Møllers Aforismer, der ogsaa omtales en Gang (S. 18.s), dels Kierkegaards "Diapsalmata".

Det første digteriske Udkast, som her er optaget, det ganske korte Fragment "E n Fortælling om tre", slutter sig ved sin selvbiografiske Karakter til Dagbogsoptegnelserne, idet dets Situation nøje afspejler Jacobsens egen omkr. 1867. Helten, der bærer samme Fornavn som Titelfiguren i den samtidige Digtsamling "Hvert Sperring", føler sig paa samme Maade som Jacobsen delt mellem Videnskaben og Digterkaldet (jf. den første Dagbogsoptegnelse "Om mit Kald"), og hans Veninde er ved at give sin Haand bort til en Mand, hun ikke elsker; saaledes havde Jacobsens Barndomsveninde 1867 foretaget et lignende, efter hans Mening ubetænksomt Skridt, som han havde anvendt al sin Overtalelsesevne for at faa hende fra (se Anna Linck: "J. P. Jacobsen" 2 (S. 51). Digterisk har Jacobsen imidlertid ikke fornaaet at udnytte dette Motiv; han synes hurtigt at have opgivet denne Plan.

De følgende, i sig selv ganske ubetydelige smaa Skitser giver interessante Fingerpeg om Jacobsens tidligste Forbilleder. "Den gamle Vandpost" kalder han meget

XIV

træffende "et Eventyr i Maner", og hvis "Maner" det er, han her slaar ind paa, er ikke vanskeligt at se;

man behøver blot at have læst de første Linjer igennem for at genkende Tonen fra H. C. Andersens "Snemanden" (1861), men Uselvstændigheden er iøjnespringende. I Jacobsens modne Produktion dukker Reminiscenser fra Andersen endnu engang op, hvor han i Regnvejrsskildringen af "Mogens" giver de tørstige Blomster Menneskevæsen og lader Konvolvolusserne fylde deres hvide Krone til Randen, klinke med hinanden og hælde Vandet i Hovedet paa Nælderne. Hermed stemmer det, at Jacobsen i et Brev af 2/5 1877 til G. Brandes vedgaar Arv og Gæld efter H. C. Andersen (Brandes: SS. III S. 58). En Stilstudie er ogsaa den lille Skitse, der kaldes "Et Kjærlighedsforhold". Den har sit Udspring fra den 20aarige Jacobsens første Bekendtskab med Søren Kierkegaard. Efter sit Indhold stammer den ned fra "Forførerens Dagbog", og den ejendommelige stilistiske Opbygning - de talrige Antiteser, Begyndelseslinjens Gentagelse til Slut - viser hen til et ganske bestemt Sted heri, Cordelias andet Brev ("Der var en riig Mand, han havde stort Qvæg og smaat Qvæg i Mængde, der var en fattig lille Pige, hun eiede kun et eneste Lam" osv., Saml. Skr. 2 I. 328). Der er næppe heller megen Tvivl om, at den paatænkte Række "Erotiske Studier efter Biblen", af hvilke kun een, om Adam og Eva,

XV

er kommet til Udførelse, er Resultatet af hans Fordybelse i Kierkegaard. Stilens Ironi og den for Jacobsen unaturlige filosofiske Jargon leder naturligt til denne Antagelse.

Medens samtlige foregaaende Smaaskilser er at betragte som Penneprøver, uden Værd i sig selv og hurtigt overladt til deres egen Skæbne af Jacobsen, tilbød han i 1868 Gyldendals Forlag en Digtcyklus, "Hervert Sperring" (se flg. Bind). Da han havde faaet denne forkastet, samlede han sig om Udarbejdelsen af et nyt Digterværk, "En Cactus springer ud", hvis Form ganske vist var mindre koncentreret, idet det blev en Række Fortællinger og Digte med en forbindende Prosaindrømning, men hvis enkelte Bestanddele paa adskillige Steder bebuder den kommende højst egenartede Digter. Hvad han udover "Hervert Sperring"-Digtene *) havde skrevet i Aarene 1867-70, forenedes her i en Form, der utvivlsomt var særdeles bekvem for Forfatteren, men kunstnerisk højst utilfredsstillende. Rammen er den siden "Decamerone"s Tid oftere anvendte at faa et kortere eller længere Tidsafsnit til at glide hen ved at lade de enkelte Deltagere i en Sammenkomst yde hver sit kunstneriske Bidrag til Underholdningen. Digterværket kan paa den Maade frembyde en vis Lighed med en Harmonika, der kan trækkes ud og skydes ind, og af bevarede Indholdsoversigter (se

*

XVI

Apparatet S. 306 f.) kan vi ogsaa overbevise os om, at Jacobsen til et givet Tidspunkt har tænkt sig at tage mere med, end han har optaget i Renskriften. Et Digt kaldet "Ridderen", der er lagt i Munden paa Jesper, repræsenterer Forstadiet til "Irmelin Rose", men er senere blevet skudt ud; et andet, tillagt Per, med Titlen "Hustru og Slegfred" har en særlig interessant Genesis, idet det efterhaanden udkrystalliserer sig til de fire klassiske Strofer "Det bødes der for" (se nærmere herom flg. Bind). En Overgang ser det ogsaa ud til, at der har været tiltænkt Arabesken "Monomani" Plads i "En Cactus", og her har det ligeledes været Digterens Mening, at den nedenfor aftrykte Skitse "I Toner!" skulde optages. Digterværket blev imidlertid aldrig afsluttet og ender midt inde i "Kormak og Stengerde": det mislykkede Besøg hos Georg Brandes har uvilkaarligt atter drevet ham i Armene paa Botanikken; Arbejdet paa Prisaafhandlingen og Darwin-Studierne fangede ham ind. - "En Cactus springer ud" betegner et betydeligt Skridt fremad i Retning af digterisk Originalitet, omend ikke den fuldkomne Frigørelse af Forbilleder. Fuldkomment og ufuldkomment findes Side om Side: "En Arabesk", der første Gang overtydede en af hans Venner om, at Jacobsen var et betydeligt lyrisk Talent, og det tamme Digt "Efteraar", for at tage to Yderpunkter. Samlingens Hovedstykke, den ufuldendte Sagapastiche "Kormak og Stengerde", XVII er symptomatisk for Jacobsen's Ungdomsproduktion, for hvilken en væsentlig Inspirationskilde er det 'garamelnordiske. Han tager fat der, hvor det ældre Slægtled af Digtere har sluppet. I en lille selvbiografisk Redegørelse for sin litterære Udvikling, skrevet til Brug for Vennen Vilh. Møller, fortæller Jacobsen, at han i en Alder af et Par og tyve Aar "gjorde grundige Studier af Edda og Sagaerne, mest i Oversættelse, og af hvad der ellers hører til den oldnordiske Litteratur" (Kgl. Bibl., aftrykt "Tilskueren" 1904 S. 956); af Optegnelser i Papirerne (Pakken "En Cactus springer ud" Læg VII S. 3 og XI S. 8) kan man danne sig et Indtryk af, hvilke Udgaver han har benyttet. I det hele indeholder hans Papirer talrige Udkast fra de unge Aar, der viser Dragningen mod det nordiske, men det meste er saa ufuldfærdigt, at det kun egner sig til refererende Omtale. En af hans tidligste digteriske Planer er en stor Digtcyklus om Hadding, hvoraf et Par Indholdsoversigter og Udkast til enkelte Sange er bevaret. Emnet, der er rigt paa dramatiske Episoder, har han fundet hos Saxo i den gammelnorske Eventyrsaga om Vikingekongen, der foretager Rejsen til Udødelighedslandet (Jørgen Olriks Oversættelse 1 I S. 39 ff.).

Det er ligeledes Saxo, der laaner ham Stoffet til Gorm Lokedyrker-Motivet. Med Hensyn til den ydre Iklædning har han været i stor Tvivl; snart griber han Emnet an i

XVIII

Prosafortællingens Form (Pakken "Prosaudkast"), snart i Dramaets, og efter at han har bestemt sig for Drama, vakler han endnu mellem Vers og Prosa. Naar han vælger Versdramaet, synes et bestemt Forbillede at have foresvævet ham, nemlig Grundtvigs "Optrin af Kæmpelivets Undergang i Norden". Heri bestyrkes

man ydermere ved flg. Personliste med af Jacobsen vedføjede Angivelser af de enkelte Personers religiøse Standpunkt (Pakken "Dramatiske Udkast"):

GORM LOKEDYRKER. Dramatisk Digtning

af J. P. Jacobsen.

De Handlende.

Gnost.[iker] Gorm Lokedyrker. Lejrekonge. Vantro. Oda. Hans Dronning. Troende. Astrid. Gorms Datter af første Ægteskab. Myst.-Spotte, Sigurd Lejreskjalde Æsth. Aage

Orthodox. Vermund. Hofgode.

Overtroisk. Hejd. en Trællekvinde.

Atheist. Eigil. Hirdmand.

Af Stilen kan følgende Prøve give et Indtryk:

Første Handling.

Kongshallen i Lejre. Morgen. Klæder hænge endnu for Gluggen.

Vermund.

Hvor der er mørkt i Lejredrottens Hall
Alt har i trende Timer Solen luet
Og her endnu er hængt for hver en Glug.
- -Saa var det ej i Dronning Astrids Dage,
xix Nej! før det første Lysskjær faldt paa Jord
Fra Gyldenfakses fagre Straalemanke,
Før fra sin Moders Skjød den unge Dag
Sig havde rejst og sat sin Fod i Kærren,
Før Nat det sidste kolde Afskedslys
Ham havde trykket paa den stolte Læbe
Stod Drot og Dronning begge Haand i Haand
Paa Svalen hist og ventede hans Komme
Og hilsed' som nu deres Sind var stemt
Med Jubelsang ham eller stille Tanker.

(Staaer en Stund tavs).

Du bliver gammel, Vermund; kun den Gamle
Kan leve saa sig ind i Minders Flok,
At hver en Nutids Daad ham ene tykkes
En Minderune om en Fortids Daad.
Da jeg var ung og Blodet hedt i Aaren,
Mod Fremtids Dag var stedse vendt min Hu,
Den Sol, der sank i Dag, jeg ændsed' ikke,
Jeg længtes kun imod den næste Dags,
Jeg leved* den Gang halvt i Nu og Fremtid,
Nu derfor halvt i Fortid og i Nu.

Saxos Fortælling om Gorm (Jørg. Olriks Overs. 1 II. 119 ff.) er beslægtet med Hadding-Sagnet ved den farverige Skildring af jætteeverdenens Rædsler og den livlige Udmaling af de farlige Rejser, men Kristendommen kommer til Norden i Gorms Levetid, og da han hører, at det er en falsk Guddom, han har tilbedt, gribes han af Fortvivlelse og berøver sig Livet. Saxos Glæde over den nye Tro kunde Jacobsen vel ikke dele, men han har formummet sine religiøse Tvivl i Gorms Vikingskikkelse. At lægge moderne Idéer ind i et Fortidsemne var endnu Jacobsens Fremgangsmaade, indtil det Øjeblik kom, da han som Niels Lyhne fattede, "at det xx ikke var nogen Naturnødvendighed at være enten oldnordisk eller romantisk, og at det var simplere selv at sige sine Tvivl end at lægge dem i Munden paa Gorm Lokedyrker" (II 152).

Det gammelnordiske møder os endnu en Gang i "En Cactus springer ud" i Fragmentet "Kormak og Stengerde". Det er den korte oldislandske "Kormaks Saga", som Jacobsen har gendigtet, næppe paa Grundlag af selve Originalteksten - han vedgaar jo ærligt over for Vilh. Møller, at han væsentlig kender den oldnordiske Litteratur i Oversættelse, men efter 2. Udg. (1868) af N. M. Petersens "Historiske Fortællinger om Islændernes Færd" (jf. Pakken "En Cactus" Læg X S. 7, Læg XI S. 8). Over for Sagaen forholder han sig

frit, følger den nok i Handlingens Gang, men understreger og indføjer, hvor han finder for godt, saa det faar Karakter af en Gendigtning. Stilpræget er temmelig langt fra Sagatonen, de lange epigrammatisk tilspidsede Replikskifter, der virker som Tragediens Stichomythier, røber mere Fordybelse i de Bjørnsonske Bondenoveller og Ibsens "Hærmændene paa Helgeland" end egentlig Kendskab til Sagasproget*). Heller ikke "Løseversene" (de indlagte Strofer) er Imitation af de tilsvarende i "Kormaks Saga" ud over Strofeformen og Anvendelsen af Kenninger. Typisk Jacobsensk er Valget af

*

XXI

netop denne Saga, der ikke hører til den oldislandske Litteraturs ypperste: Digteren med det glippende Tag i Virkeligheden og den svigtende Lykke i Kærlighed er jo en Præformation af Niels Lyhne.

Jacobsens eget Digterfysiognomi møder vi egentlig først i "Gurre-Sange" og navnlig i "En Arabesk". "Gurresange" bygger videre paa det Fundament af litterære Traditioner om Volmer og Tove, som Guldalderdigterne har skabt, uden i Enkeltheder at være afhængig af dem, og paa mange Punkter bærer de Præg af at være skabt af en moderne Aand. For Studiet af Jacobsens Frigørelse fra den ældre Digterskole er "Gurresange"-nes Tilblivelseshistorie et lærerigt Eksempel. Sangene om Valdemar og Tove, der er aftrykt i Apparaten (S. 308 f.), viser, at han oprindeligt har villet behandle Emnet i den traditionelle strofiske Form som f. Eks. i Hauchs "Valdemar Atterdag"; men kun disse to Udkast har denne Form; han har hurtigt brudt med den overleverede Form og i Stedet skabt sig en ny, der bedre var egnet til at rumme et moderne Indhold: den ustrofiske lyriske Monolog, som Pan-Arabesken, hans tidligste Mesterstykke, er det ypperste Eksempel paa*). Endnu i de første Gurresange aner man de ældre Digtere bag Jacobsen, men Sikkerheden stiger, efterhaanden som flere og flere Digte bliver til, og fra og med "Den vilde Jagt" er han helt sig selv.

*

XXII

Pan-Arabesken endelig betegner Kulminationen og indbragte ham for første Gang Digternavnet, da han læste den højt for Edv. Brandes, og denne begejstret udbrød: "Men du er jo Digter!"

Med rigtig Selvkritik udelod Jacobsen af den renskrevne Samling den ubetydelige lille Skitse "I Tone r!", der oprindeligt havde været bestemt til at optages heri. Med sit Staffeldtske naturromantiske Indhold repræsenterer den et ældre Lag i Jacobsens Ungdomsproduktion.

En "patologisk" Skitse "Clara" er saa fragmentarisk bevaret, at det ikke er let at se, hvad den skulde have udviklet sig til. Saa meget er klart, at det er et moderne Stykke Sjælebeskrivelse, et Forsøg paa at forklare en ung Piges Handlemaade ud fra hendes medfødte Forudsætninger. I Opfattelsen af Drømmeriet som det sædvanlige Tilflugtssted for den, der tørster efter Magt (S. 109 f. n.), ligger Skildringen i Fortsættelse af "Hervert Sperring"-Digtet "En Bøn", der efter Jacobsens egen Karakteristik skal vise "den Higen efter Magt, der i Forbindelse med en vis Slaphed dog til syvende og sidst er Drømmeriets Ophav". Det psyko-fysiske Udgangspunkt for Menneskeskildringen bebuder allerede "Marie Grubbe".

Endnu vanskeligere er det at danne sig en Mening om de to følgende Fragmenter, "Wiebe Peters" og det Udkast, der

XXIII

handler om Mestermannen. Bag "Wiebe Peters" ligger Jacobsens botaniske Rejse til Anholt i 1870, og saa skitseagtig den end er, viser den, at han ikke blot har haft Planterne til Studieobjekt, men ogsaa Menneskene. At han til Slut giver sig Udseende af at have været i Ditmarsken, har derimod ingen Rod i Virkeligheden.

Intet af alt dette var imidlertid naaet frem til Læseverdenen, og meget af det har Jacobsen med sin strenge Selvkritik betragtet som blotte Penneprøver, hvormed han skolede sig til at træde frem som en original Digter. Med Offentliggørelsen af "Mogens" i Vilh. Møllers "Nyt dansk Maanedsskrift" 1872 skulde det første Slag slaas, og dette lille Arbejde har i Tidens Løb faaet en litteraturhistorisk Betydning, som dets purunge Forfatter da ikke kunde drømme om. Gennem Udgivelsen af "Digte og Udkast" blev det for første Gang muligt at følge dets Udviklingshistorie, idet Brandes og Møller her offentliggjorde den oprindelige Version af Skildringen af Mogens's Vagabondtilværelse i Jylland*), som Jacobsen i sidste Øjeblik før Trykningen udelod og erstattede med Brevets mere indirekte Meddelelsesmaade. Næste Bind af denne Udgave vil ydermere indeholde et Bidrag til Novellens Genesis: et lyrisk Digt "Regnvej i Skoven", en Slags Variant til "Mogens"'s berømte Optakt.

*

XXIV

"Et Skud i Taagen") Novellen om den forsmaaede Elsker, der bliver drevet ud i Forbrydelsen, er tidligst konciperet i Tiden efter Jacobsens botaniske Rejse til Kattegatsøerne i 1870. I det ældste Udkast angives

direkte Læsø som Skuepladsen, men i den endelige Udformning er en bestemt Lokalisering opgivet: Bebyggelsesnavnene er opdigtede, og der tales om den stedlige Jærnbane: Naturskildringen og Naturnavne som "Rønnen" (S. 192) viser imidlertid, at det stadig er Læsø, Jacobsen har haft i Tankerne.

Fra nu af bliver Skuepladsen for Novellerne med faa Undtagelser henlagt til Syden; Jacobsens tre lange Udenlandsrejser sætter paa denne Maade sine Spor i Produktionen. Under Titlen "En Rejseerindring" offentliggjordes efter hans Død i et Dagblads Julenummer Begyndelsen til en Fortælling, der er henlagt til Egne, som han havde besøgt paa sin første Rejse i 1873; saafremt det er den, der gentagne Gange omtales i Breve fra 1877 til Edv. Brandes (3. Udg. S. 43, 52, 54), synes den at have voldt ham adskillige Kvaler, og i hans efterladte Papirer er der intet Udkast bevaret, der kan give et Fingerpeg om Handlingens Udvikling.

Udkastet til "To Verdener" illustrerer, hvorledes Jacobsen gennem at skære alt overflødigt

*

XXV

bort naar frem til fuld kunstnerisk Koncentration. Et utrykt Brev til Vilh. Møller indeholder en Udtalelse om denne Novelle, der viser, hvor kritisk Jacobsen var over for sig selv, naar det gjaldt at støbe et digterisk Arbejde i den rette Form; han siger her: "jeg ... skal skrive den lille tydske Fortælling om og faa noget Kjønt ud af den. Den noget feuilletonagtige Samtale forandres og det Hele afsluttes med en stemningsfuld lille Sang. Det Værste bliver at faa et Navn til den" (5/9 1879, Kgl. Bibl.). Det behøver ikke nærmere at paapeges, hvor meget der er vundet ved, at den oprindelige Bredde i Diskussionen om Lykkeforestillingen er blevet fjærnet; som Novellen nu fremtræder, beror dens Mesterskab netop paa den Fortætningens Kunst, hvormed den er udført.

Fra Tiden efter den tredje Udenlandsrejse skriver sig de sidste tre af de fuldførte Noveller, "Fra Skitsebogen", "Pesten i Bergamo" og "Fru Fønss", der alle foregaar paa italiensk eller fransk Grund. "Fra Skitsebogen" eller, som Jacobsen i det lille Bind Noveller fra 1882 efter Begyndelseslinjerne kalder den, "Der burde have været Roser", er henlagt til Udkanten af Rom og i nogle af Udkastene nærmere knyttet til bestemte Lokalteter, saaledes i et til Colonnaernes Palæ, let andet til Via Salara. Som det ses af Udkastene, har det oprindeligt været tænkt som Enaktsdrama. Ca. 1880 havde Proverberne herhjemme en kortvarig Blomstringsperiode.

XXVI

Men det er gaaet Jacobsen med det paa samme Maade som med alle andre Skuespil, han tog fat paa, at han paa et meget tidligt Tidspunkt af Udarbejdelsen er kørt fast, fordi han manglede væsentlige Betingelser for at blive dramatisk Forfatter. Selv drømte han imidlertid endogsaa om at skrive et Helafstensstykke, som han vilde indsende til det kongelige Teater; det er det Ægteskabsdrama, "Anne Charlotte", af hvilket kun den nedenfor aftrykte Scene kom i Stand. I den Form, hvori "Fra Skitsebogen" nu er almindelig kendt, er der dog endnu Mindelser om det dramatiske Forstadium: Indledningen er en Udvidelse af Skuespillets Sceneangivelse med Bibeholdelse af Dekorationen; derefter skrider Jacobsen til Udførelsen af den dramatiske Situation: "Man kunde tænke sig et Proverbe her", og saasnaert Personerne er placeret, den ene Page oppe paa Balkonen og den anden siddende nedenfor paa en Bænk, sætter Dialogen ind, og Dramaet er i fuld Gang.

Problemet i Novellen "Pesten i Bergamo", Fremstillingen af "Selvfornedrelsens Rus", er et meget gammelt Motiv hos Jacobsen. Allerede som ganske ungt Menneske overraskede han i en Skolestil *) sin Lærer med sin tidligt udviklede psykologiske Viden, naar han hævdede, at Bodsøvelser kunde være et Dække for Sanselighed. Marie Grubbe i sit Fald er et nyt Eksemplar af Typen. I

*

XXVII

Novellen ligger Tyngdepunktet da ogsaa - ligesom i "Marie Grubbe" - i det psykologiske, ikke i det kulturhistoriske, men Milieuskildringen er derfor ikke mindre omhyggelig. Til Grund for Billedet af den hærgende Farsot ligger antagelig den berømte Pestskildring i Indledningen til Boccaccios "Decamerone" (se Gudmund Hentze-Udgaven af "Pesten i Bergamo").

Ogsaa i "Fru Fønss" er alt lagt indad. Provence-Landskabet, som paa Jacobsens sidste Rejse forekom ham saa trist, harmonerer med Fortællingens sorgtunge Stemning, og igennem Brevet faar han sagt sine Venner det Farvel, som det faldt ham saa svært at faa over sine Læber.

"Fru Fønss" er det sidste større Arbejde, han naar at afslutte. Resten er ganske korte Brudstykker, som viser, at det ikke manglede ham paa Idéer, men paa Kræfter til at udføre dem: Begyndelsen til det ovenfor omtalte Helafstensstykke og tre paabegyndte Fortællinger. Den sidste af disse, den der handler om Doktor Faust, danner en symbolsk Afslutning paa Jacobsens Forfatterskab derved, at den handler om Døden, der kommer til den fyrretyveaarige, hvis Kraft er opbrugt. Den ender midt i en Sætning: Døden rev rent bogstavelig J. P. Jacobsen Pennen ud af Haanden.

1

DAGBOGSOPTEGNELSER OG STRØTANKER

2

3

15.01.1867

OM MIT KALD.

Der gives Øjeblikke i mit Liv, hvori jeg troer, at Studiet af Naturen er mit Livs Kald; men til andre Tider er det, som om Poesien var det, der skulde være min Idræt, og dette er da navnlig, naar et eller andet udmærket Digt har vakt min Begejstring eller naar jeg har syslet med Nordens Gudelære. Kunde jeg overføre Naturens evige Love, Herligheder, Gaader og Undere i Digtningens Verden, da føler jeg, at mit Værk vilde blive et mer end almindeligt. Men Digtningen vilde ikke blive en kristelig, den vilde betragte Biblen som en Edda og ikke vedkjende sig andre Værker af Guddommen end Naturlovene i videste Udstrækning; den vilde betragte Menneskene ikke som Guds Børn, men som Dele af Guddommen, ringe Dele, men dog Dele. -

Hvad nu Nordens Gudelære angaaer, saa vilde det være et herligt Kald at bringe Fædrenes Tro og Forhaabninger tillive! Men det skal ikke frembringes ved at drapere sine Nutidstanker nordiskt, ikke ved at fortælle Fædrenes kollosale Bedrifter begejstret og smukt, dette er ikke nok. Nej!

4

den der vil løse Hedenskabet ud af Eddaen og Sagaerne maa have dybt og inderligt forstaaet den Tids Religion, maa kjende Tidens Trang og Savn.

15. Januar 1867.

12.03.1867

EPISTLER OM ET RELIGIONSSTANDPUNKT.

Kjære Ven!

I dit sidste kjære Brev spørger du indtrængende: "er du Kristen" og tilføjer som Begrundelse af Spørgsmaalet, at der er enkelte spredte Bemærkninger i mine Breve, der har givet dig Anledning til at tænke over dette Punkt.

Nej! min kjære Ven, jeg er ikke Kristen, jeg har været det. Kristendommen har for mig, saaledes som den findes i Biblen, altfor meget naturstridigt, altfor meget selvmodsigende til at jeg rolig skulde holde fast ved den, jeg anser den for en Mythologi saa godt som Grækernes og Nordboernes, og om Aartusinder maaske Titusinder vil der til almindelig Dannelse, navnlig for at forstaa Fortidens Litteratur, høre christelig Mythologie. Det vil gaa med den som det gik med Nordens og Sydens, den vil eengang ikke mere passe til sin Tid, en ny Guddomsanskuelse vil trænge den tilside for maaske atter selv at give Plads for en endnu fuldkomnere. Og det er jo rimeligt at det gaaer saaledes, "thi

5

det Samme er ikke sandt for enhver Tid og ethvert Individ". Det var rimeligt at Nordens Mythologie var saa fuld af vældige Guddomme, at der haabedes paa et daadfuldt Liv efter Døden, hin Tid var Viljens, det er rimeligt at Kristendommen dvæler ved Undre og mystiske Handlinger, dens Tid er Følelsens; men det er ogsaa rimeligt at vor Fremtidsreligion bliver klar og simpel, reent fri for simpel Legemlighed som for legemliggjort Guddommelighed, thi vor Tid er Tænkingens.

Hedenskabet fandt sine bedste Dyrkere blandt de Mægtige, thi den dyrkedes bedst ved Stordaad, da Daadens Udspring først og fremmest er Viljen. Kristendommen begyndte hos de Svage i Aanden . . .

12/3 67.

Det er mig ligegyldigt at synes, det er mig Alt at være.

12.03.1867

EGOISME

At Egoisme er noget Ondt er tidnok sagt, den kan dog opfattes som noget Godt. Der er i Virkeligheden ingen der gjør det Gode for det Godes Skyld, Mgesaalidt som Nogen gjør det Onde for det Ondes Skyld. Man gjør det Gode fordi man føler sig forpligtiget dertil o: man gjør det Gode for at det man gjør skal svare til det Ideal man higer efter at blive lig, det Ideal man saa at sige har opstillet 6 af sit futuriske Jeg, det Jeg der skulde være Kamplønnen her hvor Aand og Legeme ere samlede. Den bevidste Udførelse af noget Godt er Egoisme. Man gjør det Gode for at vinde i sit eget Omdømme. Egoisme er: i hvad man tænker, taler og handler først og fremmest at tænke paa sig selv. Der er Egoisme i Rasks Ord: "man skylder sit Fædreland Alt". Hvorfor skylder han Fædrelandet Alt? fordi det er hans Fædreland.

12/3 67.

Andres Dom om mit Jeg er mig ligegyldig hvad mig selv angaar. Dømme de ret kan jeg derimod glæde mig over at de kunne se rigtig, dømme de fejlagtigt bedrøver det mig at de ikke kunne dømme rigtigt.

12.03.1867

Det er en dum gammel Tradition, at man selv kjender sig mindst. Andre kunne vide, hvad man gjør og siger, selv véd man om, hvad man tænker, og det er det vigtigste, thi desværre, Ord og Daad ere ofte Tanken modsatte .... Dette gjælder naturligvis kun, naar man har beskæftiget sig med sig selv.

12/3 67.

22.05.1867

22. Maj 1867.

Jeg var i den italienske Opera trods Tid og Penge; jeg saa "Un ballo in maschera". Forstod ikke et Ord, anede dunkelt Meningen, væmmedes ved Primadonnaen, kjedede

7

mig over det meste af Musikken og - morede mig dog ganske udmærket

Signora Benati! ung, naturlig, glad, skjelsk, ret smuk, Pagedragt, dejlig Stemme - I Guder, hvilket forfærdeligt Angreb paa et ungt Hjerte, der slaar varmt for alt Skjønt, maaske endog vel varmt. Hvor jeg gaar og hvor jeg staar, ser jeg Signora Benati dandse ud af 4. Akt og hører hende synge Arien i 1ste. Hun er næsten Barn, hendes Henrykkelse over Bouketterne var stor, hun vilde nødig slippe dem. Signor Padilla maatte næsten rykke dem fra hende, for at hun ikke skulde generes af dem i sit Spil, - og saa holdt hun dog trodsig fast i et af Bouketbaandene. Signora Benati og Examen Artium! skrækkeligt, at I ikke kunne forliges! Jeg maa dog se at faa jer til det. Se Benati endnu en Gang maa jeg.

24.05.1867

24. Maj 1867.

"Zwanzig Jahre und noch Nichts fur die Unsterblichkeit gethan". Jeg troer næsten jeg har tabt den Smule

Færdighed i Behandlingen af vort Sprog jeg har haft, det er ogsaa en dum Tid! Sne den 24. Maj! Der er vist Noget i Stykker med Golfen. Ikke en Gang en Sonet til Benati.

Pinse 1867

Pintsedag 1867.

Man kan hvad man vil, naar man forstaar hvad man vil. -

Man kan kalde det godt eller ondt, min

8

Stræben gaar ud paa: at læse, se og høre saameget sandt Skjønt som muligt og at tænke og føle saa meget skjønt Sandt som

muligt. -

Ondt er hvad der strider mod Naturen og dens Love. -

Kan man zoologisk bevise mig at Mennesket er et polygamiskt Dyr vil jeg holde med Mormonerne i d e t Stykke. -

20.06.1867

20. Juni.

Nur durch Leiden wird der Mensch ein Mensch.

H. Heine.

Kun ved Kvinder vorder Manden "Mand".

Og kun Kvinden gjør en "Mand" til Slave.

EN BEGAVET UNG MANDS DAGBOG.

16.12.1867

16. December 1867.

Hvorfor begynde paa en Dagbog! det bliver dog ikke til Noget alligevel, - men Collegieheftet er saa pent, og det er saadan en dejlig fræk Tittel, jeg har skrevet derforan. Jeg maa være oprigtig i højeste Grad i disse Blade. "Intet sundt Menneske skriver Dagbog". Dette er altsaa en Sygejournal. - Ved at skrive Dagbog bilder man sig selv en Masse Løgne ind. - Jeg har læst "Per Gynt" i denne Tid. Lad den sætte sig. Krojsos af A. Flinch. Kold Ild. Aarestrups Digte, hvor betegnende er ikke for ham den lille Ritornelle:

9

"Det faldt mig aldrig ind, at gjøre Regning,
Blandt dine Yndigheders Tal, paa denne
Snørlivets Silketryk og Rosentegning."

det kunde aldrig falde nogen anden ind end ham at give en saadan lagttagelse Versform og skrive den ned.

Set "Kjøbenhavn ved Dag" paa Vesterbros Theater. Mærkelig nok var der en Ytring deri, der, om den end er gal, dog ligner noget: Det er en ung Mand fra Landet, der er yderst utilfreds med Kjøbenhavn og kun kan finde sig til Rette, da han er kommen ind paa Regensen blandt en Flok Studenter. Ellers ligner det fælt meget "Østergade og Vestergade".

Det er egentlig komisk: Jeg ved ikke, hvordan min Prosa ser ud. Det forekommer mig, der er noget uoriginalt ved den, jeg mener ikke uoriginalt; men jeg kjender ikke mig selv i den.

17.12.1867

17. December 1867.

Digteren gaaer sig en Tour, Naturen er saa dejlig, saa stor, saa levende, hans Følelser røre sig stærkt, hans Læbe nynner: det er Undfangelsens salige Øjeblik. Han gaar hjem, tager Papir og Pen, skriver og streger ud, tænker og tænker om igjen, former og former om igjen: det er Forløsningens haarde Timer. Dagen efter skriver han igjen, det gaar lettere, men det er ogsaa mindre værdifuldt: det er Efterbyrden, Derfor saa meget

10

daarligt mellem saa meget godt i Digterværkerne. Det er raat, men sandt.

Naar man, idet jeg efter at have været borte et Øjeblik, træder ind i en Kreds, taler om noget Andet end det, der var Talens Gjenstand, før jeg gik, og lidt efter at jeg er kommen opgiver dette Emne, spiller man i 9 af 10 Tilfælde Comedie. Man har talt om mig; idet jeg træder ind begynder En ivrigt at tale om et. og Andet; de andre deltage ivrigt deri; naar saa man troer Faren overstaaet, holder man op og puster. -

Hvorfor skriver jeg Digte? For en Gang at blive berømt? Jeg vil ikke haabe det. Fordi det er min Natur, fordi det er mig nødvendigt? Det koster mig Anstrengelse at skrive et Digt. Fordi jeg mener at burde bruge det Pund, jeg maaske har? Jeg er intet Pligtmenneske. For at lære mig selv og mine Evners Størrelse at kjende? Lad mig sige: maaske, jeg gidder ikke opkaste flere Spørgsmaal.

Det er mig aldeles umuligt at sige, om hvad jeg skriver heri virkelig er min Mening, eller det blot er Pennegriller (Pendiarrhoe).

Mon jeg lumske Menneske ikke inderst, allerinderst i mig huser den Tanke: en Gang i Tiden bliver du en stor Digter, og naar du saa er død, vil man finde dette pene Collegiehefte og glæde sig over dine træffende (?) Bemærkninger og finde mange Vink til Bedømmelse af din Personlighed og dine

11

Værker og saa udgive det soni en Autobiographi! (Var jeg Crittiker paa den Tid, vilde jeg sige, at det var noget forbandet forvirret Tøj.) Gud, hvor dette kunde føre En, der studerede mig, bag Lyset! Af hele Tonen for Ex. af ovenstaaende kunde han komme til at slutte: hvor oprigtigt! og saa er Alt dette maaske netop stik imod min Mening. Ja, ærede fremtidige Anmelder, jeg kommer ikke med nogen Paastand, i det Capitel ved jeg. ikke mere end du og sandsynligvis, mindre, du ved da, hvordan hele Bogen .ser ud, jeg kjender kun de første Sider.

Idag skrevet Digtet: "det er dejligt at leve i Drømmenes Land". Læst i Phantastiske Fortællinger af Edgard Poe.

18.12.1867

18. December 1867.

Skrevet Digtet: "o husker du Moder den Gang jeg var lille". Læst Edgard Poe ud og Digte udgivne af Christian Winther 1868.

En Digter behøver vist aldrig at være bange for, at fhansj Tanker skulle være saa geniale eller hans Følelser saa individuelle, at hans Samtid ikke kan fatte dem.

Da jeg havde faaet rystet Drengen ud af Ærmet og begyndte at udvikle inig aandeligt o: begyndte at studere mig selv, blev jeg meget forbavset og tænkte: saadan som du er, er der ingen Andre i Verden. Nu ved jeg ad Erfaringens Vej, at der er Mange. Jeg kunde have Lyst til at hellige mit Jeg en speciel Undersøgelse her.

12

JEG.

Jeg er et Menneske, der har Lyst til alt for mange Ting. Jeg kunde have Lyst til at studere Botanik, Æstetik, Konsthistorie, Mythologie og sikkert meget mere.

Min Vilje er maaske stærk i store Ting, svag i Smaating, maaske omvendt, maaske for Øjeblikket kvalt af Følelse og Tanke.

Min Følelse er stærk, men gjør ingen Larm. (Hvad mener Hr. Jeg om Digte? det er dog en Slags Spræl.)

Naar jeg bliver begejstret, farer det mig koldt ned ad Ryggen. Jeg kan let komme til at græde. Gaar i Almindelighed til Yderligheder i Følelsessager.

Min Tankegang er nogenlunde hurtig, men dog for langsom; maaske klar, maaske ikke.

Jeg indgyder i Almindelighed unge Piger Tillid.

Jeg har vist megen Takt og Finfølelse. Rødmer i Almindelighed uden Grund.

Meget indbildsk. Har vist megen Selvkritik og er vist i det Hele taget en god, skarp Kritiker. Meget ærgjerrig.

Ovenstaaende er meget muligt aldeles pinende galt.

Har meget stærk Tilbøjelighed til at omsætte alt mødende i Poesi. Er forfængelig om Sommeren, ikke om Vinteren. Arbejder mest ved Lys. Spadserer helst i Dæmring. Drømmer hellere end tænker. Er modtagelig for
13

Smiger, naar den er fin. Meget pirrelig. Alt muligvis Løgn.

02.01.1868

2. Januar 1868.

Personer af min Omgang som kunne bruges som Modeller ere: Fader, Moder, Jeg, (naturligvis!) Fru Michelsen, Anna, Emma, M. N. Nielsen, Olaf Møller, Fraenckel, Chr. Gamborg, Fru Christensen, Fru David o. s. v. Vixen ikke at forglemme.

Hvor jeg er doven! "Ellen" er ikke færdig endnu. Jeg læser i denne Tid Körners Biographi. 21 Aar og berømt Digter og Helt. Jeg maa rigtignok sige med Don Carlos: "zwanzig Jahre und noch Nichts für die Unsterblichkeit gethan". Dog det kommer nok. (Lad mig huske at skrive: Sejerssang o: Sejer i Kjærlighed.)

Begyndelse til en Novelle fra 1997:

Det var en mørk Januarnat i Aaret 1868, da den unge, endnu ikke bekendte Digter Jens Peter Jacobsen med hastige Skridt ilede hen ad de glatte Fliser i Krystalgade (i den graa Oldtid Skiddenstræde, nu Diamanttorvet), indsvøbt i en daarlig Overfrakke, tænkende paa de geniale Bemærkninger, han havde siddet og gjort i Studenterforeningen (dengang paa Gammelholm, nu paa Kejsergade), da et Baal af knittrende Cokes, der flammede midt paa Gaden og gav Husene paa begge Sider et magiskt rødt Skjær, fik ham til at standse og se derpaa; det var Gasvæsensfolk, der optøede Jorden for at komme 14 til at gjøre Rørene i Stand. (Den Gang brugte man dette kummerlige Belysningsmiddel.) Derpaa ilede han hjem og ...

(Ende) skrev dette staaende.

06.03.1868

6. Marts 1868.

Sagde jeg det ikke nok! det blev ikke til Noget med det Dagbøgeri. laften rigtigt gjort Bekjendtskab med Paul Kierkegaard. Læste nogle af mine Digte for ham, mente det var rigtigt anlagt, men selve Digtene ikke prægnante nok i Udtrykkene. Han har Ret. Det var det der er færdigt af Sigurd Sanger han fik. Bliver i denne Tid modelleret af I. Takanen, finsk Billedhugger.

08.03.1868

8. Marts 1868.

Man kan, naar man studerer Algerne, næsten komme til at tro, at der er en personlig Gud, der den Gang da han skabte Verden og Tingene i den, sad med et stort Stykke Tegnepapir for sig og et Blyant i Haanden og kradsede først simple Cirkler og Triangler op og saa pyntede paa dem med Prikker og Streger (Diatomophyceae), dernæst allehaande løjrlige Figurer, som det nu faldt ham ind (Phycocromophyceae), saa trak Paralleler og fik Confervae frem, de var saa lette at tegne, derfor tegnede han saa mange.

15

04.04.1868

4. April 1868.

Hvis der var en personlig Gud og jeg troede paa ham, vilde jeg bede, saa Haaret paa hans Hoved vilde rejse sig, og han selv af Forfærdelse og Angst sende sin Dødsengel til mig og tæmme mig i Paradis ved Kjedsomhed, for at ikke Helvede med mig i Spidsen skulde sejre over Himlen. Men nu troer jeg ikke, beder altsaa ikke - men ønsker, - faaer ikke, men drømmer.

SÆRE OG SYNDERLIGE DRØMME opdrømde av Jens Peter Jacobsen Anno 1868.

1. Drøm.

Jeg var oppe til Philosophicum.¹ R. Nielsen fortalte mig, at han godt kunde lide, at jeg studerede Botanik.² Saa spurgte han mig om, hvad jeg vilde op i. Jeg svarede "Substantialitet",³ men han misforstod mig vist og hørte da om Subjectivitet. Maaske var det omvendt. Jeg kunde Intet. Nielsen hjalp mig vist; thi jeg sad hele Tiden som paa Naale, for at han ikke skulde prostituere sig ved ulovlig Hjelpen. Folk sagde, at jeg havde faaet nogle positive Charakterer.

1

2

3

16

Jeg tvivlede og tillod mig at se i Protokollen, der mærkværdig nok var en Dynge Papir, hvori Fragmenter af Musikalskt Album. Jeg troer, at jeg undrede mig derover og tænkte ved mig selv: at da Nielsen jo var et alsidigt Menneske og gav sig af med Musik og Maleri, var det vel saaledes, det var kommet der. Mærkværdig nok vare Candidaterne ordnede efter Lav, og mærkværdig nok maatte jeg søge mig selv i Skorstensfejerlavets Rækker; der stod da Gharakteren: "forbi". Jeg spurgte Nielsen, om jeg var dumpet, og han bejaede det. Thi gik jeg hændervridende op og ned ad Gulvet og befandt mig oppe hos Rudolph Schmidt, min Manucteur. Nu kom noget Vrøvl om en Michael Gjørup og en Frederik G. Der var en Kat inde i Stuen, hvilket jeg ikke yndede og sagde, at jeg kun frygtede 2 Ting, nemlig Kjedsomhed og Katte.¹ R. Schmidt truede med at faa en Fru X's lille Kat op, hver Gang vi læste.

2. Drøm.

Jeg kom ude fra Vesterbro. Gik saa ned i en Urtebod for at købe Salep.² Saa noget Pris-Vrøvl. Jeg lagde 2 Specier³ paa Disken, som pludselig forsvandt. Jeg klagede, men det hjalp ikke. Saa søgte jeg allevegne.
1 2 3 17

Pludselig fandt jeg - jeg troer, den faldt ned fra et Træ, der voksede udenfor Boden - en gammel romersk Sølvmynt, noget større end en Specie. Men Kræmmeren tog den fra mig og sagde, at det kunde jeg vel være tjent med at faa den i Stedet. Saa søgte jeg i hans Kones Gjemmer, jeg troer et Sybord. Kræmmeren sagde: De kan jo anmelde det for Politiet; men jeg frygtede for ikke at faa Pengene igjen alligevel. Svenden sagde: vær dygtig distrahit,¹ Hr. Vinding!² til Principalen. Jeg blev ved at søge. Men nu holdt Principal og Svend mine Arme. Jeg stred imod og vaagnede.

3. Drøm.

Noget med to dybe Grøfter ude ved Slukefter,³ hvomed jeg tabte noget Tøj. Der blev søgt og Noget Andet fundet. Endelig fandt nogle Piger det. De vilde have Findeløn. En af Gjenstandene var en Stok,⁴ som jeg en Gang har givet min Broder, et knudet Rør nemlig. Der voksede i Grøften, hvori der ikke var Vand, nogle uhyre Planter, som jeg antog for gule Aakander.

- - - -

1 2 3 4

18

August 1868

August 1868.

Kjære Erik!

Jeg læser i denne Tid: Tusend og en Nat, Schleiden Grundzüge der w. Botanik, Uhlands Gedichte, Poul Møllers Aphorismer og Philosophiens Historie, Heines Briefe, Olaf den Helliges Saga, Immermanns Münchhausen, Didrik af Berns Saga, Juliet and Romeo, Heibergs Critikker, skriver paa Hervert Sperring og en Feuilleton "fra Bornholm". - !!!!!!!!!!!

Undertiden er jeg tilmode, som om jeg laa i en Ligkiste, og giver de Gamle Ret med Hensyn paa Ymers Hjerneskal. Vi ere døde, vi have levet og ere nu begravede og vente paa Opstandelsen. I Regn og Slud

din J. P. J. ...

Ligesom varmt Vand kan opløse langt mere af et Salt end koldt, saaledes kan det Æsthetiske smelte langt mere Sandselighed end det Ethiske. Prøven er om noget udchrystalliserer sig som blot Sandselighed, da er der for meget.

Intet dannet Menneske i vor Tid kan udtale Ordet: "rørende", uden at der i Stemmen skjælver et Gran Ironi.

Hvor uhyggelig maa en Mimoseskov ikke være i stille Blæst, naar Træerne røre sig, som om de vare levende.

19

Thorvaldsen sagde: "det gaar tilbage, jeg synes formelig godt om mine Arbejder."

Han havde Ret, det var et Tegn paa tatj Idealet ikke levede saa kraftigt i ham, ikke havde sin fordums Skjønhed, siden han kunde finde det saa godt udtrykt i sine Arbejder.

Skade, at J. L. Heiberg ikke kjendte "Hervert Sperring", hvilket ypperligt Exempel paa det dramatiske i det Lyriske!

Ved hvilke Ideassociationer vækker en Kvinde i 30 Aars Alderen Vaarminder?

Hans Ord summede som Spyfluer om hans døde Tanker.

Jens saa, at han med halvlukkede Øjne nynnede en Svensk Melodi, ikke for at synge, men for at tilbagekalde en Situation, og fortalte ham derpaa, at hans (ikke Jenses) Forlovede sang smukt og især Svenskt.

De tre vare paa det Standpunkt af Fuldskab, da Selvkritikken endnu ikke er ganske kvalt. Den Affecterede begyndte at synge "Lad os synge og dandse gemytlig omkring." Nej, den er kjedelig, brølte En. Saa synge vi en Anden: "Lad os synge og dandse gemytlig osv."

I Vorbasse i Jylland har man den Tro at en Hugorm naar den har bidt iler mod Vand,

20

kan nu den Bidte komme til Vand før Hugormen er han lægt, hvis ikke maa han lide.

Paa Vorbasse Mark tjente en Glarmester, forøvrigt en slet Person, mange Penge ved at gaa om med en stor Øgle paa sit bare Bryst (Bønderne tro nemlig at ogsaa Øglerne stikke.) Det minder om indiske Jongleurers Slangekunster.

En Mand i Vorbasse kjendte en Formel mod Hugormebid; man bar en halvdød bidt Pige ind til ham, han læste og hun stod straks op og gik rask ud.

Formlerne skulde meddeles Mænd af Kvinder og Kvinder af Mænd.

Da Formlerne indeholde Guds og Fandens Navn ansaaes Brugen af dem for gudsbespottelig. En Kone i Vorbasse kjendte Formlen for at stille løbske Heste men vilde ikke bruge den. Først da hun saa at en Mand, der sad paa Vognen, vilde miste Livet, hvis Hestene ikke standsede, fremsagde hun Formlen og Hestene stode stille.

En nordisk Digtning skal ligne en Kjæmpehøj, inen det slaar tidt Fejl for Digterne, og istedet for Kjæmpehøjen faa vi en Barnerumpe garneret med Grønt.

Hos mig vække kogte Rejer paa en Tallerken altid Minder om Barnemordet i Bethlehem.

21

Undertiden har jeg en Fornemmelse af, at jeg gaar paa Havets Bund, og alle de dumme Torsk og Østers sidde og gaa og glo og gabe paa mig uden at kunne forstaa, hvilken Fisk jeg: Mennesket, er.

"Du forlanger at jeg skal skrive dig til om min Barndom, hvilket kløgtigt Forlangende, saa kan du se i Indholdet hvorledes jeg var, og paa Formen hvorledes jeg e r."

Somme Damers Teint er altid i Solnedgangsbelysning.

Hos somme Mænd er Hovedet ikke Legemets Krone, men simpelthen en Fortykkelse af Halsen.

Bjørnson er en stor Anatom, ikke Digter, kun naar han ryster paa Haanden, hvad sjældent sker, ejer hans Værker Poesi. (Marie Stuart i Skotland).

Bjørnson mangler Stemning.

Erik tog sin Theaterkikkert, hilsede med den, som man hilser med det fyldte Glas, satte den for Øjet og drak det skønne Billed.

Erik laa og læste, han blev bevæget, og Taarerne traadte ham i Øinene, men han vilde ikke gjerne græde, han knipsede og

22

rystede med Fingrene som for at smelde Bevægelsen bort.

Naar man ser en Dame i Herreklæder, kan man forstaa, hvad en Dame føler overfor en Herre

Stakkels Fyr! han var løben løbsk fra Frue Kirke og helt ned i Studiestræde, da Kudsken indhentede ham og vredt smed Pidsken i Snavset og sagde: er du tosset, tror du, jeg gider rende saadan efter dig? Stakkels 8-aarige! at leve i Illusionen som Hest saa langt og saa blive revet ud af den. Stakkels Fyr! ydmyg og bedrøvet tog han Pidsken op af Snavset.

Bøn er Lyrik.

Det er et altfor ængsteligt personligt Forhold der kommer frem naar en Digter læser sine egne Vers op. Baade han og Tilhørerne befinde sig som vare de henholdsvis Linedanser og hans Tilskuere.

Det er en uendelig comisk Situation, at høre et Menneske gaa og moralisere over og tordne imod den Art Mennesker hvortil han selv hører. Man faar en Fornemmelse af at man er pligtig at agere vedkommende for at dog Nogen kan faa Godt af Skjendene.

Du skal! raaber Ideen - det og det og det! Hvordan? spørger Vedkommende.

23

Sæt. at en Mand sov og drømte at han døde og kom i Paradis og at han i Drømme fornam hele Salighedens Fryd og saa vaagnede. Vilde da Livet ikke være ham saa utaaleligt og uskjønt, at han ikke kunde udholde at blive i det, men maatte tage sig selv af Dage, og saa springe i Helvedes Gab.

Sæt at en Mand sov og drømte at han døde og kom, i Paradis og at han saa som han var midt i Paradisets Fryd virkelig døde. Han var i Paradis og fløj til Paradis idet hjan døde; mon Døden ikke her blot bevirkede at han vaagnede til sit gamle Jordliv og undgik Døden. Eller forsattes han til Paradis i 2den Potens?

Der var dog ingen Morder større end Cain. Abel blev dræbt, ved ham fik Adam, Eva og Cain at vide hvad Død var, at Legeme og Aand kunde skilles; men Abel vidste det ikke da han døde. Hans Aand var vildsom, han kunde jo tro han havde mistet alle Sandser og dog levede paa Jorden, han kjendte jo ikke Døden. Hvad andre Aander vilde meddele ham kunde han ikke forstaa. Stakkels Abel han flakker vel endnu vildsom om; Cain led fordi han bragte Døden over dig, du led Døden og vidste ikke hvad Døden var, det hele blev forrykket for dig. Sandelig: gives der vanvittige Aander da er Abel en af dem.

24

Der var en Mand der tog engelsk Salt og gik didhen hvor Saltet drev ham. Den næste Dag var der Intet tilbage af ham; kun hans Hat og Støvler saaes. Det er latterligt og dog saa uendelig vemodigt. Holdt Pantheismen Myther saa maatte denne være dens Mythe par preference. Hellere vilde jeg være Forfatter til denne Anecdote end til alle Hertzes "Dramatiske Arbejder". Aldrig har det Lavcomiske rummet noget mere Ophøjet. Der kunde skrives risstærke Bind om dette.

Paa Sirius levede for Aartusinder siden et lykkeligt Folk. De havde naaet det Højeste Livet kunde drives til. En Morgen var Klodens ædleste og største Mænd forsamlede, da rejste en Yngling sig og talte: Vor Old er lykkelig, maaske kan en end lykkeligere komme, maaske ikke. Den Slægt, der nu lever, kan bare en Tid; men maaske ville de Bedste En efter En gaa bort og en Ringere komme i deres Sted. Vi kunne bare et Liv. Lad os Alle dø paa en Gang; sammen kunne vi fange Lykke i det andet Liv. - Og disse Ord gik med Lynets Fart Sirius rundt, og da Aftenstunden kom sprang hver Sjæl paa Kloden i Havet, med Digternes skønneste Ord paa Læben og Vismændenes dybeste Tanker i Sindet. Derfor glimter Sirius saa stolt fra Himlen med alle Farver vuggende paa sine Straaler.

Der var et Par Elskende, der nøde Sandselighedens højeste sammen, men i det sandseligste 25 Øjeblik, blev Aandens Angst saa stor, at den flygtede. Sammen laa de to Lig. Og de der saa det forargedes og mente at Intet kunde være afskyeligere. Det var det ogsaa: Pigen burde have døet i Barselseng!

Sæt nu at den Ene døde; men den Anden levede.

Mon ikke en Græker en Gang skulde have sagt, at Livet var en Rus og Hadeslivet Tømmermændene, der fulgte paa Sviren?

Menneskelivet er som Støvatomerne, der en Tidlang svæve i Solskinnet glimrende i alle Farver og saa siden lægger sig som et graat Lag paa Gulvet.

Efterhaanden som jeg kommer mere og mere ind i den nyere danske Digtekonsts Frembringelser indseer jeg klarere og klarere at jeg hidtil har arbejdet ganske i Taaget og at jeg, dersom jeg ikke tager Skeen i en anden Haand, aldrig vil blive til Noget. Baade De og jeg har taget fejl, vi har været som hin daarlige Jomfru Martha, der gjorde sig Besvær med mange Ting og glemte det ene Fornødne. Det ene Fornødne er Uskyldighed. "Uden vi blive som Børn komme vi ingenlunde paa det danske Parnas." Vor Poesie er en ren Edens Have, hvor Digterne gaa om i den bareste Uskyldighedstilstand; der er kun den Forskjel paa dem og Adam

26

og Eva, at de alligevel bærer Figenbladet - men paa den anden Side mangler de Kjønndelene.

Niels Lyhne

han var saa stor mægtig som kun den er der ikke har forsøgt sine Kræfter og som har alle sine udførte Gjerningers Magt i sig.

Selvmessiaseringen der ikke tør udtale sig forklæder sig som Johannes Døberen der bereder Vejen.

Der vil altid i den sande Kritikers Holdning overfor den sande Kunst være noget af Cavalerens Holdning overfor den skønne Dame.

Til Syvende og Sidst er Reformationen ikke andet end en Omskrivning af Catholicismen til Brug for nordlige Nationer. Reformationen fremkalder Jesuiterne, standser Catholicismen i dens Udvikling. Uden Reformationen vilde Catholicismen i sin datidige Renaissance-Frihed ganske rolig være gaaet oven ud af sig selv. Reformationer deler Menneskehedens Kræfter og de hinanden bekæmpende Parter, opbruge disse Kræfter eller binde dem i Kamp - altsaa gaa de tabt for Udviklingen i altfald for en stor stor Del.

EN FORTÆLLING OM TRE

28

29

Glad og forfrisket vendte Hververt tilbage fra en botanisk Udflugt, Nutiden laa saa lys og skøn for ham; Fremtiden saa stor og forventningsfuld i dette Øjeblik. Aldrig havde hans Kald som Naturforsker at afsløre Naturens Gaader vist sig for ham i et mere tiltalende Lys og dog var der netop paa denne Udflugt opstaaet en Tvist i hans Sjæl, (thi han følte at han var Digter), om han skulde gribe Lyren eller Mikroskopet.

Han ilede raskt op ad sine Trapper. Paa Bordet laa et Brev. Fra hende, hans Veninde, fra Helga. Hende til

hvem han var bundet med et Baand der er stærkere end Elskovs og Blodets - den indbyrdes Forstaaelses, Venskabet hellige Baand. Glad aabnede han Brevet, denne ny Solstraale paa Nutidens Dag, lidet anende at det var en Lynstraale der skulde knuse hans skjønne Drømme, skulde knuse - endnu mere.

Hun vilde give sin Haand til en Mand hun ikke elskede for ikke at gjøre ham ulykkelig.

Man maatte kjende hele Styrken af hendes uendelige Godhed og hendes beundringsværdige Beredvillighed til et hvert Offer der gik ud mod hende selv, for at fatte Muligheden af et saadant Skridt ...

DEN GAMLE VANDPOST (ET EVENTYR I MANER)

32
33

Nede i Gaarden hos Hørkræmmerens stod en gammel Post, saadan en rigtig gammel Post med Hjerte i Livet og Tud i Maven. Og godt havde den det, for Hørkræmmeren var en god Mand, om Vinteren fik den en Straapels at staa med, og om Sommeren, naar dens Hjerte blev for trangt, fik den en hel Spand Vand ned i sig; "det gjør godt," sagde Posten, "det er saadan et indvortes Styrtebad". Glad var den, for den gjorde Nytte, for der var ingen Børn i hele Gaden, der var renere end Hørkræmmerens, og det var da Postens Skyld.

Ingen var der i Gaarden, der vidste mere Nyt end Posten, især Kjerlighedsnyt, for den var ligesom et Kjerlighedstempel, for Hørkræmmerens Karle og Justitsraadens Piger, for Hørkræmmerens Piger og Justitsraadens Tjener. Karlene pumpede, og Pigerne saa til, sommetider pumpede Karlene rigtignok over; men den var en rar gammel Post, der ikke nævnede et eneste Ord om Vandspild. ...

ET KJÆRLIGHEDSFORHOLD (SKIZZE)

36
37

En ædel Yngling elskede en Skjøge. Jeg gjentager det: en ædel Yngling elskede en Kvinde uden Uskyld, uden Renhed, uden Blufærdighed, en Kvinde der solgte sin Skjønhed for Guld til Enhver, en Kvinde fder] solgte sig Selv; thi Kvinden er en Aand, der vogter paa et Legeme, Manden et Legeme og en sideordnet Aand. - Hvorledes forstaa denne Kjerlighed? - Han elskede hende med hele Kjærlighedens Ydmyghed og Beundring. Hun elskede ham med hele en ung Kjerligheds Friskhed og Stolthed over sig selv og over ham - hun en Skjøge. - Ja hendes Skjønhed var det ikke, thi den kunde Enhver købe og Kjerligheden taaler intet Fælleddsskab. Hendes Aand var det da han elskede? var den da udelukkende hans? kan en Kvinde da give sit Legeme hen uden at hun i det samme om end et Secund, om end i et let Haandtryk, i et lynsnart Glimt i Øjet, i en næsten usynlig Skjelven om Munden giver sin Aand, sig Selv hen? Mærk vel det var en *Skjøge*, ikke En der *havde været Skjøge* og havde angret, hun *var Skjøge*. - Var det da Forskruethed, elskede han hendes Ide, det Skjønne og Herlige hun havde

38

været, eller skulde blive en Gang i Himlen, elskede han hende saaledes *trods Skjøgen*? Nej! *hun* elskede jo ogsaa, *elskede*. De troede Begge med urokkelig Fasthed paa Noget i hende som aldrig var krænkert, aldrig var solgt, aldrig givet hen, et Noget hun ikke ejede bevidst, naar *han* ikke var nærværende i Virkelighed eller Tanke, et Noget han fremkaldte, som vældede ham i Møde, som fyldte hende helt, som forklarede hende, hævede hende og fortryllede, lyksaliggjorde ham. En ædel Yngling elskede en Skjøge. -

EROTISKE STUDIER EFTER BIBLEN

40

41

Adam og Eva.

Sæt nu at Adam ikke havde elsket Eva! Det er ikke saa urimeligt at sætte det. Det er tvertimod urimeligt at Adam elskede Eva. Det har han heller ikke. Han kunde ikke elske Eva. Ikke som en Fader elsker sin Datter. Thi hun var ikke hans Datter. Ikke som en Broder elsker sin Søster; thi hun var ikke hans Søster. Ikke som to fjernt Beslægtede, thi de vare ikke i Slægt med hinanden. Ikke som to Fremmede; thi de vare ikke Fremmede for hinanden.

"Og Gud Herren bygde af det Rifben, han havde taget af Mennisket en Mandinde og ledde hende til Adam .... og de vare begge nøgne, Adam og hans Hustru; og bluedes ikke." 1 M. 2.C. 22 og 25. Og de bluedes ikke! Hvi skulde de blues? Blues en Kvinde naar hun ser sin egen Barm? blues en Mand ved at se sit eget Ben? Og hendes Barm var hans og hans Ben vare hendes, som Adam da ogsaa straks siger: "denne Gang er det Ben af mine Ben og Kjød af mit Kjød" (1. 2C. 23). Adam var Mand, fuldstændig Mand; men Eva var ikke Kvinde, ikke fuldstændig 42 Kvinde. Eva var ikke skøn, hun var kraftig, stærkbygget, thi hun var taget af Manden. De bluedes ikke! thi de havde ikke Begjær til hinanden. Eller begjærer en Kvinde sig selv? eller kysser en Mand sin egen Haand? Men den alvidende Gud vidste at de vilde komme til at begjære hinanden; thi han kjendte Feuerbachs Sætning: "der Mensch ist was er isst", og han sagde: æder! de skulde æde af forskellige Træer, saa fjernede de sig mere fra hinanden. Men paa Kundskabens Træ vare Frugterne sødest, derfor maatte de ikke æde deraf, thi da det var det bedste, vilde de naturligvis altid æde af det og aade da det samme. Og Gud sagde det samme til dem begge. Og de aad af de samme Træer og drak af samme Kilde og de tænkte det samme, saa paa det samme og sagde det samme. -

Og de bluedes ikke! Saa kom Syndefaldet. Og Eva græmmede sig mere end Adam, thi hun havde baade selv overtraadt Guds Befaling og lokket Adam dertil, og Adam græmmede sig, fordi han havde overtraadt Guds Befaling og vrededes paa Eva, fordi hun havde forlokket ham og ærgrede sig over sig selv, fordi han havde ladet sig forlokke af Eva. Og de tænkte ikke mere det Samme, og de skyede hinanden, Adam for ikke at blive haard mod Eva, Eva for ikke at blive bebrejdet af Adam, og Adam beherskede sig selv, og Eva frygtede, og de skyede hinanden, og de aad ikke af de samme Træer og

43

drak ikke af den samme Kilde, og de saa ikke mere det samme, og da de mødtes igjen, sagde de ikke det samme, der var blevet Forskjel paa dem, og "da oplodes begges deres Øjne, og de kjendte at de vare nøgne; og de heftede Figen Blade, og gjorde sig Skjorte." Og Gud sagde ikke det samme til dem begge, og der blev end større Forskjel paa dem, og Gud gjorde dem Kjørtler af Skind og jog dem ud af Haven. "Og Adam kjendte sin Hustru Eva". Men til Kjerlighed blev det dog aldrig, thi de vare dog ikke forskellige nok; men jo længere Jorden staar, jo flere Slægtled der bliver mellem Adam og Eva og de Levende, desto stærkere bliver Kjerligheden mellem Mand og Kvinde, desto luftigere drages de til hinanden, thi desto forskjelligere blive de fra hinanden, Manden bliver vel ikke mere Mand men Kvinden mere Kvinde. Men aldrig bliver hun absolut Kvinde, det Højeste bliver dog uendelig Aproximation, og takket være den uendelige Aproximation, thi blev hun absolut Kvinde, døde Kjerligheden.

Det er gjennem det Absoluttes og den uendelige Aproximations Differents vi finde Vej til Kvindehertet, den er Bindeleddet mellem Mand og Kvinde. Men Kjerligheden mellem Mand og Kvinde bliver aldrig fuldkommen, og den bliver kun uendelig Aproximation. Men Aproximationen er skøn. Leve Kjerligheden!

EN CACTUS SPRINGER UD

Naar man i Tanken lader Rækken af sine Bekjendte glide forbi, saa ser man altid dem, til hvem man ikke er kommet i et nært og inderligt Forhold, lade sig tilsyne i en vis bestemt Situation.

Saaledes gaar det i det Mindste mig.

En drejer for Exempel altid hilsende om et Hjørne, en Anden finder jeg altid staaende ved mit Vindu med Blikket fæstet paa Gjenbohuset. Der er en aldrende Mand, som stedse sidder og stirrer tankefuldt ned i sin Suppe, hvorover utallige Fluer summe, og en elegant ung Mand, der stedse følges af en Nøddeknækker, der viser Tænder i Skyggen af en stor Calla.

Af de mange saadanne Billeder, som nu drage mig forbi, vil jeg fastholde et enkelt.

Det er en gammel Mand, der bøjer sig ned over en prægtig Rose og kysser en nysudfoldet Knop. Han er Krigsraad. Krigsraaden holder usigelig meget af sine Blomster, ogsaa af Andres, men som man holder af Andres Børn i Forhold til sine egne; men havde nu disse Andre et ejendommeligt Blomsterbarn, som de ikke forstode at pleje, som det skulde plejes for at blive til Noget, saa tog han det til sig og var mod det som

48
mod sine egne og skiltes nødigt fra det. Han blev vred, naar man ikke var god ved Blomster, og gik endogsaa stundom ind til vildfremmede Mennesker og gav dem Tilhold om at vande den Heliotroph, de havde i Vinduet, og beskjære Myrthen, der stod ved Siden af den. Denne Krigsraad havde en Datter, hun hed ikke Julie; men jeg vil kalde hende Julie. Om hun var smuk? Ja! se nu, hvad Krigsraaden mente. Jeg har nemlig Krigsraaden mistænkt for et stærkt Hang til Symbolik; jeg tror, at de Blomster, der stode i Dagligstuen, hver havde sit Navn efter en af hans Kjære, og hvad en dejlig hvid Nerium angaar, som stod paa et lille Blomsterbord for sig og prangede med sine mørke Blade og skjære, duftende Blomster, saa er jeg ganske vis paa, at den hed, hvad Julie hed.

Vi vare fem unge Mennesker, der stadigt kom der i Huset: Per og Povl, Carl og Jesper og - Mads. Sidste Gang vi Alle vare samlede der, var en Aften i October og det i Anledning af en meget sjelden Cactus, som nu endelig efter ni Aars omhyggelige Pleje havde faaet en Blomst, der efter denne Cactusses Skik vilde aabne sig en Gang i Løbet af Natten med et stort Knald. Nu skulde jo Ventetiden gaa med Noget, og da vi Unge, hvad der ikke er nogen Sjeldenhed, troede vi vare Digtere, - Carl var dog baade for vort og sit eget Vedkommende vis paa, at det var en Fejltagelse, - saa havde vi ladet

49
Krigsraaden forstaa, at vi vilde paatage os at udfylde Pavserne mellem Theen og Fragtskaalenes Vandringer.

Der var nu blevet indbudt en Del Damer og Herrer; men paa Grund af det daarlige Vejr og andet lovligt Forfald havde, med Undtagelse af en døv Aessor, ingen Andre end vi fem givet Møde. Men hvad gjorde vel det, Julie var der, og det var dog egentlig hende, for hvem vi vilde læse, hende af hvem vi vilde beundres.

Nu! Cactussen stod midt paa Bordet, Krigsraaden og Aessoren sad hver i sin Ende af Sophaen, Julie vandt Garn af en nydelig antik Garnvinde, der havde tilhørt hendes afdøde Moder, og Carl sad hos hende og klippede Vindsier med en umaadelig Havesaks. Vi andre dreve lidt ulykkelige omkring, fortabte os i Billederne paa Væggen, talte Striberne i Tapetet, gennemgik Visitkortene, løftede paa Rullegardinet for at se, om det var stjernelyst, og hørte uagtet al denne Travlhed dog hvert Ord, der blev sagt i Stuen, saa vi kunde le, naar Aessoren var vittig.

Endelig var Julie saa venlig at anmode Povl om at begynde, og han læste da:

EFTERAAR

Skoven staar i sin fejreste Dragt,
Frugter er komne til Blades Pragt,
Rigere mægter den aldrig sig smykke,

Nærmere kan den mod Maalet ej rykke,
Maalet er naat.

50

Høstvind kommer med Lumskhed og List,
Kysser hvert Blad, der hænger paa Kvist,
Bringer en Hilsen fra Vaarvinde milde,
Minder det træds om 'den Tid det var lille,
Løvspringets Tid.

Længselsfuldt mindes nu hvert et Blad
Tiden, det drømte i Knoppen glad,
Mindes det Nu, da befriet det strakte
Ud mod det Lys sig, der venligt det vakte,
Kysset' det grønt.

Om vil det leve den Tid, der svandt hen,
Lyst nu for Vinden det flagrer igjen;
Ej har dog Vaarfarvens Friskhed det vundet,
Visnet det hænger, dets Farve er svundet,
Maalet var naat.

Høstvind kommer sin hærjende Gang,
Tuder for Blade sin spottende Sang:
"Gaar I i Barndom, saa er I for gamle,
Ned skal I Alle fra Grenene ramle,
Maalet er naat."

Løvet nu falder, dog Blade smaa,
Ret som om atter i Knop de laa,
Rulle sig sammen, skjøndt revne fra Kviste,
Holde ved Drømmene fast til det Sidste,
Drømme om Vaar.

"O ja! o ja!" sukkede Aessoren, "Efteraaret er en meget melancholsk Aarstid og usund, meget usund!"

Jesper saa medlidende over paa Sophafolkene, smilede til Julie og læste:

51

STEMNINGER

I Rummet det vældige vugges
Vor Jord som paa Havet et Blad,
Og jeg er et Støvgran, der glimter
"Gud" ved i Lyset af hvad?
Og dog er det hele Solsystem,
Der vugges i Æthrens Bad,
En Krusning i mine Tankers Hav,
Kun lille, og kruset af hvad?

Med store Tanker har jeg levet,
Og dybe Stemninger mig bar
Saa tidt til Aandens lyse Rige,
Hvor Sandhedssolen funkler klar.

Paa Skjønghedshavet har jeg vugget
Og lyttet til dets Vovers Klang,

Og Dybets fine klare Perler
Jeg dristig hentede paa min Gang.

Rigt var mit Liv paa Sorg og Smerte,
Men og paa Fryd selv i dets Kval,
Og blev jeg slaaet i dets Kampe,
Jeg vandt og Sejre paa dets Val.

Og dog, hvor gjerne veg jeg ikke
Min Plads i denne stolte Dands,
Og gav med Glæde Aandens Vælde
Bort for en Bondes sløve Sands.

52

O, hvilken Ro dog kun at tænke
Paa hvad et søvnigt Blik kan se,
Hvad Værd ej har, værdifuldt finde,
Og dumt ad Aandens Tale le.

Og saa tilsidst henslumre rolig
Med Drøm om Himlens Fryd og Mag,
Om Gjensyn med afdøde Koner
Og Haab om Søndag hver en Dag,

"Det minder mig ganske om den Tid jeg gav mig af med Botanik," udbrød Krigsraaden, "der var saa megen Tale om, at dobbelte Blomster vare vanskabte, og jeg kunde aldrig se paa en Rose uden at pille den fra hinanden for at se al den Støvdragerjammerlighed, der gjemtes bag de kjønne Blade. Da længtes jeg ogsaa efter min gamle Bondeforstand, nu har jeg den - Gudskelov!"

Julie bad nu Per at glæde os med Et eller Andet. Per sad og saa paa sine Støvler og lod meget overrasket og meget uvillig. Da han var færdig med dette Forspil, begyndte han:

EN ARABESK

Har du faret vild i dunkle Skove?
Kjender du Pan?
Jeg har følt ham,
Ikke i de dunkle Skove,
Medens alt Tiende talte,
Nej! den Pan har jeg aldrig kjendt,
Men Kjerlighedens Pan har jeg følt,
Da tav alt Talende.

53

I solvarme Egne
Vokser en sælsom Urt,
Kun i dybeste Tavshed,
Under tusinde Solstraalers Brand,
Aabner den sin Blomst
I et flygtigt Secund.
Den ser ud som en gal Mands Øje,
Som et Ligs røde Kinder.
Den har jeg set
I min Kjærlighed.

Hun var som Jasminens sødtduftende Sne,

Valmueblod randt i hendes Aarer,
De kolde, marmorhvide Hænder
Hvilede i hendes Skjød
Som Vandlilier i den dybe Sø.
Hendes Ord faldt blødt
Som Æbleblomstens Blade
Paa det dugvaade Græs;
Men der var Timer,
Hvor de snoede sig kolde og klare
Som Vandets stigende Straale.
Der var Suk i hendes Latter,
Jubel i hendes Graad;
For hende maatte Alt bøje sig,
Kun Tvende turde trodse hende,
Hendes egne Øjne.

Af den giftige Lilies
Blændende Kalk
Drak hun mig til;
Ham der er død,
Og ham der nu knæler ved hendes Fod.
54 Med os Alle drak hun
- Og da var Blikket hende lydigt -
Løftets Bæger om usvigelig Troskab
Af den giftige Lilies
Blændende Kalk.

Alt er forbi!
Paa den snedækte Slette
I den brune Skov
Vokser en enlig Tjørn,
Vindene eje dens Løv.
Et for et,
Et for et,
Drypper den de blodrøde Bær
Ned i den hvide Sne;
De glødende Bær
I den kolde Sne. -

Kjender du Pan?

Per saa bifaldsfordrende hen paa Julie, og hun nikkede venligt til ham med Begejstring i Blikket, men ikke ubetydeligt forvirret, thi hun havde hele Tiden, mens Per læste, hvidsket med Carl og saaledes neppe hørt et eneste Ord.

Asessoren lo og hostede og raabte: "Superbt, superbt, ikke sandt, Krigsraad? Fortrinligt, i Sandhed fortrinligt!"

Krigsraaden vendte sig mod Per og sagde lidt forlegent: "Ja, De maa virkelig undskylde mig; men jeg kunde Gud hjælpe mig

55

ikke forstaa det, men det lød overmaade dejligt."

"Netop!" udbrød Jesper, Mads og Povl paa en Gang og antydede ved deres Armbevægelser, at de havde en hel Del at sige om den Sag, men afbrødes heldigvis ved, at Pigen bragte Aftenberlingen ind. Selvfølgelig lagde Avisen Beslag paa Alles Opmærksomhed; men den Ting er ikke til, man jo omsider bliver kjed ad, og Jesper anmodedes om at læse. Han foldede meget langsomt sit Manuscript ud, saa længe mørkt frem for sig og tog saa fat paa:

UDLÆNDINGE

Det hænder undertiden, at Frø fra sydlige Lande af Vind og Vove føres op til Nordens Kyster, og stundom spirer det; men Luften er den fremmede Plante for kold, det stærke Strandgræs tager Væksten fra den og skygger over den, og al den Skjønhed, den i sit Hjem havde mægtet udfolde, kan kun et Forskerøje ane i den forkrøblede Stængel og de gule hængende Blade. Det er to saadanne Planter, jeg vil vise dig; men vil nu du være Forskeren, der i den kuede Vækst aner den ranke Stamme, Løvets grønne Fylde og Blomsternes Farvepragt, og saaledes give dem et Skjær af det Skjønhedsliv, det blev dem nægtet at føre?

Det var da i en jydsk Landsby paa et stort Sonimermarked. Midt paa Pladsen stod en

56

Liremand, Karle og Piger i Kreds om ham, fortabte i det Tonehav, der strømmede ud over dem, glade, men med alvorfulde Miner, saaledes som det sømmer sig for voksne Folk. Dog var der En, som helt og aabent hengav sig til Tonerne; han nynnede saa smaat med, slog med Hovedet, gjorde nu og da et Dandsetrin og vendte sig med glade, forundrede Øjekast snart mod En, snart mod en Anden, som vilde han sige: "kan I da blive staaende?" og deres rolige Blikke svarede ham det bestemteste Ja, og smaa Smil tilføjede endog en stille Tvivl om hans Forstand. Med et blev han, helt ovre paa den anden Side, en Pige var, som stod med halvtlukkede Øjne og vuggede Hovedet i Takt. Han fór over mod hende, greb hendes Haand, og snart svingede de rundt paa Græsset. Det var ikke nogen Dandsemelodi, der lød just i dette Øjeblik, men den Dands, de improviserede, gik med et Liv og en Sikkerhed og sluttede sig saa nøje til Melodien, som var det Hele dem Begge Noget gammelt og velbekjendt.

"Det er da sært, de saadan vil dandse," hvidskede en ganske ung Bondepige til en ældre.

"Aa hvad! der er jo Ingen af dem, der er af Folk."

"Hvordan det?"

"Aa, han er jo opfødt i Fattighuset, hans Moder kaldte de Grethe Rakker, og hun var nok en Kjæltringpige."

57

"Men Pigen?"

"Du kan nok se, at hun er af de Sorte, hendes Fader var Sergeant ved Spaniolerne."

Men de to Glade, der havde fundet hinanden, vilde ikke skilles. En Maaned efter lode de sig vi. De havde ingen Slægt og hvad de ejede var kun Lidet, dog saa meget, at en Mand derfor overlod dem et lille Hedehjørne, hvorpaa der laa en Høj. Højen fik de indrettet til Hus; men Heden blev aldrig Have, som de først havde tænkt; thi Jens vilde hellere tjene Brødet ved at spille paa Clarinet end ved at grave, og Karen vilde før spinde end luge. Her levede de nu meget lykkeligt, og da Sommermarkedet kom igjen, tog Jens derhen med sin Clarinet; men Karen maatte blive hjemme; thi der var en Tredie i Højen, der ikke kunde raade ene.

Aarene gik, og den Lille, Else havde de kaldt den, voksede sig smuk og klog og tumlede sig lystigt fra Morgen til Aften mellem de brune Lyngbuske.

Pludselig blev hun meget syg, Dage og Nætter sad Forældrene ved hendes Leje; men Sygdommen veg ikke.

Endelig vaandede hun sig i den sidste Kamp; Jens flygtede forfærdet udenfor, men Moderen bad sit Fadervor, og da hun mærkede, at det ikke raabte om det, hun dette Øjeblik ene søgte, saa gav hun selv Ord til Bønnen og bad: "Vorherre! jeg ved, at du er en god Mand, og har vi været for glade og ikke tænkt nok paa dig, saa maa du nu

58

ikke være for streng ved os; tag ikke mit Barn fra mig! kan du ikke lade os faa det, som vi havde det, saa lad mig blive syg, det er jo os Store, der skal rammes, ram os saa, men lad ikke mit uskyldige Barn lide!"

Men Barnet vred sig i Dødssmerten, og Moderen skreg i Fortvivlelse: "Hold op, Vorherre! lad ikke Sygen tage saaledes i hende, hjælp hende, se, hvor hendes Hænder knyttede sig, se, hvor hendes Øjne se paa mig om Hjælp! o Gud, det er Synd af dig!"

Men Barnet døde.

Dagen efter gik nu Jens til Præsten og bad ham, om Barnet maatte blive begravet i Heden, lige udenfor Højen, der havde det havt sine lykkeligste Timer og der vilde det vist helst ligge nær ved dem; Kirkegaarden kjendte det slet ikke Noget til, og der vilde de saa nødtigt have det hen mellem lutter Fremmede. Præsten søgte nu at gjøre ham begribeligt, at Kirkegaarden var det eneste rigtige Sted at ligge, naar man var død, og at den kristne Kirkes Børn ikke kunde begraves i uindviet Jord som andre Hedninger.

Præsten fik da sin Villie.

Sorgen gjorde det nu en Stund mørkt for dem; men de vare unge, og Livet fik atter Lys og Lød. De flyttede bort fra Egnen ind til Kjøbstaden, hvor Jens blev ansat ved nogle Dandseboder og Karen fik nok at spinde.

Der var dog ogsaa Dage, hvor de optraadte sammen, og til disse længtes de som

59

Børn. Naar der nemlig var en eller anden Fest i Byen, der skulde være rigtig straalende, saa bestilte man Parret til at gjøre Musik, og hvor var det da ikke morsomt for kloge Folk at se den gale Jens Clarinet kaste kjelne og beundrende Blikke til sin Kone, medens hans Fingre smuttede henover Hullerne paa Instrumentet, som var det en Mandolins Streng, de behandlede, og hvor uendelig komiskt var det ikke at se Karen, en gift Kone, ryste, svinge og slaa en uhyre Tambourin, og endelig hvilken Masse Indfald blev der efterhaanden ikke at mindes og at gjentage, eftersom Aarene led, thi der blev ingen Vittigheder glemte, og Jens og Karen bleve ved at optræde, længe efterat deres Haar var begyndt at graane.

Men anden Gang vilde Døden gjeste deres Hjem og sendte sin Tjener Sot at berede den Vejen. Karen var syg, meget syg, og Jens sad hos hende, naar han ikke var ude at søge Raad; thi Alt, hvad der hed Læge, klog Kone og klog Mand i flere Miles Omkreds hentede han til den Syges Seng, og lovende dem Alt, hvad han ejede, tiggede han dem paa sine Knæ om at gjøre Karen rask.

Men Karen døde.

Aftenen var mild og stille. Jens hentede Tambourinen, lagde den i den Dødes Hænder, tog saa sin Clarinet frem og spillede de Melodier, hun mest havde elsket; først spillede han en lille Sang, og Ordene klang om ham saa tunge og vemodige:

60

"Det var en Lørdagften, Jeg sad og ventede' dig, Du loved' mig at komme vist, Men kom dog ej til mig."

Saa spillede han den sære Dands, som hun altid vilde høre, men Bønderne aldrig vilde dandse efter, fordi den Ingenting lignede, som de sagde.

Men Nabokonen hørte Musikken inde hos den Døde, hun gik straks ind til Jens, og med Forargelsens hele Pathos raabte hun: "hvad er du dog for et Menneske! sidder du ikke her og spiller Dandse ved din Kones Lig!"

Jens saa forundret paa hende.

"Ud med dig! hverken for Gud eller Mennesker kan jeg forsvare at lade dig blive her hos Liget."

Og Jens gik ud og drak sig fuld. Men det var det Første, man kunde forstaa af Alt, hvad han havde gjort, og Folk sagde, at den gale Jens Clarinet var bleven klog, da hans taabelige Kone døde.

Men Jens blev ved at drikke.

Der blev meget stille i Stuen, hvad der gjorde Julie og Carl meget forlegne, da de ikke vidste hvorfor. Carl vilde sige Noget, men vidste ikke hvad, saa væltede han en Frugtskaal, og leende tumlede hele Selskabet omkring efter trillende Æbler og hoppende Valnødder. Nu skulde Povl frem; han drak tre Glas Vand og foredrog saa:

61

GURRESANGE

Valdemar

Den blaalige Dæmring nu dæmper

Hver Tone fra Sø og Land,
De flyvende Skyer har lagt sig
Til Hvile ved Himlens Rand,
I lydløs Tynge samlet
Er Skovens luftige Bo,
Og Søens klare Bølger
Har vugget sig selv til Ro.
I Vesten kaster Solen
Sin straalende Purpurdragt,
Saa drager den over sig Bølgen
Og drømmer om Dagens Pragt.
Ej mindste Løv sig rører
Og kalder paa min Sands,
Ej mindste Tone klinger
Og vugger mit Sind i Dands,
Nej, hver en Magt er sunken
I egne Drømmes Elv,
Og skyder mig blidt og stille
Tilbage til mig selv.

TOVE

O, naar Maanens Straaler milde spille,
Naar omkring mig Alt er tyst og stille,
Da er Vand mig ikke Søens Vove,
Træer ej de dunkle, tavse Skove,
62 Sky ej, hvad mig Himlens Hvælving dølger,
Dal og Bakke ikke Jordens Bølger,
Form ej Form og Farven ikke Farve,
Alt: et Udtryk for hvad Gud har drømt.

VALDEMAR

Ganger, staar du nu og drømmer!
Nej, jeg ser det, Vejen strømmer
Hurtig bort dig under Hoven.
Stærkere dog frem du sprænge,
Du er endnu midt i Skoven,
Medens jeg dig ventet længe
Har ved Gurre Borgeled.
Skoven slipper, alt jeg øjner Tovelilles fagre Bur,
Skovens Træer bag os glide sammen til en dunkel Mur;
Men end vildere du jage!
Ser du Skyens Skygge trække
Over Mark og Mose frem?
Før den Gurre Grund kan række,
Maa vi staa ved Toves Hjem.
Før den Tone, som nu klinger,
Gaar for Evighed til Ro,
Maa dit rappe Hovslag ryste
Gurre-Borgens lille Bro;
Før det Blad, der falder,
Bækkens Bølger naar,
Maa din Vrinsken gjalde
Lydt i Gurregaard.
63 Skygge kom og Tone dø,
Dyk dig Blad i Vove,
Volmer ser sin Tove!

TOVE

Stjerner juble, Søen lyser,
Trykker sit bankende Hjerter mod Kyst,
Løvet nynner, Duggen dandser,
Vinden sig kaster saa kaad til mit Bryst.
Vejrhanen synger og Taarnene nikke,
Svendene spanke med flammende Blikke,

Ternerne dæmpe med Haanden forgjeves
Barmen, der sælsomt uroligen hæves.
Roserne stirre med Haand over Bryn,
Faklerne hjelpe det daarlige Syn.
Skoven nu aabner sit Ly,
Hundene glamme i By,
Stien, i stedse nærmere Bølger,
Vugger den dristige Rytter mod Havn,
Og i den næste Stigning, som følger,
Slynger den ham i min aabnede Favn.

Mødet

VALDEMAR

Ej dandse de Engle for Herren saa herligt,
Som Verden nu dandser for mig!
Et juble for ham de mer ydmygt og kjerligt
End Valdemars Hjerter for dig.
64 Men stoltere satte ej heller sig Krist
Hos Herren, og lo ad sin Kvide,
End Valdemar, glemmende Kummer og Tvist,
Sig sætter ved Tovelils Side.

Ej længes de Sjæle for Himmerigs Mure
Mer efter at svinge sig ind,
End Valdemar, da han fra Øresunds Kure
Saa Gurrens guldglimtende Tind.
Og ej vil jeg bytte dets fredsæle Vang
Og Perlen den lønligen varer,
For Himmerigs Glands og bedøvende Klang
Og alle de Helliges Skarer.

TOVE

Nu siger jeg dig for første Gang:
"Kong Volmer, jeg elsker dig."
Nu kysser jeg dig for første Gang
Og slynger min Arm om dig.
Og siger du, at jeg det før har sagt
Og at du til Kysset er vant,
Saa siger jeg: "Kongen han er en Nar,
Der mindes forfængelig Tant."
Og siger du, saa er jeg selv slig Nar,
Saa siger jeg: "Kongen har Ret,"
Men siger du, at jeg det ikke er,
Saa siger jeg: "Kongen er slet."
For alle mine Roser har jeg kysset ihjel,
Alt mens jeg tænkte paa dig.

VALDEMAR

Det er Midnattens Stund,
Og usalige Slægter
65 Staa frem af glemte, sunkne Grave,
Og de stirre med Længsel
Paa Borgens Kjerter og Hyttens Lys,
Og Vinden ned over dem
Spottende ryster
Harpestøvet og Bægerklang
Og Elskovssange.

Og svindende de sukke:
"Vor Tid er forbi!" -
Mit Hoved vugges paa levende Bølger,
Min Haand fornemmer et Hjertes Slag,
Ned over mig livssvulmende strømmer
Kyssets glødende Purpurregn.
Og min Læbe jubler:
"Det er min Tid nu!"
Men Tiden flygter,
Og jeg skal færdes
Ved Midnatstide
En Gang som død,
Skal samle Ligdragten om mig tæt
Mod de kolde Vinde,
Og liste mig frem ved sildig Maane,
Og smertebunden
I Muldet riste
Med sorte Gravkors
Dit kjære Navn,
Og synkende sukke:
"Vor Tid er forbi!"

TOVE

Du sender mig et Elskovsblik
Og sænker saa Øjet.
66 Dog Blikket trykker din Haand i min,
Og Trykket dør;
Men som et elskovsvækkende Kys
Du lægger mit Haandtryk paa min Læbe.
Og du har for Døden et Suk,
Naar et Blik kan opstaa
Som et flammende Kys!
De lysende Stjerner paa Himlen hist
Vel blegne hver Gry,
Men blusse dog hver en Midnatsstund
I evig Pragt.
- Saa kort er Døden
Som rolig Slummer
Fra Kveld til Gry,
Og naar du vaagner,
Hos dig paa Lejet,
I nyfødt Skjønhed
Du straale ser
Din unge Brud.
Saa lad os da tømme
Den gyldne Skaal
For den mægtigt forskjønnende Død;
Thi vi gange til Grav
Som et Smil, der dør
For et saligt Kys.

VALDEMAR

Vidunderlige Tove!
Saa rig ved dig er jeg nu,
At end ej et Ønske jeg ejer.
Mit Bryst er saa let,
Min Tanke saa klar,
67 En vaagen Fred er over min Sjæl.
Der er saa stille i mig,
Saa sælsomt stille.
Læben vil bygge paa Ordets Bro,
Men synker igjen til Hvile;
Thi det er mig som banked mit Bryst
Ved dit Hjertes Slag,
Og som mit Aandedrag

Hæved, Tove, din Barm.
Og jeg ser vore Tanker
Fødes og glide sammen
Som Skyer, der mødes,
Og samlede vugges de i vekslende Former.
Og min Sjæl er stille,
Jeg ser i dit Øje og tier.
Vidunderlige Tove!

SKOVDUENS SANG

Gurre Duer! Sorg mig tynger,
Samlet paa Flugt over Ø,
Kommer! lytter!
Død er Tove! Nat paa hendes Øje,
Det, der var Kongens Dag.
Stille er hendes Hjerte,
Men Kongens vugger vildt,
Dødt og dog vildt!
Sælsomt lig Baad paa Vove,
Naar den, Plankerne krummede sig for at favne -
Snekkens Styrrer - ligger død, hildet i Dybets Tang.
68 Ingen bærer dem Bud,
Ufør er Vejen.
Som tvende Strømme vare deres Tanker,
Strømme, der fulgtes Side om Side.
Hvor rinde nu Toves Tanker?
Kongens i sælsomme Bugter sig vride,
Søgende Toves,
Finder dem ikke.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Kisten saa jeg paa Kongens Skuldre,
Henning den støtted;
Mørk var Natten, en enkelt Fakkell
Lyste i Gyden,
Dronningen holdt den, højt paa Svalen,
Skjalv for sin Hevn;
Taarer, som ikke græde hun vilde,
Funkled i Blik.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Kongen jeg saa i Bondekofte
Kjøre med Kisten,
Gangeren, som ham bar til Sejer,
Maatte den drage.
Vildsomt vankede Kongens Øje,
Søgte et Blik,
Sælsomt lyttede Kongens Hjerte
Efter et Ord.
Henning talte Ord til Kongen,
Blik og Hjerte søgte dog end.
Kongen aabner for Toves Kiste,
Stirrer og lytter med bedende Læbe,
Tove er tavs.
Vide for jeg, Sorg mig sanked, Meget jeg saa!
Munken vilde Rebet drage
69 Ringe Solen ned;
Men han saa paa Kjøresvenden,
Sorgens Rune til ham talte;
Solen sank til Klang, som lyder
Over Jordens Døde.

Vide for jeg, Sorg mig sanked, Død dertil.
Helvigs Falk
I Kongegaarden
Gurres Due slog.

VALDEMAR

Herre, ved du, hvad du gjorde,
Da du Tove fra mig tog?
Ved du, at det var mit sidste
Fristed, hvorfra du mig jog?
Herre, rødmer du ej af Skam,
Det var den Fattiges eneste Lam!

Herre, jeg er ogsaa Hersker,
Jeg har lært paa Kongestol,
Man fra sine Undersaatter
Ta'r ej sidste Glimt af Sol.
Herre, du er paa vilse Vej,
Saadan vel knuser, men hersker man ej!

Herre, dine Englehære
Fylde Øret dig med Lov,
Ingen Ven du har, der dadler,
Naar du Dadel har Behov.
Ak, og Ingen er altid klar,
Herre, lad mig derfor være din Nar!

70

DEN VILDE JAGT

VALDEMAR

Vaagner, alle Kong Volmers Mænd!
Spænder rustede Sværd ved Lænd,
Henter i Kirker det støvede Skjold,
Prydet med Mærker af Dyr og af Troid.
Væk Eders Heste, der græsse i Muld,
Sæt dem I Siden de Kringler af Guld,
Sprænger mod Gurreby,
Det er Dødningsgry!

BONDENS SANG

Klap, klap med Kistelaag,
Tunge Trin af Nattetog;
Græstørv skyder af Muld,
Toften klunger af Guld,
Klirren og Klappen i Vaabenus,
Hvisten og Kasten med gammelt Grus,
Stenene ramle i Kirkegaardsdige,
Høgene suse fra Taarnet og skrige,
Kirkeporten slaar op og i, -
Ned under Dynen, der for de forbi.
- Jeg slaar tre hellige Herrens Kors
For Folk og Hus, for Ko og Hors,
Tre Gange nævner jeg Frelserens Navne,
Saa skade de ikke min Sæd for en Avne.
Saa tegner jeg mig paa Ledemod,
Hvor Herrens hellige Vunder stod,

71 Da bliver for Elverskud jeg fri,
For Mareridt og for Troldespi;
Sidst lægger for Døren jeg Staal og Sten,
Da voldes slet Ingen i Huset Men.

VALDEMARS MÆND

Vær hilset, Konge, ved Gurre Sø!
Nu spænde Jagten vi over Ø,
Vi Pile sende fra strengløs Bue,
Med Øjne sigte, som ej kan skue,
Vi Hjortens Skygge med Vunder slaar,
Og Engvand siver som Blod af Saar.
Hør Valravn svinge
Med sorten Vinge,
Og Løvet skumme om Hestens Bringe.
Saa skal vi jage, har Somme sagt,
Hver Nat til Dommedags vilde Jagt.
Holla, Hest, og Holla, Hund,
Standser Jagten stakket Stund,
Her er Slottet, som fordem var;
Hest skal fodres med Lokes Havre,
Mand kan æde sit Ry til Davre.

VALDEMAR

Skoven hvidsker med Toves Røst,
Søen skuer med Toves Øje,
Stjerner lyse med Toves Smil,
Skyen svulmer som Barmens Høje.
Sandserne jage for hende at fatte,
Tankerne kjerape for hende at samle.
Men Tove er hist og Tove er her,
Tove er fjern og Tove er nær.
72 Er du da, Tove, med Trolddomsmagt
Bundet i Søens og Skovens Pragt?
Hjertet svulmer, som skulde det sprænges,
Tove, Tove, Valdemar længes!

CLAUS NAR

"Aalen hun er en sælsom Fugl,
Lever som helst i Vandet,
Vrider sig dog i Maaneskin
Ofte en Stund paa Landet."
Det har jeg sunget om Andre en Gang,
Bedst passer nu paa mig selv min Sang.
Jeg er ikkun Husmand nu og mit Hus er lille,
Og skjøndt ej jeg bad en Gjest, leved ganske stille,
Blev jeg halvvejs dog ædt ud af mit Hus det lille,
Saa jeg kan ej byde Stort, skjøndt jeg gjerne vilde.
Dog - den skal faa min Nattero,
Som kan mig det forklare,
Hvorfor jeg skal hver Midienat
Omkring et Vandhul fare.
At Palle Glob og Erik Paa
Det skulle, kan jeg godt forstaa:
De var saa lidet fromme,
De doble nu, endskjøndt til Hest,
Om svaalest Sted og Døren næst,
Naar de til Helved komme.
Og Kongen, han som løber gal ved mørke Nattetide
73 Og raaber paa en Pige, som for Aar og Dage siden
Med Engle og med Vildgjæs fløj, han maa
med Rette ride;
Thi han var altfor raa oprigtig,
Og man maa være højst forsigtig

Og tage mægtigt sig i Agt,
Naar man er Nar hos slig en Magt
Som ham, der bor hinsides Maanen.
Men at jeg, Claus Nar til Farum,
Jeg, som trode, at de Døde
Vare fri for Legemsmøde,
At Ens Støv blev Aandens Anker,
Saa i Fred man sine Tanker
Kunde samle til den store
Hoffest, som Bro'r Knud har sagt
Blæses ind med Guldbasuner,
Hvor vi Gode vel ved Magt
Æde Onde som Kapuner,
Ak, at jeg paa en Fole galen
Med min Næse vendt imod Halen
Skal humpe om, mens Folk er i Senge,
Var ej det for sent, jeg vilde mig hænge. -
O, men hvor sødt det skal smage forvist,
Naar jeg nu dog bliver salig tilsidst.
Vel har jeg syndet lidt mer end de Fleste,
Kan dog vel snakke mig fra det Meste:
Hvem gav den nøgne Sandhed Klæder
Og tog dens Prygl paa Vej og Stræder?
Jo - ifald der er Billighed til,
Saa maa jeg bænkes i Himmerigs Sale,
Naa, hvor jeg der skal Verten bagtale!

74

VALDEMAR

Nu ler du deroppe,
Du strenge Dommer!
Men dette drage du dig til Minde,
Naar Dommedag kommer:
En Sjæl er elskende Mand og Kvinde,
Du rive ikke vor Sjæl i tvende,
Til Helved mig og til Himlen hende.
Thi da faar jeg Magt,
Da splitter jeg din Englevagt
Og sprænger med min vilde Jagt
I Himmerige Ind.

VALDEMARS MÆND

Hanen løfter sit Hoved til Gal,
Har alt Dag i Kroppen,
Og Morgenduggen driver rød
Af Rust, fra vore Sværd.
Omme er Tiden!
Graven kalder med aaben Mund,
Og Jorden suger al lyssky Rædsel.
Synker, synker!
Livet kommer i Magt og Glands
Med Daad og bankende Hjerter,
Og vi er Dødens,
Sorgens og Dødens,
Smertens og Dødens.
Tilgravs! tilgravs! til drømmesvanger Ro
O, fik i Fred vi hvile!

75

Stolt Henrik og Fru Gaaseurt, tag blot Jer i Agt!
Nu begynder Sommervindens vildene Jagt:
Søen gnistrer som Sølv i dens Spor,
Myggene Sivskoven bange forlade;
Det er meget værre, end I tror,
Hu, hvor det ler nu i Bøgenes Blade!
Træk det Grønne om Hagen!
Der er St. Hansorm med Ildtunge rød
Og Engtaagen, det er en Sky, der er død;
Hvilken Bølgen og Gyngen,
Hvilken Ringen og Syngen:
Kornvangens Guldaks slaar den lede Vind
Mod hinanden, saa det klinger;
Edderkoppen spiller paa sit Strengespind
Med de lange Ben, saa det springer.
Duggen triller med Klang fra Tue,
Stjernes kud flyve fra Himmelbue,
Sommerfuglen flygter med Larm gennem Hækken,
Frøen springer langt ud i Bækken.
- Tys! hvad tyder nu dens Færd?
Hvert et vissent Løv den vender,
Ak, den søger Eders Frænder:
Vaarens blaaehvide Strøm af Blommer,
Jordens flygtige Drøm om Sommer.
Længst er de Jord!
Men nu svinger den op
Over Træernes Top,
76 Thi opstanden den tror
Er det drømfine Flor,
Og i sælsomme Toner
Den dem hilser igjen
I de løvrige Kroner.
- Se saa! nu er det snart forbi,
Den hvirvler henad luftig Sti
Mod Søens blanke Flade,
Og der i tusind Vovers Dands
I blege Stjerner Gjenfærdsglands
Den vugges blidt til Hvile.
Hvor her blev tyst!
Ak, var det lyst!
O sving, Mariehøne, sving dig fra din Blomstertue
Og bed om fagert Solskinsliv alt hos din fagre Frue!
Alt dandse Bølgerne om Næs,
Alt trækker sribet Snegl paa Græs;
Nu vaagner Skovens Fugleflok,
Og Blomsten ryster Dug af Lok
Og spejder efter Sol.
Vaagner, vaagner, alle Blommer,
Solen kommer!
Alt i Øst i Farvestrømme
Hilse os dens Morgendrømme,
Snart den af de dunkle Vande
Smilende opstaar,
Stryger fra sin lyse Pande
Rige Straalehaar!

"Uden Kritik til det næste," raabte Krigsraaden.

77

Mads tog en meget tyk Bunke Papir frem, og af mangfoldige Stumper af meget ulige Størrelse og Farve læste han:

KORMAK OG STENGERDE

Den Kormak, om hvem her skal handles, var Søn af Øgmund Kormakssøn og boede paa den Tid Fortællingen begynder ved Midfjord paa Island med sin Broder Thorgils hos Dalla, deres Moder. Øgmund var da død, og Dalla stod for Gaarden; men da hun alt var gammel, laa Styret mest paa Sønnerne.

Thorgils, den ældste, var tavs og indesluttet, havde baade Greb paa Arbejdet og Lyst til det, blev heri heller ikke hindret af Kormak, som bedre led at trække Tavl end Kvæg, hellere talte med Kvinder end med Huskarle og mere tænkte paa, hvad svundne Dage havde bragt af Sagn og Sange, end paa, hvad kommende vilde bringe af Høst og Fangst. Han var i det Hele ulig de fleste Folk paa den Tid, og det er sandt sagt om ham, at han kun kjendte Fred som Brist paa Strid og jevne Ord som Misvækst paa Kvad.

En Dag hændte det, at Thorgils bad ham gaa til Fjelds efter nogle bortløbne Beder. Kormak gik og kom mod Sengetid til Gnupsdal. Han blev vel modtaget og ført ind i en stor Stue, hvor et Baal brændte. Ved det satte han sig og saa ind i Flammerne, medens 78 han nynnede paa et gammelt Kvæde. Som han nu sad der, gik Stengerde, Datter af Thorkel paa Tunge, der havde sendt hende herhen i Opfostring, forbi Stuen med sin Pige. De saa, der var lyst derinde, og Pigen sagde:

"Hvad Slags Fremmede kan det være? lyster det dig ikke at se ad?"

Stengerde svarede, at hun før havde set Folk. Alligevel gik hun hen til en Luge, der førte ind til en mørk Krog i Stuen og kunde lukkes op udenfra. Hun saa ind, og skjøndt hun vel vidste, at hun ikke kunde sees, blev hun dog ræd derfor og gik fra Lugen. Pigen saa nu ind og sagde: "Lidt Lysteligt er her at se paa; men er du ikke ræd for ham, var det dog altid Tidsfordriv, om du spøjte med ham; han rejser vel imorgen tidligt og kommer dig sagtens aldrig mere for Øje."

Stengerde saa ind: "Manden er fager."

Pigen svarede: "Mig tykkes han led og sort."

"Lidet forstaar du dig paa Fagerhed," mælte Stengerde vredt.

Kormak havde hørt deres Tale, løftede Hovedet og kvad:

"Ofte Pigemunde
Nævnte Kormak skjøn,
Nu han tror sig ligne
Odins yngste Søn;
Thi slig Stemme fager
Maa fra Freja komme,
Skjønheds Dis, som bedst kan
Fælde Skjønhedsdomme."

79

Stengerde mælte: "Det er dog en Lyde, at Haaret hænger dig i Øjnene." Kormak kvad:

"Issens Lyng den sorte
Dækker Tankens Vang,
Varer Snoge tvende
Venligt under Hang,
At ej Møers Hjerte
Fast de skal omspænde
Og saa Elskovs Syge
Dem i Sindet tænde."

Stengerde sagde nu: "Skjønnere er du end de Fleste og snar i Ordvalg; lidet er dog kun Fagerhed og fagre Ord."

Hertil kvad Kormak:

"Mer end skumhvid Bølge
Frygter jeg din Barm,

Mer end Tryk af Skjolde,
Mø, din runde Arm,
Mer end Stormens Bulder
Røsten din den klare,
Og dit Blik det lyse
Mer end Sejd og Snare."

Stengerde tog til Orde: "Meget ræd maa du være, naar du kan frygte, hvad du aldrig har set og aldrig skal faa at se." Dermed vilde hun gaaet fra Lugen, men da kvad Kormak:

"Brand saa vil jeg tage,
Dag din Skjønhed faa.
Ved dens Lys den klare
Brand vil slukket staa.
80 Men for mig vil aldrig
Mere Nat oprinde,
Thi bestandig skuer
Jeg den fagre Kvinde."

"Anderledes turde det blive," sagde Stengerde og gik fra Lugen; men Kormak gjorde sig en Brand rede og kvad:

"Skjønheds Skik det aldrig
Var for Lyset fly,
Jetter kun og Trolde
Kaare Mulmets Ly.
Men har nu en Gyge
Borget sølvklar Stemme,
Lykkelig var Kormak,
Var han bleven hjemme."

Derpaa tog han Branden og gik for Lugen; men Stengerde havde hørt Kvadet og, var gaaet derhen, og da Kormak kom, stod hun for ham i Lugen, hendes Læber bævede, men Barmen vuggede roligt, hendes Kinder blussede, men Blikket var skarpt, skjøndt Graaden ikke var langt borte. Men Kormak lod Branden falde og sagde: "Nu fødtes Kormaks Fremtid!"

Den Nat fik Søvnens kun liden Magt over to paa Gnupsdal, mindst over Kormak, thi alle hans Tanker stevnede fremad og byggede paa hans Skjæbne; men naar de havde samlet den af Lykke og lysende Haab og Kormak ret skulde frydes ved dens Sælhed, saa fore de bort med Lykken og slukkede Haab efter Haab, saa der blev kun idel

81

Tomhed og Mørke. Saaledes gik da Natten; men mod Morgen blev han roligere, og efter Davre gik han udenfor.

Stengerde saa ham fra Fruerstuen og talte ned til ham: "Rider I nu fra Gnupsdal?"

"Hellere blev jeg og drog Tavt med Eder," svarede Kormak.

"Gjæst maa føjes," mælte Stengerde.

Saa satte de sig ved Tavlet inde i Storstuen. De spillede nu en Stund tavse.

"Fagert Møde," begyndte Kormak, "havde jeg igaar i denne Stue; men kort var det, dog var det min egen Skyld."

"Hvordan skiltes I da?"

"Det er det, jeg ikke ved tilfulde; hun gik vist vred."

"Det var da en Kvinde - Kvindevrede er lig Sommerfrost, den varer en Nat, og saa er den forbi."

"Men Sommerfrost kan dræbe de Spirer, der kunde baaret fagre Blomster og rig Frugt."

"Det hænder; men er Dagen blid og varm, gjør den vel Nattens Skade god igjen."

"Men Urten faar dog aldrig rigtig Grøde."

"Tidt trives det netop allerbedst, der fares ilde med, mens det er spædt."

"Men Stengerde, om der nu ingen Spirer var?"

"Saa tog ingen Skade."

"Stengerde! var der Spirer?"

"Det er jo Sommer."

"Vil de trives?"

82

"Naar de vares vel."

"Ville de vorde varede vel?"

"Det raader Dagen for."

"Saa er Kormak ikke ræd."

Dermed tog han Farvel og red til Midfjord; men der meldes Intet om, at Thorgils fik sine Beder igjen.

Kormak for nu ofte til Gnupsdal. Dette kom ud blandt Folk og naaede Thorkel paa Tunge. Han blev kun lidet glad derved og tog Stengerde hjem.

Nu varer det en Stund, inden de sees; det bliver endelig Kormak for længe, og han rider til Tunge.

Da han nu er kommet Vejen frem, staar Stengerde i Løggaarden og narrer sine Høns med Blomster, hun river af Diget.

Kormak lister sig ind derunder og fanger i Haanden en stor Bunke, hun kaster ud.

Han kvæder:

"Fager Blomsterbølge
Over Diget faldt,
Skjøn slig Hilsen være
Maa for ham, den gjaldt.
Men sig bedre lønne
Maa bag Diget fange
Kyssebær saa søde,
Blikkeblomster mange."

Derpaa sprang han over Diget, men Stengerde havde fjælet sig bag en Hyld. Kormak saa længe efter hende, da lo hun og raabte: "Du skulde biet med at synge, til du var kommen over."

83

De taltes da længe ved; saa sagde Stengerde: "Gaar du nu ind til Thorkel?"

"De er der, som hellere se mig end han," svarede Kormak.

"Dog maa du tale med ham; thi han er den, der raader over mig," sagde Stengerde og saa stift paa Kormak.

Han forstod Tanken, der havde baaret Blikket; den voldte ham Smerte; han stod hastigt op, gik ind til Thorkel, friede, som Skik var, og enedes de da vel derom.

De Ord sagde han nu til Stengerde, at det bares ham for, at han hidtil havde sunget paa den anden Side Diget og først i Dag var kommet over; men end saa han hende ikke; saa red han hjem igjen.

Ved Midfjord sagde han dem da, at han havde talt med Thorkel. Det var dem ikke ret til Maade. Dalla sagde ham, at han og Stengerde kun lidet passede for hinanden, og Thorgils mente, at det var altfor tidligt at binde sig. Kormak hørte paa det og bad saa Thorgils tage til Tunge og aftale Alt Thorkel og ham imellem. Selv tager han sig nu af Gaarden, er altid i Marken ved Arbejdet, taler lidt og kvæder aldrig, og er det for Alle, der kjende ham, som var han bleven en hel Anden.

Saa lider Tiden, og der er ikke langt til Brylluppet.

Da hænder det en Nat, at der er stor Varme i Luften, og Kormak lægger sig oppe paa Høloftet for at hvile svalt.

84

Hvad her nu er overgaaet ham, om han er bleven besøgt af vildende Drømme, eller onde Vætter have gjort ham. Skade, vil ikke falde let at raade; men det er næsten at tro af det underlige Kvad, han stundom, naar hans Sind var tungt, lod Thorgils høre.

Dette er nu Kvadets Begyndelse:

"Ud fra Høloftslugen
Stirred Øjet mat,
Saa, hvor Aaen glimted
I den lune Nat,
Skued Taagens Bølger
Op af Enge vælde,
Og langt borte saa det
Gnupsdals spidse Fjelde.

Navnløs Tavshed hused
I mit unge Bryst,
Hjertet som en Dravge
Sad derinde tyst;
Alle mine Tanker
Laa i Taage bundne,
Mindets Havn og Haabets
Bavne var forsvundne.

Men nu Blikket vanked
Over kjendte Sti,
Hver en Busk og Tue,
Som det gled forbi,
Kjendinger og Mærker
Var til det forsvundne;
Mindets Havn og Haabets
Bavn var atter fundne.

Mine Gnupsdalssange
Lød for mig igjen:
"Elskovsflugt vi flyve
Ingen vegne hen,
85 Under Frejas Lofte
Vi paa Vinger hvile,
Alle Jubeltoner
Frem imod os ile."

Men fra Tunge svared'
Pigen mig igjen:
"Elskovsflugten flyve
Vi mod Maalet hen,
Gjennem Frejas Lofte
Jublende vi glide,
Thi vor Lykke vinker
Paa den anden Side.""

Saa er det, der følger Vers, som Faa mindes helt og Ingen tilfulde fatte; men det synes det dog, at de melde: at han enten drømte eller bildte sig ind, at han saa Stengerde i al hendes Skjønhed, og at der kom Hede i Blodet, saa han krænkede hende, og saa gled Drømmen eller Synet fra ham og Angeren ned over ham, og han blev saa særsindet og betagen, at han ikke kunde mindes Stengerdes Træk, hvormeget han end tænkte derpaa.

Ihvor det saa er, er det dog vist, at han i mange Nætter og Dage flakkede om paa Fjelde og Udmarker, og da han kom hjem igjen, bar han sig som En, der kun havde halv Raadighed over sit Sind. Baade Kvad og Omtanke var som sejdet ham fra, og først Uger efter blev han Mand igjen.

I de Dage, han for vidløs om paa Fjeldene, falder Brylluppet; men der kom ingen Brudgom hverken første eller anden Dag, og derom var nu alle Stengerdes Frænder 86 enige, at dette var en stor Skam, der var overgaaet baade dem og hende.

Paa den Tid sad ved Hrutafjord en Mand, der kaldtes for Holmgangs-Berse, Enke. Berses Omgang var kun lidet søgt, for saa hidsig og stridslysten var han, at det at tale til ham næsten var som at pæle af til Kamp. Af

Skjaldekunst led han kun Nidviser, og Lovene saa han kun an for urimelige Skikke, der lagde sig i Vejen for Folks Gammen. Ham lod Thorkel byde Stengerde til, og da han vidste, at Kormak skulde havt hende, fandt han, at det Smykke, der var sluppet en Mand af Hænde, vilde skjære ilde i Øjnene i anden Mands Haand, og Handelen blev da sluttet, og Brylluppet stod.

Men Død og Gifte er Herredsrygte, og elskende Hjerter er altid Grander, saa den Sag kunde da ikke gaa Kormak helt forbi. Han stod just og bødede paa en Lervæg, da det meldtes ham. En Stund blev han ved med Arbejdet; men paa en Gang satte han begge Hænder mod Væggen og trykkede den ind; derpaa vendte han sig mod den, der havde bragt Rygtet i Gaarde, og kvad:

"Ej er Tid at bøde
Nu paa revnet Hus,
Kormaks fagre Lykke
Sunken er i Grus.
Ringe er den Glæde,
Lunt bag Væg at hvile,
Medens ude Stimænd
Med Ens Eje ile."

87

Thorgils kom til og mælte, af nu maatte

de vel lede deres Sværd frem, siden Kormak havde fundet sine Kvad. Kormak sang:

"Hvilet har det Rygte
Vist i hver en Vraa,
Træt af al den Kummer,
Som det drager paa.
Nu paa rappe Foler
Maa vi hurtigt fare.
Spildte Tid skal Hestens
Hove sammenspare."

Rede de da med stort Følge til Tunge. Men Berse sad alt i god Behold med Stengerde paa sin Gaard. Kormak kvad da:

"Nu skal Berse favne
Lyse Mø med Lyst,
Mig vil Sorgen svarte
Trykke til sit Bryst.
Skjønt skal han paa Lejet
Hendes Røst fornemme,
Grumt mig holde vaagen
Sildig Angers Stemme."

Saa rede de hjem igjen.

Som Berse havde tænkt, bragte Stengerde ham en stor Medgift af Strid, og nu følger megen Ufred mellem ham og Kormak og Begges Frænder. Dermed gaar saa Tiden.

Da falder det sig en Dag saaledes, at Stengerde er ude paa Fjeldene at sanke Urter til Farvning og møder Kormak. Det bliver saa et langt Ordskifte.

Saa siger Stengerde: "Hvad Hinder havde du vor Bryllupsdag?"

88

"Det vil du knap forstaa, og det er tungt for mig at tale om, thi hvad den Gang var mig som høje Fjelde, er mig nu som løse Sandtuer."

"Kormak! vilde du ikke ægte mig?"

"Det vilde jeg, Stengerde, men jeg led ikke, du talte om det, og Meget drog de Ord ned over mig."

"Skjalde er nok skjøre Varer!"

"Hvor lider Berse?"

"Han er ikke Skjald."

Kormak stod nu en Stund tavs og saa paa Stengerde, saa kvad han:

"Samled Odin alle
Asekvinders Blod,
Vakte det ved Runer
Til en Kvinde god,
Skulde saa som fagrest
Guder hun fortrylle,
Fik din Ham hun laane
Og i den sig hylle.

Mide Norner vilde,
Jeg Stengerde fandt;
Norners Hu sig vendte,
Berse hende vandt.
Og min Fremtid, gryet
Til en Vaardags Lykke,
Til en Høstnat kvæded.
- Alt dens Taager trykke.

Dog, som her jeg stander^
Kuét, mat og mod,
Magt og Sejer ruger
I mit Skjaldeblod,
Thi om end en Anden
Dig som sin kan favne,
Evig mine Kvad dog
Samler vore Navne.

89

Tak for lødrig Glæde,
Tak for Kummer bleg.
Tak, for du mig elsked',
Tak, for du mig sveg.
Tak for rige Toner
I ufødte Sange,
Tak for hver en Hæder,
Jeg paa Jord skal fange."

Derpaa gik han hurtigt bort, og hun stod længe og saa efter ham. Straks efter kom Berse til og satte sig lidt borte; han havde set Kormak og sagde: "Var det om Jert Bryllup, I talte? Stakkels Knøs! liden Glæde er der i Mindet om det Faar, Ulven har taget."

"Ti stille, Berse!" mælte Stengerde, "han er bedre Mand end du."

"Ja til at finde paa Kvad."

"Ja, Berse; men det er noget Stort at være Skjald."

"Vist saa! - du er klogere, end du snakker til; - og fager er du! Kom hen til mig!"

"Du er gammel, Berse!"

"Hvi siger du det? Kom hen til mig!"

"Du er gammel, Berse, og jeg skal vare dig og være dig god."

"Det skal jeg elske dig for."

"Nej, saa Farvel, Berse!"

"Men har du da endnu Kormak kjær, efter alt, han har voldet dig?"

"Han og jeg er nu en Gang gaaet fejl af hinanden; men endnu kan vi raabe hinanden til."

"Han har da snakket mig dig fra?"

"Fra dig; men ikke til sig."

Saa gik hun fra Berse hjem til Tunge, og Thorkel maatte se at ordne Alt paa det Bedste med Berse.

Til Tunge kom der ofte Folk fra Sunnudalen, da de havde megen Slægt der. Rigest Mand i Dalen var Thorvald Tinten, og han tog altid ind hos Thorkel. Thorvald var en vidtberømt Skjald; hans Kvad vare meget ansete, men Faa kunde huske dem; hans Gaard var den skjønneste videnom, og i hans Storstue stode kostelige Bægre af Guld, han havde faaet af Konger og Jarler i Skjaldeløn. Hans Venner vare alle gamle Folk, og de roste ham højlig for hans Klogskab og Sindighed; men de Unge i Dalen sagde oni ham, at han gik, som havde han Skjørter om Benene, og at hans Forstand paa Vaaben var saa stor, at han troede, der holdtes om Sværdodden og sloges med Hjaltet.

Thorvald traf tidt sammen med Stengerde, talte altid længe med hende og sagde hende sine Kvad. Saa bejlede han en Dag til hende hos Thorkel. Thorkel sagde, det var ham med, men viste ham til hende selv.

Stengerde sad ved Væven og sang. Som Thorvald traadte ind til hende, holdt hun op og sagde: "Thorvald! er det noget Stort at være Skjald, og er Skjaldskab mer end Manddom?"

Thorvald svarede hastigt: "Du kjender jo Kvadet:

"I Glemsels Grav
Hver Tid maa gange,
Hvis Skridt ej skues
Af Skjaldeblik.""

"Ja! - Hvad er din Tro om Kormak?"

"At han er tapper."

"Ja! - men hvor højt regner du hans Skjaldskab?"

"Saa højt som det, han kvæder om."

"Det er da saa højt som mig."

"Nej! - ikke var det min Tanke."

"Regner du dine Kvad lige med det, de lyde om?"

"Ja, Stengerde!"

"Saa staar da din Kunst saameget over hans, som Konger og Jarler over mig."

"Nej! - ikke var det min Tanke!"

"Hvad tænker du da?"

"At der ingen Lighed er mellem mine og Kormaks Kvad, at Konger er Konger og du den dejligste af alle Kvinder!"

"Vil du fri?"

"Ja! det er min Tanke!"

"Er det din eneste?"

"Det er min nærmeste."

"Hvad er da din næste?"

"Bryllup, Stengerde!"

"Er du saa stor med mig, som Kormak uden mig?"

"Med dig eller uden dig er min Storhed den samme."

"Den samme?"

"Men min Lykke ikke."

"Saa tal med Thorkel!"

"Det har jeg gjort."

"Dig forstaar jeg! - og Skjald er du?"

"Større end Kormak!"

Saa følger Brylluppet, og de tage til Surinudal.

Imens er nu Kormak bleven saa til Sinds, at han vil følge med Thorgils til Norge; han har derfor Mangt at tage vare og færdes langt omkring for at sige Frænderne Farvel, saa alle disse Tidender først træffe ham sent. Straks rider han til Sunnudal og træffer Stengerde paa Toften. Han bliver paa Hesten og kvæder, før den vel er kommen i Hold:

"Nu, Stengerde, ønsker
Jeg dig Trællestand,
Saa du gik som Vare
Om fra Mand til Mand,
Thi din rige Skjønhed
Du saa ringe agter,
At til hver en Stodder
Du den bort forpagter."

Stengerde mæler: "Stor Uret har du i stedse at løbe efter mig, og troede jeg nu, den Tid var kommen, at jeg for bestandig var fri for dig."

Saa kvæder Kormak:

"Aldrig, nej, Stengerde,
Skilles du fra mig,
Mer end fællig Arne
Binder mig til dig.
93 Fjeld paa Fjelde dynget,
Hvorom Bølger larme,
Var kun liden Hindring,
Mindre Tintens Arme."

"Lidt er det at lave i Kvad! Gaa nu!" mælte Stengerde vredt; men Kormak kvæder:

"Saa Farvel, lad Tinten
Kys og Blikke faa,
Og din fagre Stemme
Lad ham høre paa;
Men din stærke Længsel,
Graad, som lønligt vælder,
Og hver dristig Tanke
Dog kun Kormak gjælder."

"Dyrt skal du angre din Haan, og det skal du vide, at Thorvald staar langt over dig, baade i Kvad og mit Hjerte!" Det mæler Stengerde, og saa skilles de.

Da Brødrene aarle næste Morgen stode ud for Fjorden, stod Kormak i Stavnen og kvad:

"Nat er nu forbi,
Fred og Slummer ender,
Kampbud over Ø
Solens Bavn udsender.
Op til Liv og Strid!
Dag sit Skjold faar Klang,
Skjønt det klinger ned
Nu som Fuglesang.

Se, hvor Ymers Blod
Rødt i Solen luer,
Som det syded end

Under Bringens Buer,
94 Hvor det vugges vildt,
Hvor det løftes vredt,
Som i Aarens Gang
End det banked' hedt!

Himmellød og Glands,
Som mit Øje blænder,
Drømmehær, som Sol
I hans Hjerne tænder,
Saa kun nævnes kan
Svalins Runedrag,
Rumme kan dem ej
iSloget Ordslag.

Større Pragt dog nu
Under Tintens Øje,
Drømmens Rose Liv
Faar bag hvide Høje,
Paa den Fagres Kind
Sætter Knop den prud,
Og paa hendes Mund
Springer Rosen ud."

Børen var dem gunstig, og det bærer godt modtagne. Men længe er de ikke paa Sted ad Gangen; vide færdes de paa Vikingetog; ved Gry gjøre de Strandhugst, i Kveld bøde de Sejl; slippe de Aaren, er Sværdet ved Haanden, og volde de Fjenderne Ulempe med Sejersraab den ene Nat, saa hyle de Saarede efter den næste. Paa den Vis tumles de i tvende Aar, lander igjen i Norge, færre om at dele Byttet, end de har været om at vinde det.

Nu tøve Brødrene en Stund i Kongsgaar

95

den; men saa siger Kormak, at han heller vil fryse som Skovgangsmand paa Island end sidde Kongen og Baalet næst i Norge.

Det svarer Thorgils, at faa Mænd løbe saa gridske efter Arvepart som Kormak efter Ulykke.

Kormak mæler: "Jeg kjender kun en Lykke, og den ejer Tinten."

"Den skulde du grebet, da den raketes dig," siger Thorgils.

"Ræk mig den nu," svarer Kormak.

"Mon Lykken vil?"

"Ja det er det, jeg vil vide."

Saa droge de til Island og fandt der deres Rygte meget større, end de lode det tilbage. Kormak fandt snart til Sunnudal og der Stengerde ene hjemme.

De Ord vare hans første, om hun havde længtes efter ham.

Dertil svarer hun, at hendes Længsel var stærk efter ham, naar han var langt borte, men at det ingen Glæde voldte hende at vide ham nær.

Saa sidde de længe og se tavse paa hinanden. Da kvæder Kormak:

Lad mit Kvad nu galdre
Gamle Minder Dag,
Tiden, da vi mødtes
Under Gnupsdals Tag,
Lad et Kys, Stengerde,
Syv Aars Smerte døde,
Tænde ny vor Elskovs
Første Morgenrøde."

Dertil svarer Stengerde: "Daarligt sømmer det os at mindes vor Kaadhed, og ikke er Thorvalds Hustru vant til at kysse fremmede Ungersvende."

"Det tror jeg dog, at der kommer Tid, da vi faa fælleds Leje."

"Saaledes kunde det været."

"Stengerde, bliv min Hustru!"

"Jeg er Thorvalds."

"Han ligner Berse saa lidt, lad ham ligne ham i Et."

"Du snakker over dig."

"Det er tungt at miste dig."

"Det vilde Thorvald mene."

"Han har aldrig ejet dig."

"Nu snakker du vidløst igjen."

"Men elsker du da Thorvald?"

"Det skulde synes være en Sag mellem ham og mig."

"Men du og jeg da?"

"Jeg er Thorvalds Kone."

Kormak kvæder:

"En Gang i dit Hjerte
Lukked du mig ind,
Did bestandig længes
End mit tunge Sind.
Men hvor stærkt jeg banker
Og hvor mygt jeg beder,
Ej mig op du lader,
Ej mig ind du leder."

Saa vilde han gaaet, men Stengerde greb hans Haand; Kormak vendte sig, men hun slap hurtigt Haanden og gik. Saa gaar ogsaa

97

han, og der er ikke mange Dage mellem dette Møde og hans ny Norgesfærd.

Siden vendes ogsaa Stengerdes Hu mod Norge, og hun og Thorvald tage afsted.

I Norge ser nu Kormak en Dag Stengerde paa den lange Gade tæt ved Kongsgaarden. Han gaar lige hen til hende og siger: "Følg med mig, Pige! længe nok har jeg været dig foruden."

"Godt Kjøb har du paa Talemaader, som Andre aldrig bruge."

Kormak greb fat i hende: "Nu skal du følge mig, mangesindede Kvinde! Stærk Elskov er der paa begge Sider, og skjønt vil vort Samliv vorde; men den, der ikke vil lokkes til det Gode, skal tvinges dertil."

Saa vilde han gaaet bort med hende; men Stengerde tog til at raabe om Hjelp, og der kom Folk til og skilte dem ad.

Nu farer Thorvald med Stengerde til Danmark; men Vikinger tage baade Gods og Kvinde fra ham. Kormak og Thorgils fare paa samme Led og spørge dette. De vinde begge Dele tilbage. Da de mødes med Thorvald, giver han dem stor Tak og siger: "Tag nu du Stengerde, Kormak! det var dog dig, hun mente, baade da hun tog HolmgangsBerse og Thorvald Skjald."

"Er det efter dit Sind, Stengerde?" spurgte Kormak.

"Thorvald er mig god nok," svarede hun.

Saa kvæder Kormak: ....

I TONER!

100
101

Ung Erik stod ved Stranden.

Solen sank og Vesten stod i ét Flammehav, det var, som om den nu da den skulde forlade Jorden vilde give Skyerne al sin Glands, at de kunde trøste den Forladte, og alt som den sank sendte den større og større Lysmasser over dem, gjorde deres Farvepragt rigere og rigere. En enkelt Sky hævede sig op af Flammehavet, rigt smykket med Lysets Guld. Stolt og rolig steg den, som var den selve Solen og ejede Lys nok til al Jorderig, men jo højere den hævede sig jo stærkere randt Lyset fra den, til den havde givet Alt, hvad den havde faaet og kun havde sin egen Dunkelhed tilbage. Mismodig sluttede den sig til en Hær af andre graalige Skyer der dreve over Himlen.

Solen var nu helt forsvunden og en let Luftning stod ind mod Stranden, den højnede Bølgerne i Havet og Kornvangen, og de bleve mørkere end før, den rørte Skovens Løvhang, og Kronerne bleve tungere og tættere, det var som om dette Pust satte den dumpe uklare Sorg i Bevægelse og vuggede den ind i Naturens Hjerte. Ung Erik stod

102

ved Stranden, ogsaa ham slog Vindpustet i Gang; det sukkede i ham, og det blev ham, da Solen sank, som havde han lidt et stort og smerteligt Tab. Maanen rullede frem af Skyerne og lagde sine fme Straaler ud over Vandet; men Bølgerne brøde dem barskt i Stykker og lod dem synke, alligevel øste Maanen ud af Straalerne, men det faldt dog Erik som en kold Trøst midt i en dyb og mægtig Kummer. Da strømmede pludseligt tryllende Toner ind fra Havet og grebe hans Sind saa stærkt, at da han nu helt optagen af Tonerne saa omkring sig, var Skoven ikke længer mørk og tung, der laa et mildt drømmefoldet Slør over den, Maanen straaled nu herligt og klart, og Straalerne over Havet vare dirrende Streng, som Voverne slog for at tolke deres dybe Længsel. Men midt i Lysstriben svømmede en Kvinde frem, og den vuggende Glands kastede et sælsomt Skjær over hendes skønne Træk. Ung Erik anede at Tonerne vare hendes, men de knyttede og snoede sig saa forunderligt at det snart var ham, som om han hørte dem som Sang, snart som Bølgebrud og Fugleskrig. Endelig løste de sig klare og milde:

Dybt under Bølgen
Er Dagen saa lang.
Ensomt og stille
I Skove af Tang.
Tavshed i Blikke og Tavshed paa Mund,
Bølgernes Uro naar ikke til Bund.

103

Solstraalen sniger
Sig mildnet og mat,
Spreder ej Plavdybets
Søvnunge Nat.
Snegl og Koraller er fagre paa Strand,
Lødlyse Skygger paa Havbundens Sand.

Dybt under Bølgen
Er Dagen saa lang.
Aftenen kommer med
Farver og Klang.
Da kan jeg fro fra den vuggende So
Lytte til Løvenes Hvidsken paa Ø.

Vindene vifte
Mit dryppende Haar,
Voven saa blødt om
Min Skulder sig slaar.
Straaler fra Maanen mildt kysse min Barm,
Perlerne glimre om Hals og om Arm.

Rimelig bliver
Min dristigste Drøm:
Frelse ved Kjerlighed
Trofast og øm.
Bejleren spaar jeg snart kommer for sand,
Alt han mig venter med Længsel paa Strand.

Som de sidste udfordrende Ord vare sungne, sænkede hun Armene og dukkede under med et kraftigt Tag, der spredte et faldende Slør af Skumperler gennem hvilket den sølvskjællede Hale glimtede et Øjeblik.

Men da hun mærkede Dybets Mulm om sig, længtes hun op igjen og frejdig dukkede hun frem nærmere mod Land.

Stille og næsten hvidskende løde Eriks Ord som for ikke at skræmme hende ned i Dybet igjen: "Bliv! o bliv, du dejlige Kvinde,

104

og hvis Menneskers Tale ikke er en Rædsel for dit Øre, saa lyt til mine Ord." Havfruen nikkede mildt.

"Sig om du kan elske mig, og hvis du ikke kan forlade Havet og leve i Jordens varme Luft, styrter jeg mig i Bølgen til dig, eller hvis du kan, saa nævn mig den Magt, der kan løfte dig til mig, og jeg skal eje den."

Langsomt vuggedes hun ind mod Stranden og sang:

Bølgen skyder mig fra sin Favn,
Vil mig ej længer eje,
Lukker for mig mit gamle Hjem,
Peger paa dine Veje.

Aldrig mer jeg paa blaasort Sø
Synger ved Nattetide,
Aldrig jeg skal til Havets Bund
Mod og drømmende glide.

Hvor jeg dog her har været rig,
Kan jeg først nu ret skjønne,
Sælsomme Liv bag Brændings Larm,
Vil du mit Offer lønne.

Ræd jeg gaar til en Verden ny:
Vil den mig fremmed blænde?
Eller skal Drømmens kjendte Træk
Skjønt jeg i dem gjenkjende?

Erik vorde mig mild og god,
Vendes fra mig dit Hjerte,
Levende død paa vide Jord
Ganger jeg med min Smerte.

Vid at kun hvo mig elsker ømt,
Mægter mit Ord at nemme,
Andre er det kun Bølgebrus,
Maagers skrigende Stemme. ....

CLARA (PATHOLOGISK SKIZZE)

[Fra Husets Gaard førte en lille Laage af ganske nyt Fyrretræ ind til Haven. Denne Laage var forøvrig næsten det eneste kunstige Hegn der var synligt paa denne Side, Resten - om der var nogen - blev helt borte i en Række meget store Ribsbuske, der vare altfor gamle til at bære Frugt. Haven var i det Hele taget ikke godt holdt, ikke at der var Ukrudt, nej! der var kun, hvad der skulde være, men det der var der, det groede som det vilde og ikke som det skulde. Der skal en vis Haardhed til at holde Styr paa en Have, og haard det var den gamle Dame, der ejede Haven, ikke. Det var en lille mild gammel Dame, noget borneret, men passivt borneret, temmelig uvidende, men det var denne Alderdommens Uvidenhed, der ikke kommer af at man aldrig har lært noget, men af at man er holdt op med at lære. Den gamle Dame var gudfrygtig, det vil sige hun huskede sin Børnelærdom og opfriskede den stundom, det der var det mest fremherskende Moment i hendes Forhold til det Guddommelige var Ærbødigheden. Hun var forfængelig af sin lille Fod og af sit tykke graasprængte Haar; hendes Tænkemaade vilde af de nulevende Kvinder, der nærme

sig hendes Alder, i mange Henseender nærmest blive betegnet som frivol, og til det Skjønne stod hun kun i Forhold gjennem det Pikante. Hun havde den svundne Tids Passion for det Krydrede og det Krusede. Hendes Klædedragt og Møbler viste det sidste, hendes Have, der var fuld af Mynte, Balsam, Ambra, Dild, spansk Kørvel, MuSikathyacint og Nelliker det Første ...]*).

En Dreng og en lille Pige. Drengen var vred, han ruskede Pigen i Armen, slog hende, saa op mod Vinduerne om Nogen havde set det og løb sin Vej opad Gaden.

Og Pigen! - hun knugede Armene mod Brystet, bøjede sig stærkt forover, kastede med Overkroppen og stampede eller trippede paa Rendestensbrættet, medens hendes Aandedræt ligesom stødtes frem af en undertrykt Krampelatter, saa stod hun stille, Ansigtet var fortrukket som til Graad; men med en Mellemting mellem Fnysen og Suk rettede hun paa sit Kjoleærme og gik. Hysteri? - Det var Heltinden.

Clara, det hed hun, var forældreløs og antoges at blive opdraget af en gammel Tante. Tanten var meget enfoldig, Clara meget begavet, men det var ikke denne pudsige, milde, gammelagtige Klogskab, som bringer overtroiske Folk til at ryste paa Hovedet og mumle: "det Barn tager Vorherre snart", Claras Begavelse var Phantasi og derfor læste Clara, som hun voksede til, en Mængde

*) De indklamrede Stykker, som mangler i den sidste Redaktion, er puppleret efter et Par Kladder.

Bøger, gode og slette, men alle nærende og fremmende denne herskende Evne. Clara var voksen. Hun var bleg, lille, spinkel og uden denne ubevidste Sikkerhed, hvortil Alt overgiver sig; hun kunde have Sikkerhed, men den var altid stødende; thi den formede sig ikke lindt og let efter den øjeblikkelige Situation, den var støbt i Forvejen.

Det Indtryk hun gjorde var forunderligt uharmonisk, man maatte tro man havde en oprindelig stærk Natur for sig som Ulykken havde ranet Styrken, men ladet beholde de vante stærke Udtryk. Men ved nærmere Bekjendtskab fik man snart Mistanke om at man havde med en af de Ulykkelige at gjøre, som længes efter Livet og lukke sig ude fra det, thi talte man med hende om simple dagligdags Forhold vare hendes Gjensvar og Bemærkninger saa phantastisk-lette, saa legende, som om Virkeligheden var en blot og bar Fiction, men lod man saa Talen flyde helt ind i det Phantastiskes Verden fik hendes Ord en uhyggelig Styrke og Bestemthed.

Clara var en af disse Ulykkelige; Livslyst er Lyst til Magt og Clara sukkede efter Magt, men hun flygtede for den Følelse af uendelig Afmagt, - der er det første Skridt mod Livet - ind i Drømmenes taagede Land, hvor Enhver, der vil, er Hersker. Men man kan ikke drømme altid, der er en Drift til at handle i ethvert Menneske, saa stor at mange "synde" blot for at handle. Denne 110 Handedrift vaagnede nu ogsaa stundom hos Clara, men hos en saa sælsom Natur som hendes maatte den ogsaa give sig Luft i et sælsomt Udslag.

Tanten boede paa 2den Sal, Clara stod ved det aabne Vindue og saa ned paa Gaden, saa kom det roligt stjælende sig ned over hende at lade sig falde udover den lave Karm; for et Øjeblik var der en underlig Tilfredsstillelse i denne Tanke, hun bøjede sig udefter, men pludselig fik hun den skjærende Fornemmelse der føles under Spring fra større Højder, hun hørte Faldet mod Brostenene og saa sig ligge bleg og blodig paa Sophaen henne ved Væggen, hun for sammen, gik fra Vinduet og satte sig gysende i den fjerneste Krog af Stuen. Dette hændte tiere, tilmidlertid forelskede en ung Mand sig i hende, og Clara igjen sig i ham, men da han friede kom det over hende at sige Nej, ikke fordi hun mente det. tvertimod hun følte sig overbevist om fatj et saadant Nej vilde gjøre hende ulykkelig for Livstid og dog havde hun en sælsom kildrende Lyst til at sige det; men da Ordet skulde over Læberne blev hun bange og raabte stærkt og angest Ja. Kjerlighedsforholdet beroede ganske simpelt paa den store Forskjel, der var imellem dem, idet Henrik nemlig var en overordentlig stærk Natur. De skulde snart giftes, og Clara dannede sig nu forud et Billede af deres

ægteskabelige Liv, og der var særlig en Forestilling hun ofte ...].

WIEBE PETERS KONTOUREN TIL EN ROMANFIGUR

112

113

Forgangen Aar, da vi levede i Krigen mellem Frankrig og Tydskland, traf det sig saaledes at jeg kom til at opholde mig en Maanedstid paa den lille Ø Anholt. Det var vel otte Dage eller saa efter Krigens Begyndelse at jeg en Middagsstund stod i den lille Smøge, som har Anholt Kirke paa den ene Side og Plankeværket af en Have paa den anden. Der stod en Anholter-Kone inde i Haven, og med hende talte jeg. Jeg mindes det Alt saa tydeligt, at saasnart mine Tanker falde derpaa, seer jeg Kirkens røde Brandstige og de blaa Klokkeblomster paa Kirkegaardsdiget; den lumre Sommerluft og den stærke tunge Duft af store Nelder mærker jeg i det Samme, og jeg hører hvad jeg den Gang hørte.

Vi havde talt om Steffen Storm, der var i Lejren ved Hald, om hvor sørgeligt det var, at han skulde være der i saadanne urolige Tider, og om at det var den eneste nulevende Anholter, jeg ikke havde seet; vi talte om at alle Øens Folk vare i Slægt med hinanden, og om at alle Husene vare samlede paa een Plet og laa Side om Side, derfor mente jeg

114

nu, at Folk maatte se hinanden Snese Gange om Dagen, og saa fortalte hun, at hun i de sidste fem Aar ikke havde været i den anden Ende af Byen, saa var det, der kom en underlig dump Lyd og rystede Luften inde i Smøgen, og inden jeg havde forstaaet, hvad det var, koni den igjen. Det var et fjernt Kanonskud - det var Krigen, det var den franske Flaade, der var under Opsejling; Lyden blev ved, og mit Haab slog Søløg, skummede fremad med franske Eskadrer og strøg tydske Flag, og jeg hørte kun svagt, ligesom noget borte, og maaske hun ogsaa var gaaet, Konen raabe: "Aa Gud bevare vel Steffen Storm!"

I det Øjeblik gjorde Udraabet intet Indtryk paa mig, Skuddene vedblev at dumre og lode mig hverken Ro til Tanker eller til at blive ret længe paa Sted ad Gangen. Jeg ønskede mig vel tusinde Gange bort fra Øen til et Sted, hvor Krigen var det eneste Ord i tusinde Munde, den eneste Tanke i tusind Hjerner, hvor ingen havde Øje, Øre, Hjerte eller Ønsker for andet end Kampen; jeg løb til Nordstrandsklinten, til Lindels Høj, stirrede og stirrede, til mit Øje var blændet af det solblanke Hav, og jeg lod de svenske Fiskere der laa og drev paa Kroen fortælle mig deres Krigsrygter endnu en Gang, saa godt som jeg vidste, at det halve var Brændevin, det andet Gisning. Men saa holdt Skydningen op, Feberen tog af, jeg begyndte fat! finde mig i min Skjæbne, og da jeg om

115

Aftenen stod oppe paa Byens Bakke og saa Solen synke, havde jeg resigneret. Jeg fulgte Klitternes blaalige Skygger alt som de voksede, flød sammen, steg og tilsidst druknede alle Tinder og Toppe i et ubevægeligt køligt Graat. Jeg saa det sidste Dagslys glide op over Byens Straatage og de tjærede Fjællegavle, holde sig et Øjeblik paa de hvide Skorstene og saa ryge bort i disses rosenfarvede Røg. En enlig Ko brølede af Længsel efter Stalden, blev hentet hjem og tav, et Barn stod i en af Dørene og græd; saa blev Døren lukket, Barnet græd derinde, og saa tav ogsaa det. "Aa Gud bevare vel Steffen Storm!" hvilket underligt Folk, som kan leve hele deres Liv her, som kun han leve her. Folk, for hvem den øvrige Verdens Færd, Kampe og Omskiftelser er fjerne, taagede og farveløse som Drømme fra ifjor. Et hundrede Mennesker, hvis Tilværelse er saaledes slynget, knyttet, vævet sammen, at Døden vel kan bringe Sorg, men ikke Forglemmelse, thi den, der døde for syv Aar siden, omtales næsten, som om han leved igaar, og hans Enke kommer hver Søndag sørgeklædt til Kirke, lige til sit Livs Ende, og naar Velsignelsen lyses over Menigheden, da maa hun ikke rejse sig op, thi Lyset fra Guds Ansigt tør ikke falde fuldt paa hende, for saa stor Glæde tør ikke komme til hende, hvis Ægtefælle er taget bort.

Jeg husker, hvor jeg længtes den Aften efter rigtig at forstaa et af disse Mennesker,

116

efter et Øjeblik at tænke med deres Hjerner, føle med deres Hjerter og sandse med deres Sands er, det

vilde være mere nyt end den nye Verden var det for Columbus.

Den samme var min Stemning og de samme mine Tanker, da jeg i Sommer stod paa Dæmningerne ud for Epenwörden. Der laa Ditmarskerlandet med sin blaagrønne Marsk og sin feldede Gest, der laa Havet, Ditmarskens Skaber, Ernærer og Fjende, det Hav, om hvilket de tænkte, som Job talte om Jehova: Havet gav, Havet tog, Havets Navn være lovet. ....

BRUDSTYKKE AF EN FORTÆLLING (1)

118

119

Udenfor Skipper Børges Sted i Hestemønestræde stod der en hel Række Smaapoge og Læredrenge og stirrede opmærksomt over paa Huset paa den anden Side. Med Hænderne i Lommen og med Hovederne halvt begravede mellem de opslaaede Trøjekravers Flige, tæt trykket op mod Muren stod de ganske stille og lod sig gjennebløde af den tætte Regn. Engang imellem hvidskede de hurtigt et Par Ord til hinanden og pegede med Albuen over paa Huset, ellers var de stille som Mus og stod og stirrede frem for sig med uforstyrrelig Opmærksomhed.

Huset, de saa paa, var lavt og lille, Bindingsværk paa en lav Graastenssokkel, det havde tre Fag smaa Vinduer og et stort faldefærdigt Bislag, der foroven endte i tre lange Spidser ligesom sorte Horn, og paa den midterste sad der en Knap eller Haand med tre opstrakte Fingre. Under de to Fag Vinduer var der brede Solbænke af Træ, under det tredie var Bænken raadnet bort og kun de to Ormehoveder, der havde holdt den, strittede frem med Søm i Nakken og gabede 120 tørstigt ned mod den nære Rendesten. Der var Lys derinde bag de regnvaade Ruder og Skygger af et Hoved tegned sig nu og da utydeligt paa det røde Muls Forhæng, der dækkede den nederste Halvdel af Karmen. Andet var der ikke at se, men Sagen var den, at den følgende Dag skulde der En rettes, og her boede Skarpretteren. Derfor stod Drengene og saa derover. Mester Anders, det hed Skarpretteren, var hjemme og var just ivrig beskæftiget med at binde Armene paa en gammel Mand, der laa inde i en Alkove i Baggrunden af Stuen, Benene var han færdig med, de var vikledede ind i et tykt Uldlagen og surrede forsvarligt, det var blevet gjort, mens den Gamle sov, men nu kneb det med Armene, for han var vaagnet og vilde bide Mester Anders i Fingrene, men da Bøddelknegten, der stod og holdt Lj^set, fik hans Hoved trykket ned i Hovedpuden, fik de endelig Magt med ham.

Den ustyrlige Gamle var Mester Anderses Fader, den gamle Mester Anders, der ogsaa havde været Skarpretter, men han var bleven gal i Tjenesten, og saa havde Sønnen faaet Bestillingen. I Almindelighed var han meget fredelig og stille, men saa snart han hørte eller saa noget til sit forrige Handværks Instrumenter, blev han ustyrlig rasende ....

MOGENS

122

123

Sommer var det, midt paa Dagen, i et Hjørne af Hegnet. Lige for stod der et gammelt Egetræ, om hvis Stamme man gjerne kunde sige, at den vred sig i Fortvivlelse over den Mangel paa Harmoni, der var mellem dens ganske ny, gulladne Løv og dens sorte og tykke, krogede Grene, som meest af Alting lignede grovt fortegnede gammelgothiske Arabesker. Bag ved Egen var der frodig Krat af Hassel med mørkt, glandsløst Løv, som var saa tæt, at man hverken saae Stammer eller Grene. Op over Hasselkrattet steg to ranke, glade

Ahorntræer med lystigt takkede Blade, røde Stilke og langt Dingeldangel af grønne Frugtklaser. Bag Ahornene blev det Skov - en grøn, jævnt afrundet Skraaning, hvor Fugle kom ud og gik ind som Ellefolk af en Græshøi.

Alt dette kunde man see, naar man kom ad Markstien der udenfor Gjærdet. Laae man derimod i Skyggen af Egen, med Ryggen mod Stammen, og saae den anden Vei - og det var der En, der gjorde - saa saae man først sine egne Been, saa en lille Plet med kort, kraftigt Græs, dernæst en stor

124

Klynge mørke Nelder, saa Tjørnehækken med de store hvide Konvolvolus, Stenten, Lidt af Rugmarken udenfor, endelig Justitsraadens Flagstang der borte paa Høien, og saa Himlen.

Det var trykkende hedt, Luften flimrede af Varme, og saa var det saa stille; Bladene hang og sov paa Træerne, der var ikke Andet, der rørte sig, end Manehønsene derhenne paa Nelderne og lidt vissent Løv, der laae i Græsset og krøllede sig sammen med smaa, pludselige Bevægelser, som om det krympede sig under Solens Straaler.

Og saa Mennesket under Egen; han laae og gispede og saae veemodigt, hjælpeløst, op mod Himlen. Han nynnede lidt og opgav det, fløitede, opgav saa ogsaa det, vendte sig, vendte sig om igjen og lod sine Øine see paa et gammelt Muldvarpeskud, der var blevet ganske lysegraat af Tørke. Pludselig kom der en lille rund, mørk Plet paa det lysegraa Muld, een til, tre, fire, mange, flere endnu, hele Tuen var ganske mørkegraa. Luften var lutter lange, mørke Streger, Bladene nikkede og svaiede, og der kom en Susen, der gik over til Syden; det øste Vande ned.

Alting glimtede, gnistrede, spruttede. Blade, Grene, Stammer, Alting glindsede af Væde; hver lille Draabe, der faldt paa Jord, paa Græs, paa Stenten, paa Hvadsomhelst, splintredes og stænkedes bort i tusind fine Perler. Smaa Draaber hang lidt hist og blev

125

til store Draaber, dryppede ned her, samledes med andre Draaber, blev smaa Strømme, blev borte i smaa Furer, løb ind i store Huller og udaf smaa, seilede bort med Støv, med Splinter og Løvstumper, satte dem paa Grund, gjorde dem flot, snurrede dem rundt og satte dem paa Grund igjen. Blade, der ikke havde været sammen, siden de laae i Knop, samledes af Væde; Mos, der var blevet til Ingenting af Tørke, bruste op og blev blødt, kruset, grønt og saftigt, og graat Lav, der næsten var blevet til Snuus, bredte sig i ziirlige Flige, struttende som Brokade og med Glands som Silke. Konvolvolusserne lod deres hvide Kroner fylde til Randen, klinkede med hinanden og hældte Vandet i Hovedet paa Nelderne. De tykke, sorte Skovsnegle mavede sig velvilligt frem og saae anerkjendende op imod Himlen. Og Mennesket? Mennesket stod med bart Hoved midt ude i Regnveiret og lod Draaberne suse ned i Haar og Bryn, Øine, Næse, Mund, knipsede med Fingrene ad Regnen, løftede engang imellem lidt paa Benene, som om han vilde til at dandse, rystede nu og da Hovedet, naar der blev for meget Vand i Haaret, og sang af fuld Hals, uden at ane, hvad det var, han sang, saa travlt havde han med Regnen:

Havde jeg, o havde jeg en Dattersøn, o ja! Og en Kiste med mange, mange Penge, Saa havde jeg vel ogsaa havt en Datter, o ja! Og Huus og Hjem og Marker og Enge.

126

Havde jeg, o havde jeg en Datterlil, o ja! Og Huns og Hjem og Marker og Enge, Saa havde jeg vel ogsaa havt en Kjærrest, o ja! Med Kister med mange, mange Penge.

Der stod nu han og sang, men henne mellem de mørke Hasselbuske stak der et lille Pige hoved frem. En lang Flig af et rødt Silkeshavt havde viklet sig fast i en Green, der sprang noget længere frem end de andre, og engang imellem kom der en lille Haand og rykkede i Fligen, men det førte ikke til Andet end en lille Skylregn fra Grenen og dens Naboer. Resten af Shavlet laae stramt hen over det lille Pige hoved og skjulte det Halve af Panden, skyggede over Øinene, dreiede saa pludseligt af og tabte sig mellem Bladene, men dukkede atter op i en stor Roset af Folder under Hagen. Det lille Pigeansigt saae meget forbauset ud, men det vilde snart til at lee; Smilet var allerede i Øinene. Med Et gjorde han, der stod og sang i Regnveiret, et Par Skridt til Siden, saae den røde Flig, Ansigtet, de store brune Ørne, den lille, forbausede, aabne Mund; øieblikkelig blev hans Stilling forlegen, han saae forbauset ned ad sig selv; men i samme Nu lød der et lille Skrig, den fremspringende Green svaiede voldsomt, den røde Flig blev borte i et Blink, Pigeansigtet borte, og det raslede og raslede, fjernere og fjernere inde bag Hasselbuskene. Saa løb han. Han vidste ikke hvorfor, han tænkte slet ikke, Regnveirsløstigheden kom op i ham igjen, og

127

han løb efter det lille Pigeansigt. Det faldt ham ikke ind, at det var en Person, han løb efter, det var kun det lille Pigeansigt. Han løb, det raslede til Høire, det raslede til Venstre, det raslede for, det raslede bag, han raslede, hun raslede, og al den Lyd og selve Løbet gjorde ham ivrig, og han raabte: "Kuk engang, ihvor Du er!" Ingen kukkede. Ved at høre sig raabe blev han ligesom lidt beklemt, men løb stadigt; saa kom der en

Tanke, men kun een, og han mumlede, medens han blev ved at løbe: "hvad skal Du sige til hende? hvad skal Du sige til hende?" Han kom hen mod en stor Busk; der havde hun skjult sig, han saa en Flig af hendes Kjole. "Hvad skal Du sige til hende? hvad skal Du sige til hende?" blev han ved at mumle, alt medens han løb. Han kom hen til Busken, dreiede hurtigt af, løb videre, mumlende det Samme, kom ud paa en bred Gang, løb lidt henad den, standsede pludseligt og brast i Latter, gik stille smilende et lille Stykke videre og loe saa af alle Kræfter, og saaledes blev han ved hele Hegnet igjennem.

Saa var det en smuk Efteraarsdag, Løvfaldet var i fuld Gang, og Veien ned til Søen var heelt dækket af Elmens og Ahornens citrongule Blade, og hist og her var der ogsaa Pletter af mørkere Løv. Det var saa behageligt, 128 saa renligt at gaae paa dette Tigerskindstæppe og see paa, hvorledes Bladene sneede ned, og Birken saa endnu finere og lettere ud med saa Lidt paa Grenene, og Rønnen tog sig saa prægtig ud med de tunge røde Bærklaser. Og Himlen var saa blaa, saa blaa, og Skoven syntes meget større, man kunde see saa langt ind mellem Stammerne. Saa var der ogsaa det, at det snart var forbi Altsammen, Skov, Mark, Himmel, fri Luft og det Hele, snart skulde det vige for Lampernes, Gulvtæppernes og Hyacinthernes Tid. Derfor gik Justitsraaden fra Kap Trafalgar og hans Datter nedad Søen til, medens Vognen blev holdende hos Sognefogedens.

Justitsraaden var en Ven af Naturen, Naturen var ganske særdeles, Naturen var en af Tilværelsens skjønneste Zirater. Justitsraaden protegerede Naturen, han forsvarede den mod det Kunstige; Haver var ikke Andet end fordærvet Natur, men Haver med Stii i det var vanvittig Natur; der var ingen Stii i Naturen, Vorherre havde viseligen gjort Naturen naturlig, ikke Andet end naturlig. Naturen var det Ubundne, det Ufordærvede; men ved Syndefaldet var Civilisationen kommen over Menneskene; nu var Civilisationen bleven til en Fornødenhed, men det var bedre, om den ikke havde været det; Naturtilstanden var noget ganske Andet, ganske noget Andet. Justitsraaden skulde ikke have Noget imod at ernære sig af at gaae omkring i Lammeskindspelts og

129

skyde Harer og Snepper og Brokfugle og Rypper og Dyrekøller og Vildsviin. Nei, Naturtilstanden var nu engang en Perle, formelig en Perle.

Justitsraaden og hans Datter gik ned mod Søen. Den havde allerede længe blinket frem mellem Grenene, men nu kom den heelt tilsyne, da de dreiede om Hjørnet, hvor den store Poppel staaer. Der var den, med store Flager af speilklart Vand med takkede Tunger af graablaat kruset Vand, med Bælter, der vare blanke, og Bælter, der vare krusede, og Sollyset hvilede i det Blanke og flimrede i det Krusede. Den drog Blikket henover sin Flade, førte det langs med sine Bredder ad langsomt rundede Buer, ad hurtigt brudte Linier, svingede det udenom de grønne Næs, slap saa Blikket og blev borte inde i store Bugter, men tog Tanken med sig. Seile! var der Baade at faae tilleie?

Nei, der var ikke, sagde en lille Fyr, der havde hjemme i det hvide Landsted og stod og slog Smut nede ved Stranden. Var der slet ingen Baade? Jo, det var der rigtignok; der var jo Møllerens, men den kunde ikke faaes; Mølleren vilde ikke have det, Møllerens Niels havde nær faaet Prygl, da han laante den ud sidst, det kunde slet ikke hjælpe at tænke paa den; men der var jo Herren, som boede oppe hos Nikolai Skovløbers, han havde en udmærket Baad, en, der var sort foroven og rød i Bunden, og den laante han Alle og Enhver.

130

Justitsraaden og hans Datter gik op mod Nikolai Skovløbers. Noget borte fra Huset traf de en lille Pige, som hørte Nikolais til, og hende bad de løbe ind og spørge, om de kunde faae Herren i Tale. Hun løb, som om det var ilde fat, løb baade med Arme og Been, indtil hun kom til Døren, saa satte hun det ene Been op paa det høie Dørtrin og bandt sit Hosebaand, og styrtede saa ind i Huset; kom strax tilbage med to Døre aabne efter sig og raabte, inden hun vel havde naaet Dørtrinet igjen, at Herren kom øieblikkelig, saa satte hun sig ved Siden af Døren op imod Væggen og tittede under sin ene Arm op paa de Fremmede.

Herren kom, og viste sig at være et høit, kraftigtbygget Menneske paa et Par og tyve Aar. Justitsraadens Datter blev lidt forskrækket, da hun i ham gjenkjendte Mennesket, der havde sunget i Regnveiret. Men han saa saa rar og fraværende ud; det var tydeligt, at han kom lige fra en Bog, det kunde man see paa Udtrykket i hans Øine, paa hans Haar og paa hans Hænder, der slet ikke vidste, hvor de vare.

Justitsraadens Datter neiede overgivent for ham og raabte: "Kukuk" og lo e.

"Kukuk?" spurgte Justitsraaden.

Men det var jo det lille Pigeansigt; Mennesket blev ganske rød og søgte at faae Noget sagt, da Justitsraaden kom med et Spørgsmaal om Baaden. Jo den stod til Tjeneste. 131 Men hvem der skulde røe? Jo det skulde han, sagde Frøkenen, hun brød sig ikke om, hvad Fader sagde, det var ligemeget, at det gjorde Herren Uleilighed, for han var undertiden ikke bange for at gjøre andre Folk Uleilighed. Saa gik de ned til Baaden og gav Justitsraaden Forklaring paa Veien. De kom i Baaden og vare allerede et godt Stykke ude, før Frøkenen havde faaet sig sat i Lave og fik Tid til at tale.

"Naa," sagde hun, "det var vist noget meget Lærdt, De sad og læste, da jeg kom og kikkede Dem ud at seile?"

"Roe, mener De. Lærdt! det var "Historien om Ridder Peder med Sølvnøglen og den skønne Magelone"."

"Af hvem er den?"

"Den er Ingen af; det er det Slags Bøger aldrig. Vigoleis med Guldhjulet er heller ikke af Nogen, og Skytten Bryde ligesaadan."

"Jeg har aldrig hørt de Titler før."

"Aa, sæt Dem lidt mere til den Side, ellers kan vi ikke komme til at ligge lige. Nei! det er saa rimeligt, det er slet ikke fine Bøger, det er nogle, man kjøber paa Markederne af Visekoner."

"Det var da underligt; læser De altid saadanne Bøger?"

"Altid? jeg læser ikke mange Bøger mellem Aar og Dag, og jeg holder egentlig meest af det Slags, hvor der er Indianere i."

132

"Men Digterværker? Oehlschläger, Schiller og de Andre?"

Jo, jeg kjender dem nok; vi havde et heelt Skab af dem hjemme, og Frøken Holm - min Moders Selskabsdame - læste høit af dem efter Frokost og om Aftenen; men jeg kan ikke sige, jeg syntes om dem - jeg kan ikke lide Vers."

"Ikke lide Vers! - De sagde havde, lever Deres Fru Moder ikke?"

"Nei, og min Fader heller ikke."

Dette blev sagt i en noget mut, afvisende Tone, og Samtalen standsede for en Tid, og lod de mange smaa Lyde, som Baadens Bevægelse gennem Vandet frembragte, høres tydeligt. Frøkenen brød Taushededen:

"Holder De af Malerier?"

"Altertavler? aa jeg veed ikke."

"Ja, eller andre Billeder, Landskaber for Exempel?"

"Maler man ogsaa dem? ja, det er sandt, det veed jeg jo nok."

"De gjør vist Nar ad mig?"

"Jeg! jo det er nok En af os!"

"Men er De da ikke Student?"

"Student! hvor skulde jeg være bleven det fra! nei, jeg er Ingenting."

"Ja, Noget maa De da være. De maa da bestille Noget?"

"Hvorfor det?"

"Jo, for det - det gjør alle Mennesker."

"Bestiller De da Noget?"

"Aa ja! men De er da heller ingen Dame."

133

"Nei, Gudskelov!"

"Tak!"

Han holdt op at roe, trak Aarerne lidt i Veiret, saae hende op i Ansigtet og sagde:

"Hvad mener De med det? - nei, De maa ikke være vred paa mig; jeg skal sige Dem Noget, jeg er saadan en løierlig En. De kan slet ikke forstaae det. De troer nu, fordi jeg seer fiin ud i Klæder; at jeg derfor ogsaa skal være en fiin Mand. Min Fader var en fiin Mand, og det er blevet mig sagt, at han kunde saa uhyre

Meget, og det kunde han vel ogsaa, da han var Amtmand. Jeg kan Ingenting, for Moder og jeg fødte hinanden i Alt, og jeg brød mig ikke om at lære det, man lærer i Skoler, og gjør det da heller ikke endnu. Aa, De skulde have seet min Moder; det var saadan en lille, lille Dame, allerede da jeg var tretten Aar, kunde jeg bære hende ned i Haven. Hun var saa let; i de sidste Aar sad hun tidt paa min Arm hele Haven og Parken rundt. Jeg seer hende med sine sorte Dragter og mange brede Kniplinger ...."

Han greb Aarerne og roede voldsomt til. Justitsraaden blev lidt urolig, da han saae Vandet gaae saa høit op paa Bagstavnen, og meente, de maatte see at komme i Land; og indad gik det.

"Siig mig," spurgte Frøkenen, da den stærke Roening var sagtnet lidt, "tager De tidt til Byen?"

"Jeg har aldrig været der."

134

"Aldrig været der! og De boer her kun tre Miil derfra."

"Jeg boer ikke her altid, jeg boer alle mulige Steder, siden Moder døde, men til Vinter tager jeg til Byen for at lære at regne."

"Mathematik?"

"Nei, Trælast," sagde han og loe, "ja, det forstaaer De ikke; jo jeg skal sige Dem, naar jeg bliver myndig, vil jeg købe en Slup og seile paa Norge, og saa maa jeg kunne regne for Told og Klarerings Skyld."

"Har De virkelig Lyst til det?"

"Aa, der er prægtigt paa Søen, der er saadant et Liv i at seile - saa, der har vi Broen."

Han lagde til; Justitsraaden og hans Datter steg i Land, efter at have taget det Løfte af ham, at han vilde see hen til dem paa Kap Trafalgar. Saa gik de op til Sognefogdens, men han roede ud over Søen. Oppe ved Poplen kunde de endnu høre Aaretagene.

"Hør Kamilla!" sagde Justitsraaden, der havde været ude at lukke Yderdøren af, "siig mig," sagde han, idet han slukkede sin Haandlampe med Kammen af Nøglen, "heed den Rose, de havde hos Karisens, Pompadour eller Maintenon?"

"Cendrillon," svarede Datteren.

"Det er rigtig, det heed den ogsaa - naa

135

- vi maa vel see at komme til Ro; god Nat, min Pige; god Nat og sov vel."

Da Kamilla var kommen op paa sit Værelse, rullede hun Gardinet op, støttede sin Pande mod den kolde Rude og nynnede Elisabeths Sang af Elverhøi. Ved Solnedgang var det begyndt at lufte lidt op, og enkelte hvide Smaaskyer joge, belyste af Maanen, henimod Kamilla. Hun stod længe og saae paa dem, fulgte dem langt borte fra og nynnede høiere og høiere, jo nærmere de kom, taug et Par Sekunder, naar de bleve borte over hende, søgte nye op og fulgte saa dem. Med et lille Suk rullede hun Gardinet ned igjen. Hun gik hen til Toiletbordet og støttede Albuerne paa det, lænede sit Hoved mod de foldede Hænder og saae ind i Speilet paa sit Billede uden egenlig at see det.

Hun tænkte paa en høi, ung Mand, der gik med en syg, lille, sortklædt Dame i sine Arme, hun tænkte paa en høi, ung Mand, der styrede et lille Fartøi ind imellem Klipper og Skjær i en forrygende Storm. Hun hørte en heel Samtale om igjen. Hun rødmede: Eugen Karlsen vilde have troet, Du gjorde Kour til ham. Ved en lille skinsyg Idee Association fortsatte hun: Klara vilde aldrig blive løbet efter i Regnveir ude i en Skov, vilde ikke have opfordret en Fremmed - ligefrem opfordret - til at seile med sig ovenikjøbet. "Dame til Fingerspidserne" havde Karlsen sagt om Klara, det var en Reprimande til Dig, lille Kamilla-Bondepige.

136

Saa klædte hun sig af med affekteret Langsomhed, gik i Seng, tog en lille elegant Bog fra Etageren ved Sengen, slog op paa den første Side og læste et lille skrevet Digt igjennem med en træt, bitter Mine, lod Bogen falde paa Gulvet, og brast i Graad; saa tog hun sagtmødig Bogen op igjen, lagde den paa sin Plads og slukkede Lyset; laae saa lidt og saae trøstesløs paa det maanebelyste Rullegardin, og sov endelig ind.

Ikke mange Dage efter begav "Regnveirsmanden" sig paa Veien til Kap Trafalgar. Han mødte en Bondemand, der kjørte med et Læs Rughalm, og fik Lov til at sidde op. Saa lagde han sig paa Ryggen i Halmen og saae op paa den skyløse Himmel. Den første Halvmiilsvei laae han og lod sine Tanker gaae og komme som de vilde, de vare forøvrig ikke meget forskjellige, de fleste kom og spurgte om, hvordan et Menneske kunde være saa vidunderlig sniukt, og gik og forundrede sig over, at det kunde være en

underholdende Beskæftigelse for flere Dage at gjenkalde sig et Ansigts Træk, Miner og Farveskiftninger, et Hoveds og et Par Hænders smaa Bevægelser og en Stemmes forskellige Tonefald. Men saa pegede Bonden med Pidsken efter et Skifertag en Fjerdingsvej borte og sagde, at det var Justitsraadens, og saa kom den gode Mogens op af Halmen og stirrede ængstelig efter Taget, fik en underlig Følelse af Beklemthed, forsøgte paa at forestille sig, at der var Ingen hjemme, men

137

blev haardnakket trukket ind i den Forestilling, at der var stort Selskab, og kunde ikke komme ud af den igjen, uagtet han talte, hvor mange Køer Landlyst havde paa Græs og hvor mange Grusdynger han kunde see langs med Veien. Omsider holdt Bonden stille der, hvor en lille Vei løb ned til Landstedet, og Mogens lod sig glide nedad Læsset og gav sig til at børste Halmstumperne af sig, medens Læsset knasede langsomt afsted henover Veiens Gruus. Han nærmede sig Havelaagen Fod for Fod, saae et rødt Shavl blive borte bag Balkonvinduerne, en lille forladt hvid Sykurv paa Balkonranden og Ryggen af en gyngende, tom Gyngestol. Han traadte ind i Haven, stadig med Blikket fæstet paa Balkonen, hørte Justitsraaden sige Goddag, vendte Hovedet efter Lyden, og saae ham staae og nikke med Favnen fuld af tomme Urtepotter. Saa sagde de Et og Andet, og saa kom Justitsraaden ind paa at udvikle, hvorledes man nok paa en vis Maade kunde sige, at den gamle Kasteforskjel mellem Træsarterne var bleven ophævet ved Podningen, men at denne forøvrig var ham meget imod. Saa kom Kamilla langsomt henimod dem med et stikkende blaat Shavl om sig. Hun havde Armene viklet ind i Shavlet og hilste med en lille Hovedbevægelse og et mat Velkommen. Justitsraaden gik med sine Urtepotter; Kamilla stod og saae over Skulderen op mod Balkonen, Mogens saae paa hende. Hvordan han havde

138

havt det siden Forleden. Jo, han havde hverken feilet det Ene eller det Andet. Roet meget? Aa ja, som han pleiede, maaskee ikke slet saameget. Hun dreiede Hovedet om mod ham, saae koldt paa ham, holdt Hovedet lidt til Siden og spurgte med halvtlukkede Øine og et mat Smil, om det da var den skønne Magelone, der havde lagt Beslag paa ham. Han vidste ikke, hvad hun meente, men han troede det næsten. Saa stode de nogen Tid og sagde Ingenting. Kamilla gik et Par Skridt henimod et Hjørne, hvor der stod en Bænk og en Havestol, hun satte sig paa Bænken og bad ham, da hun havde sat sig, idet hun saae paa Stolen, om at tage Plads, han maatte jo være træt efter den lange, lange Tour. Han satte sig paa Stolen.

Troede han der blev Noget af den paatænkte Forbindelse? Det var ham maaskee ligegyldigt? Naturligviis brød han sig ikke om Kongehuset? Han hadede selvfølgelig Aristokratiet? Der var kun faa unge Herrer, der ikke troede, at Demokratiet var Gud veed hvad. Han var sagtens af dem, der ikke tiltroede Kongehusets Familieforbindinger nogensomhelst politisk Betydning? Maaskee han dog tog Feil. Man havde dog seet .... Hun standsede pludselig forundret over, at Mogens, der i Begyndelsen havde været lidt forskrækket over alt det Meget, nu saae heelt fornøjet ud. Han skulde da ikke sidde og more sig over hende? hun blev ganske rød.

"Interesserer De Dem meget for Politik?" spurgte hun ængsteligt.

139

"Ikke det Mindste."

"Men, hvorfor lader De mig saa sidde og politisere en Verdens Tid?"

"Aa, De siger det saa smukt Altsammen, det er ligemeget, hvad De saa taler om."

"Det er virkelig ingen Kompliment."

"Jo, d e t er det," forsikkrede han ivrigt, da han syntes, hun saae heel fornærmet ud.

Kamilla brast i Latter, sprang op og løb sin Fader imøde, tog ham under Armen og fulgte saa med ham hen til den forbausede Mogens.

Da Middagen var overstaaet og de havde drukket Kaffe oppe paa Balkonen, foreslog Justitsraaden en Spadseretur. De gik da alle Tre ad den lille Vei, over Hovedlandeveien og ad en smal Sti, hvor der var Rugstubber paa begge Sider, over Stenten ind i Hegnet. Der stod Egen og alt det Andet, der var endog Konvolvulus i Tjørnehækken endnu. Kamilla bad Mogens tage nogle af dem til hende. Han rev dem af allesammen og kom tilbage med hele Haanden fuld.

"Tak, jeg skal ikke have saamange," sagde hun, tog nogle faa og lod Resten falde paa Jorden.

"Saa vilde jeg ønske, jeg havde ladet dem sidde," sagde Mogens alvorligt.

Kamilla bukkede sig ned og begyndte at samle dem op igjen. Hun havde ventet, at han vilde have hjulpet hende, og saae forbauset op efter ham, men han stod ganske rolig og saae ned paa hende. Ja, hun var nu

140

engang begyndt paa det, saa hun maatte blive ved, og samlede bleve de; men saa talte hun rigtignok heller ikke til Mogens en lang, lang Tid, ja saae ikke engang til den Side, han var. Men de maa være blevne forligte, thi da de paa Hjemveien kom til Egen igjen, gik Kamilla hen under den og saae op i dens Krone, trippede fra den ene Side til den anden og slog ud med Hænderne og sang, og Mogens maatte gaae hen i Hasselbuskene og see, hvorledes han havde taget sig ud. Med Et løb Kamilla henimod ham, men Mogens faldt ud af Rollen og glemte baade at skribe og løbe, og saa erklærede Kamilla leende, at hun var meget misfornøiet med sig selv og at hun ikke havde tiltroet sig den Dristighed at blive staaende, naar saadan et forfærdeligt Menneske, og saa pegede hun paa sig selv, kom stormende imod hende. Men Mogens erklærede, at han var meget godt fornøiet med sig.

Da han mod Solnedgang skulde hjem, fulgte Justitsraaden og Kamilla ham paa Vei. Og da de gik hjemad, sagde hun til sin Fader, at de vist burde bede det eensomme Menneske ret tidt i den Maanedstid, der endnu kunde være Tale om at blive paa Landet, for han kjendte jo slet ingen Mennesker herude, og Justitsraaden sagde ja, og smilede over at blive antaget for saa godtroende, men Kamilla gik og saae blidt alvorlig ud for ikke at komme til at tvivle paa, at

141

hun jo var Medlidenheden i egen skjære Person.

Det blev nu virkelig saa mildt Efteraarsveir, at Justitsraadens blev paa Kap Trafalgar en heel Maaned endnu, og Medlidenheden førte til, at Mogens kom der to Gange i den første Uge og omtrent hver Dag i den tredie.

Det var en af det gode Veirs sidste Dage, det havde regnet tidlig om Morgenen og været overtrukket til langt hen paa Formiddagen, men nu var Solen kommen frem, og den skinnede saa stærkt og varmt, at de vaade Havegange, Græsplænerne og Træernes Grene stode i een fiin let Damp. Justitsraaden gik og skar Asters af, Mogens og Kamilla var henne i et Hjørne af Haven for at plukke nogle sene Vinteræbler ned. Han stod oppe paa et Bord med en Kurv paa Armen, hun stod paa en Stol og holdt i Fligene af et stort hvidt Forklæde.

"Naa, hvad blev det saa til!" raabte hun utaalmodigt til Mogens, der havde brudt af i det Eventyr, han fortalte, for at faae fat i et Æble, der hang høit oppe.

"Jo," fortsatte han, "saa begyndte Bonden da at løbe tre Gange rundt om sig selv og synge: "til Babylon! til Babylon! med en Jernring gjennem mit Hoved." Saa fløi han og hans Kviekalv, hans Oldemoer og hans sorte Hane; de fløi over Have, saa brede som Arup Veile, over Bjerge, saa høie som Jannerup Kirke, henover Himmerland og gjennem

142

det Holsteenske lige til Verdens Ende. Der sad Trolden og spiste Davre; han var lige færdig, da de kom.

"Du skulde være lidt gudfrygtig, Fa'erlil," sagde Bonden, "ellers kunde det være, Du kom Himmerig forbi."

Ja han vilde gjerne være gudfrygtig.

"Saa maa Du læse fra Bords," sagde Bonden .... "Nei jeg vil ikke fortælle mere," sagde Mogens utaalmodigt.

"Naa, ja saa lad være," sagde Kamilla og saae forbauset op paa ham.

"Jeg kan ligesaa gjerne sige det strax," vedblev Mogens, "jeg vil spørge Dem om Noget, men De maa ikke lee ad inig."

Kamilla hoppede ned af Stolen.

"Siig mig! - nei jeg vil selv sige Noget, - her er Bordet og der er Gjærdet, vil De ikke være min Kjæreste, saa springer jeg min Vei med Kurven over Gjærdet og bliver borte. En."

Kamilla skottede op til ham og saae Smilet forsvinde fra hans Ansigt.

"To."

Han var ganske bleg af Bevægelse.

"Ja," hviskede hun, slap Fligene af Forklædet, saa Æblerne trillede til alle Verdens Kanter, og saa løb hun.

Men hun løb ikke fra Mogens.

"Tre," sagde hun, da han naaede hende, men han kyssede hende alligevel.

Justitsraaden blev forstyrret i sine Asters, men Amtmandens Søn var en altfor mageløs
143

Blanding af Natur og Civilisation, til at Justitsraaden skulde ville gjøre Vanskeligheder.

Det var sidst paa Vinteren; det store, tykke Sneelag, der skyldtes en heel Uges idelige Fygen, var raskt i Færd med at smelte bort. Luften var fuld af Sol og af Gjenskin fra den hvide Snee, der i store, funklende Draaber dryppede ned forbi Vinduerne. Derinde i Stuen vare alle Former og Farver vakte, alle Linier og Omrids vare som levende: det Flade bredte sig, det Buede krummede sig, det Skraa gled og det Brudte brødes. Alle grønne Toner myldrede mellem hinanden paa Blomsterbordet lige fra de blødeste mørkegrønne til det skarpeste Gulgrønt. De brunrøde Toner flød i Flammer henover Mahognybordets Plade, og Guld gnistrede og funkede fra Nips, fra Rammer og Lister, men paa Gulvtæppet brødes alle Farver i een lystig, lysende Tummel.

Kamilla sad ved Vinduet og syede, og hun og Gratierne paa Konsollen vare heelt indhyllede i et rødt Lys fra de røde Gardiner, og Mogens, der vandrede langsomt frem og tilbage paa Gulvet, gik hvert Øieblik ud og ind af skraa Lysstøtter af svagt-regnbuefarvet Støv.

Han var i et snaksomt Hjørne.

"Jo," sagde han, "det er et eget Slags Folk, dem I omgaaes; der er ikke den Ting
144

til mellem Himmel og Jord, de ikke er færdige med i en Haandevending, det er lavt og det er ædelt, det er det Dummeste, der er gjort siden Verdens Skabelse, og det er det Klogeste, det d e r er saa grimt, saa grimt, og det d e r er saa kjønt, saa det ikke kan siges, og Alt det er de Allesammen enige om, det er, ligesom de havde en bestemt Tabel eller saadan Noget, som de regnede det ud efter, for de faae Allesammen det samme Facit, ihvad det saa er. - Hvor de ligner hinanden, de Mennesker! Allesammen veed de det Samme og taler de om det Samme, de har Allesammen de samme Ord og de samme Meninger."

"Du vil da ikke," indvendte Kamilla, "sige, at Karlsen og Rønholt mener det Samme?"

"Ja de er nu de Deiligste af dem Allesammen, de høre til forskjellige Partier! deres Grundanskuelser er saa forskellige som Nat og Dag! nei, de er ikke, de er saa enige, saa det er en Lyst, maaskee der er en lille Stump, de virkelig er uenige om, maaskee det blot er en Misforstaaelse, men det er Gud hjælpe mig en reen Komædie at høre dem, det er ligesom de havde aftalt at gjøre alt Muligt for ikke at blive enige, de begynde med at raabe høit, saa tale de sig strax hidsige, saa siger den Ene i Hidsighed Noget, han ikke mener, saa siger den Anden det stik Modsatte, som han heller ikke mener, og saa angriber den Ene det, den Anden ikke mener, og den Anden det, den Ene ikke mener, og saa er Spillet gaaende."

145

"Men hvad har de da gjort Dig?"

"De ærgre mig, disse Karle, naar man seer dem i Ansigtet, er det ligesom man fik Brev paa, at der for Eftertiden ikke skal skee noget Mærkeligt i Verden."

Kamilla lagde Sytøiet fra sig, gik hen og tog fat i Fligene af hans Frakkekrave og saae skjelnisk spørgende op paa ham.

"Jeg kan ikke fordrage den Karlsen," sagde han gnavent og slog med Hovedet.

"Naa! og saa?"

"Og saa er Du saa meget, meget sød," mumlede han komisk kjælent.

"Og saa?"

"Og saa," brusede han op, "saa seer han paa Dig og hører paa Dig og taler med Dig paa en Maade, jeg ikke kan lide, han skal lade være, skal han, for Du er m i n og ikke hans. Ikke sandt! Du er ikke hans, slet ikke hans. Du e r min, Du har forskrevet Dig til mig, som Doktoren til Fanden, Du er min med Sjæl og Krop, med Hud og Haar, lige lukt ind i al Evighed."

Hun nikkede lidt ængsteligt op imod ham, saae trofast op paa ham, fik Taarer i Øinene og gjemte sig saa ind til ham, og han slog Armene om hende, bøiede sig ned over hende og kyssede hende paa Panden.

Samme Dags Aften fulgte Mogens Justitsraaden til Posten, der var nemlig kommet en pludselig Ordre til Justitsraaden om en Embedsreise, han skulde foretage. Næste Dags Morgen skulde Kamilla derfor tage ud

til sin Tante og blive der, til han kom igjen.

Da Mogens havde faaet sin tilkommende Svigerfader af sted, gik han hjemad og tænkte paa, at han ikke skulde see Kamilla i flere Dage. Han dreiede ned ad den Gade, hvor hun boede. Den var lang og smal og kun lidet befærdet. En Vogn rumlede bort i den fjerneste Deel af den; den Vei var der ogsaa Lyd af Fodtrin, der tabte sig. Nu hørte han kun en Hund gjøe inde i Bygningen bagved sig. Han saae opad Huset, hvor Kamilla boede: der var som sædvanlig mørkt i den nederste Etage, og de hvidtede Ruder fik kun lidt uroligt Liv ved det flagrende Skjær fra Lygten paa Nabohuset. I anden Etage stode Vinduerne aabne, og i et af dem stak der en heel Tylvt Brædder frem over Karmen. Hos Kamilla var der mørkt, ovenover var der mørkt, kun i det ene Kvistvindue var der et hvidgyldent Skjær fra Maanen. Ovenover Huset vare Skyerne i vild Flugt. I Bygningerne paa begge Sider vare Ruderne oplyste.

Det mørke Huus gjorde Mogens sørgmodig, det stod der saa forladt og trøstesløs; de aabne Vinduer klirrede med deres Kroge, Vandet løb monotont trommende ned i Tagrenden, nu og da faldt der et Sted, han ikke kunde see, en Smule Vand med en huul, blød Lyd, og Luften susede tungt gennem Gaden. Det mørke, mørke Huus! Mogens fik Taarer i Øinene, det trykkede ham for Brystet, 147 og der kom en underlig dunkel Forestilling om, at han havde Noget at bebreide sig overfor Kamilla. Saa kom han til at tænke paa sin Moder og fik Længsel efter at lægge sit Hoved i hendes Skjød og græde ud.

Saaledes stod han længe, med Haanden trykket mod Brystet, indtil en Vogn kom kjørende i skarpt Trav gennem Gaden, saa gik han efter den og hjem. Han maatte længe staae og ruske i Gadedøren, før den gik op, saa løb han nynnende opad sine Trapper, og da han var kommen ind, kastede han sig paa Sofaen med en af Smollets Romaner i Haanden og læste og loe til over Midnat.

Endelig blev det for koldt i Værelset^ han sprang op og gik trampende frem og tilbage for at faae Kulden bort. Han standsede ved Vinduet: Himlen var paa den ene Kant saa lys, at de snedækte Tage smeltede sammen med den; paa den anden Kant drev der nogle lange Skyer, og under dem havde Luften et underlig rødtligt Skjær, et usikkert bølgende Skjær, en rød rygende Taage; han rev Vinduet op, der var Ildløs henad Justitsraadens til. Nedad Trappen, henad Gaden, saa hurtigt han kunde; nedad en Tværgade, gennem en Sidegade, og saa ligefrem; endnu kunde han Intet see, men da han dreiede omkring Hjørnet, saae han det brandrøde Skjær. En Snees Mennesker klamprede enkeltviis nedad Gaden. Idet de løb forbi hinanden, 148 spurgte de, hvor Ilden var. Der blev svaret: Raffinaderiet. Mogens blev ved at løbe ligesaa hurtig som før, men langt lettere om Hjertet. Endnu et Par Gader, der blev flere og flere Folk, og de talte om Sæbefabrikken. Den laae ligeoverfor Justitsraadens. Mogens løb som rasende. Der var kun en skraa Tværgade tilbage, den var aldeles fyldt med Folk, rolige, velklædte Mandfolk, pjaltede, gamle Koner, der stode og talte i en langsom klynkende Tone, raabende Læredrenge, udmaiede Piger, der hviskede til hinanden, Sjovere, der stode støt og sagde Vittigheder, forbausede Drukkenbolte og Drukkenbolte, der skjændtes, hjælpeløse Politibetjente og Drosker, der hverken kunde komme frem eller tilbage. Mogens vred sig gennem Hoben. Nu var han ved Hjørnet; Gnisterne dalede langsomt ned over ham. Opad Gaden; det føg med Gnister, Ruderne glødede paa begge Sider, Fabrikken brændte, Justitsraadens brændte, og Nabohuset brændte ogsaa. Alting var Røg, Ild og Forvirring, Raaben, Banden, Tagsteen, der raslede ned, Øxehug, Træ, der splintredes, Ruder, der klirrede, Straaler, der hvislede, spruttede og pladskede, og mellem Alt dette Pumpeslagenes regelmæssige, dumpe Hulken. Møbler, Sengeklæder, sorte Hjelme, Stiger, blanke Knapper, oplyste Ansigter, Hjul, Reb, Seildug, underlige Instrumenter; Mogens styrtede mellem det, over det, under det Altsammen, fremad mod Huset. 149

Facaden var stærkt oplyst af Flammerne fra den brændende Fabrik, Røgen piblede frem mellem Tagstenene og væltede ud af første Sals aabne Vinduer; derinde buldrede og knittrerede Ilden; der kom en langsomt bragende Lyd, der gik over til Rullen og Knækken og endte med et dumpt Drøn; Røg, Gnister og Flammer piintes voldsomt ud af alle Husets Aabninger, og saa begyndte Luerne at spille og smælde med dobbelt Styrke og dobbelt Klarhed. Det var den midterste Deel af Førstesals-Loftet, der faldt. Mogens greb med begge Hænder fast i en stor Brandstige, der støttede op mod den Deel af Fabrikken, der endnu ikke stod i Flamme. Et Øieblik holdt den sig lodret, men saa faldt den fra ham over paa Justitsraadens Huus og stødte en Karm ind oppe paa anden Sal. Mogens sprang op ad Stigen og ind gennem Aabningen. Det første Øieblik maatte han lukke Øinene for den skarpe Trærøg, og den tunge kvælende Em, der steg op fra det forkullede Tømmer, som Vandstraalerne havde naaet, tog Veiret fra ham. Han var i Spisestuen. Væggen ind til Dagligstuen var næsten heelt falden. Dagligstuen var et stort glødende Dyb, Luerne nede fra Grunden af Huset sloge engang imellem næsten op mod Loftet, de faa Fjæl, der vare blevne hængende, da Gulvet faldt, brændte med klare hvidgule Flamme, Skygger og Flammeskjær bølgede over Væggene, Tapetet rullede sig hist og her sammen, fængede og fløi i brændende 150
Flager ned i Dybet, og opad løse Lister og Skilderernes Rammer slikkede vevre gule Flamme. Mogens krøb over Brokker og Brudstykker af den indstyrede Væg hen til Randen af Dybet, dernedefra bølgede kolde og hede Luftstrømme skifteviis mod hans Ansigt; ovre paa den anden Side var Saameget af Væggen falden, at han kunde see ind i Kamillas Værelse, medens det Stykke, der gjemte for Justitsraadens Kontor, endnu stod. Det blev hedere og hedere, Huden i Ansigtet strammede, og han mærkede, at hans Haar krøllede sig. Noget

Tungt strøg over hans Skulder og blev liggende over Ryggen og trykkede ham ned mod Jorden, det var Vexelbjælken, der langsomt var gledet ned fra sin Plads. Han kunde ikke røre sig, hans Aandedræt blev tungere og tungere, og hans Tindinger bankede voldsomt; til Venstre for ham pladskede en Vandstraale mod Spisestumuren, og han gik op i det ene Ønske, at de kolde, kolde Draaber, der spredtes til alle Sider, maatte stænke hen paa ham. Da hørte han det stønne ovre paa Dybets anden Side, og han saae noget Hvidt bevæge sig paa Gulvet i Kamillas Værelse. Det var hende. Hun laae paa sine Knæ og holdt, idet hun vuggede sig i Hofterne, en Haand paa hver Side af Hovedet. Hun reiste sig langsomt og kom hen til Randen af Dybet. Hun stod stivt opreist, Armene hang slapt ned og Hovedet ligesom vaklede paa Halsen; ganske, ganske langsomt sank hendes 151 Overkrop førover, hendes lange deilige Haar feiede mod Gulvet, et kort, stærkt Blus, og det var borte, i næste Nu styrtede hun ned i Flammerne.

Mogens udstødte en klagende Lyd, kort, dyb og stærk, som et vildt Dyrs Brøl, og gjorde i det Samme en voldsom Bevægelse som for at komme bort fra Dybet; han kunde ikke for Bjælken; hans Hænder famlede over Muurbrokkerne, saa ligesom stivnede de i et voldsomt Greb om dem, og saa begyndte han i regelmæssig Takt at hugge Panden mod Gruset og stønnede: Herre Gud, Herre Gud, Herre Gud!

Saaledes laae han. Efter nogen Tids Forløb mærkede han, at der var Noget, der stod og tog paa ham; det var en Brandsvend, der havde kastet Bjælken til Side og nu vilde bære ham ud af Huset; Mogens mærkede med en stærk Følelse af Uhygge, at han blev løftet op og ført afsted. Svenden bar ham hen til Aabningen; da fik Mogens en klar Fornemmelse af, at der var blevet gjort ham Fortræd, og at Svenden, der bar ham, vilde ham tillivs, han rev sig løs af hans Arme, greb en Lægte, der laae paa Gulvet, hug Svenden med den i Hovedet, saa han tumlede tilbage, kom ud af Aabningen og løb opreist nedad Stigen, holdende Lægten over sit Hoved. Gjennem Tumlen, Røgen, Menneskehoben, gennem tomme Gader, over øde Pladser, ud paa Marken. Dyb Snee allevegne, lidt borte en sort Plet, det var en Grusdyng, 152

der ragede op over Sneelaget, han huggede efter den med Lægten, huggede igjen og igjen, blev ved at hugge efter den, vilde hugge den ihjel, saa den blev reent borte, vilde ogsaa løbe langt bort, løb saa rundt om den og huggede efter den som rasende, den vilde ikke, vilde ikke blive borte, han slyngede Lægten langt bort og kastede sig over den sorte Dyng for at gjøre det af med den, han fik Hænderne fulde af Smaasteen, det var Gruus, det var en sort Grusdyng; hvorfor laae han ude paa Marken og rev i en sort Grusdyng, han lugtede Røgen, Flammerne blinkede om ham, han saae Kamilla synke ned i dem, han skreg og styrtede afsted over Marken. Han kunde ikke blive fri for Synet af Flammerne, han holdt sig for Ørnene: Flammer, Flammer! kastede sig paa Jorden og trykkede Ansigtet ned i Sneen: Flammer! sprang op, løb tilbage, løb frem, dreiede af: Flammer overalt; afsted stod det henover Sneen forbi Huse, forbi Træer, forbi et forfærdet Ansigt, der stirrede ud gennem en Rude, udenom Stakke og gennem Gaarde, hvor Hunde tudede op og sled i deres Lænker. Han løb omkring en Forhuus-Længe og stod pludseligt foran et stærkt og uroligt oplyst Vindue, det Lys gjorde ham godt, Flammerne veeg for det; han gik hen til Vinduet og saae ind, det var et Bryggers, en Pige stod ved Gruen og rørte i Kjæden; Lyset, hun holdt i Haanden, skinnede lidt rødligt i den stærke Em, 153

en anden Pige sad og nebbrede Fjerkræ, og en tredie sved det over en storflammet Ild af Langhalm; Flammerne ble ve mindre, saa kom der ny Halm til, og de blussede op igjen, saa bleve de atter mindre, mindre endnu, gik ud. Mogens stødte vredt en Rude ind med Albuen og gik langsomt bort, Pigerne skreg derinde. Saa løb han til igjen, løb længe i en stille Klynken. Der kom spredte Glimt af Erindringer fra den gode Tid, og det blev dobbelt mørkt, naar de vare forbi, han kunde ikke udholde at tænke paa, hvad der var skeet, det maatte ikke være skeet, han kastede sig paa Knæ og vred sine Hænder mod Himlen, idet han tiggede om at faae det Skeete gjort tilbage igjen. Længe slæbte han sig afsted paa Knæene og holdt Øinene vedholdende fæstede paa Himlen, som om han frygtede, at den vilde smutte bort, for at undgaae hans Bønner, naar han ikke blev ved at see paa den. Saa kom Billederne fra den gode Tid svævende, flere og flere i taagelyse Rækker; ogsaa var der Billeder, der skjøde op om ham i pludselig Glands, og andre svang forbi, saa ubestemt, saa fjernt, at de vare borte, før han vel vidste, hvad det var. Han sad stille i Sneen, betagen af Lys og Lød, af Liv og Lykke, og den dunkle Angst, han i Begyndelsen havde havt for, at der skulde komme Noget og slukke det Altsammen, var forsvunden. Det var saa stille om ham, saa roligt i ham, Billederne vare borte, men Lykken var der. Saa 154

stille! der var ingen Lyd; men Lyde spøge. Og der kom Latter og Sange, og lette Ord kom, og lette Fjed og Pumpeslagenes dumpe Hulken. Jamrende løb han sin Vei, løb langt og længe, kom til Søen og fulgte dens Bredder, indtil en Trærod fik ham til at falde, og da var han saa træt, at han blev liggende.

Med en blød klukkende Lyd skulpede Vandet over Smaastenene, stødviis susede det let i de nøgne Grene, enkelte Krager skreg ude over Søen, og Morgenen kastede sit grelle, blaa Skjær over Skoven og Søen, over Sneen og over det blege Ansigt.

Ved Solopgang blev han funden af Hegnsmanden fra Naboskoven og baaret op til Nikolai Skovløbers, og

der laae han i Uger og Dage mellem Liv og Død.

Omtrent ved den Tid, Mogens blev ført op til Nikolais, var der Opløb om en Vogn for Enden af den Gade, hvor Justitsraaden boede. Kudsken kunde ikke forstaae, hvorfor Politibetjenten vilde forhindre ham i at udføre sit lovlige Hverv, og derfor skændtes de. Det var den Vogn, der skulde hente Kamilla til hendes Tante.

"Nei! siden den stakkels Kamilla kom saa ynkeligt af Dage, har vi ikke seet det Ringeste til ham."

"Ja det er mærkeligt, hvad der kan være skjult i et Menneske. Man anede Ingenting.

155

Saa stilfærdig og forlegen, næsten keitet. Ikke sandt, Frue, De anede ikke det Mindste?"

"Om Sygdommen! jo Gud, hvor kan De spørge! - naa De mener, - jeg forstod Dem ikke rigtigt - det skulde have været Noget, der laae i Blodet, noget Arveligt? - ja jeg husker, der var Noget med, at Faderen blev ført til Aarhus. Var det ikke saadan, Hr. Karlsen?"

"Nei! - jo, men det var for at blive begravet, hans første Kone ligger der. Nei, jeg tænkte paa, De veed, det forfærdelige eller - ja det forfærdelige Liv, han har ført i disse to eller halvtredie Aar."

"Saa, næ - næ - Nei! - det veed jeg slet ikke Noget af."

"Naa - ja - næ - det er jo ikke af de Ting, man gjerne taler om, man vil jo ikke .... naa! De forstaaer; Hensyn til Næsten. Justitsraadens Familie ...."

"Ja, det har naturligviis sin Berettigelse, det, De siger, - men paa den anden Side - siig mig ganske oprigtigt, er der ikke i Tiden en falsk, en -pietistisk Bestræbelse efter at tilsløre, at tilhulle sine Medmenneskers Svagheder, og - jeg forstaaer mig naturligviis ikke paa den Slags Ting - men troer De ikke, at Sandheden eller den offentlige Moral, jeg mener ikke saadan Moralitet, men - Moral, Tilstand, hvad De vil, at den lider derunder?"

"Ganske vist! og det glæder mig overordenlig 156 saa aldeles at være enig med Dem, og i dette Tilfælde .... Sagen er ligefrem den, at han har hengivet sig til Excesser af alle mulige Slags, har levet paa den meest ryggesløse Maade med den allerlaveste Pøbel, med Folk uden Ære, uden Samvittighed, uden Stilling, Religion eller Nogetsomhelst, Dagdrivere, Gjøglere, Krogjæster og - og i Sandhedens Navn: letfærdige Fruentimmer."

"Og det efter at have været forlovet med Kamilla, Gud i Himlen, og efter at have ligget af Hjernebetændelse i tre Maaneder!"

"Ja - og hvad forudsætter det ikke for Tilbøieligheder, og hvordan mon hans Fortid har været, hvordan troer De?"

"Ja og Gud veed, hvordan det egentlig forholdt sig med ham i selve Forlovelsestiden. Han var noget fordægtig. Det er nu min Anskuelse."

"Undskyld, Frue, og undskyld De ogsaa, Hr. Karlsen, De har taget det Hele lidt abstrakt, meget abstrakt; jeg har tilfældigviis meget konkrete Beretninger fra en Ven derovre i Jylland og kan fremstille Sagen i sine Detailler."

"Hr. Rønholt! De vil da ikke ...."

"Give Detailler! jo jeg vil, Hr. Karlsen, med Fruens Tilladelse. Tak. Han har ganske vist ikke levet, som man bør leve efter en Hjernebetændelse. Han har flakket Markederne rundt med et Par Svirebrødre, og skal heller ikke have været uden Berøring med tros og Bissekræmmer, bekjendt og frygtet

157

Gjøglertupperne og da navnlig med deres kvindelige Personale. Maaskee det var det Klogeste, om jeg løb ovenpaa og hentede min Vens Brev. Hvis De tillader? Skal være her paa Øieblikket."

"Synes De ikke, Hr. Karlsen, at Rønholt er sjældent elskværdig i Dag?"

"Ja! - unægtelig, men Fruen maa ogsaa erindre, at han har udtømt al sin Galde i en Artikel i Morgenavisen. At tænke sig, at man vover at fremsætte - det er reentud Oprør, Foragt for Loven, for - hm ...."

"De fandt Brevet?"

"Jo jeg gjorde. Maa jeg begynde? Lad mig see - ja: "vor fælles Ven, som vi mødte ifjor i Mønsted, og som Du sagde, Du kjendte ovre fra Kjøbenhavn, har i de sidste Maaneder huseret her i Egnen, han seer ganske

ud som den Gang, han er den samme blege, triste Ridder af den bedrøvelige Skikkelse. Han er den løierligste Blanding af forceret Kaadhed og stille Haabløshed, er affekterethensynsløs og brutal overfor sig selv og Andre, er stille og ordknap, og synes, skjøndt han ikke gjør Andet end svire og sværme, aldeles ikke at more sig; det bliver ved det, jeg allerede den Gang sagde, at han har den fixe Idee at ansee sig for personlig fornærmet af Tilværelsen. Hans Omgang var her navnlig en Pranger, Krodegnen kaldet, fordi han altid synger og altid er paa Sviir, og en forsoren, opløben Mellemting af Matros og Bissekræmmer, bekjendt og frygtet

158

under Navn af Peer Styrløs, desuden Skjøn Abelone; i den sidste Tid maatte denne dog vige Pladsen for et mørkt Fruentimmer, der hørte til en Gjøglerbande, som i længere Tid har lyksaliggjort os med Forestillinger i Kraftkunst og Linedands. Du har seet det Slags Fruentimmer, med skarpe, gule, tidligtældede Ansigter, Mennesker, der ere ødelagte af Brutalitet, Armod og fattige Laster og til Overflod altid klædte i luvslidt Fløiel og smudsigt Rødt. Der har Du Banden. Jeg forstaaer ikke vor Vens Passion, det er godt nok, at Kjæresten kom saa ynkeligt af Dage, det forklarer dog ikke Sagen. Du skal dog endnu høre, hvordan han forlod os. Vi havde Marked et Par Miil herfra; han, Styrløs, Prangeren og Fruentimmeret sade i et Værtshuustelt og svirede til langt ud paa Natten. Klokken tre eller saa bleve de endelig færdige til at tage afsted. De kom da paa Vognen, og det gaaer saa meget godt, men saa dreier vor fælles Ven af fra Landeveien og kjører afsted med dem over Marker og Heder, alt hvad Hestene springe kunde. Vognen slynges fra den ene Side til den anden. Det bliver omsider Prangeren for broget, og han raaber, at han vil af. Da han er kommet af, pidsker vor fælles Ven paa igjen og lader staae til lige mod en stor Lyngbakke; saa bliver Fruentimmeret bange og kommer af, nu gaaer det opad Bakken og nedad den saa susende vildt, at det er et Mirakel at ikke Vognen kom ned før Hestene. Paa Opkjørselen 159 havde Peer imidlertid listet sig af Vognen, og til Tak for Kjørselen sendte han sin store Foldekniv efter Kudskens Hoved."

"Det stakkels Menneske! men det er dog stygt med det Fruentimmer."

"Afskyeligt, Frue, decideret afskyeligt. Mener De virkelig, Hr. Rønholt, at denne Fremstilling skulde stille dette Menneske i et bedre Lys?"

"Nei, men i et sikkrere; De veed, i Mørke kan man let antage Ting for større, end de er."

"Kan der da tænkes noget Værre?"

"Hvis ikke, er det det Værste, men De veed, man skal aldrig troe det Værste om Folk."

"Ja, De mener egenlig, at det ikke er saa slemt det Hele, at der er noget Rask ved det, noget i eminent Forstand Plebejisk, som tiltaler Deres Hang til det Demokratiske."

"Seer De da ikke, at han forholder sig ret aristokratisk til sine Omgivelser?"

"Aristokratisk! nei, det er dog vel paradox. Hvis han ikke er Demokrat, saa veed jeg virkelig ikke, hvad han er."

"Ja der er jo forresten andre Bestemmelser."

Hvide Hægebær, blaalige Syringer, Rødtjørn og straalende Guldregn blomstrede og duftede udenfor Huset. Vinduerne stode aabne og med nedrullede Persiener. Mogens lænede sig ind over Karmen, Persiennen laae ham nedad Ryggen. Det var velgjørende 160 for Øiet efter al den Sommersol paa Skov og Vand og i Luft at see ind i Stuens dæmpede, bløde, rolige Lys. En høi, fyldig Dame stod derinde med Ryggen til Vinduet og satte Blomster i en stor Vase. Blouselivet paa hendes blegrøde Morgenkjole samledes høit oppe under Brystet af et sort glindsende Læderbælte, paa Gulvet bag ved hende laae en sneehvid Friseerkaappe, hendes store, meget blonde Haar hang i et høirødt Natnet.

"Du er noget bleg efter Sviren igaar," var det Første, Mogens sagde.

"Godmorgen," svarede hun og rakte, uden at vende sig, Haanden og de Blomster, hun havde i den, henimod ham. Mogens tog en af Blomsterne. Laura dreiede Hovedet halvt om imod ham, aabnede Haanden lidt og lod Blomsterne i smaa Partier falde ned paa Gulvet. Saa gav hun sig igjen til at syle med Vasen.

"Syg?" spurgte Mogens.

"Træt."

"Jeg spiser ikke Frokost hos Dig i Dag."

"Ikke!"

"Vi kan heller ikke spise til Middag sammen."

"Du skal fiske?"

"Nei! - Farvel!"

"Naar kommer Du igjen?"

"Jeg kommer ikke igjen."

"Hvad skal nu det sige?" spurgte hun, rettede paa sin Kjole, kom hen til Vinduet og satte sig paa Stolen der.

161

"Jeg er kjed af Dig. - Det er det Hele."

"Nu er du ond, hvad er der i Veien? hvad har jeg dog gjort?"

"Ingenting, men da vi hverken ere gifte eller gale af Kjærlighed til hinanden, kan jeg ikke see, at der er noget Mærkeligt i, at jeg gaaer min Vei."

"Er Du jaloux?" spurgte hun ganske sagte.

"Paa En som Dig! Vorherre bevare min Forstand!"

"Men hvad skal det sige Altsammen?"

"Det skal sige, at jeg er træt af din Skjønhed, at jeg kan din Stemme og dine Bevægelser udenad, og at hverken dine Luner eller din Dumhed eller din Listighed kan more mig mere. Kan Du saa sige mig, hvorfor jeg skulde blive?"

Laura græd. "Mogens, Mogens, hvor kan Du nænne det! O, hvad skal jeg, skal jeg, skal jeg, skal jeg gjøre! Bare bliv i Dag, bare i Dag, Mogens, Du maa ikke gaae fra mig."

"Aa, det er jo Løgn, Laura, Du troer det ikke engang selv; det er ikke, fordi Du gjør saa forskrækkelig ad mig, at Du er bedrøvet; det er blot lidt Befippelse over Forandringen, Du er ængstelig for en Smule Forstyrrelse i dine daglige Vaner. Jeg kjender det saa godt, Du er ikke den Første, jeg er bleven kjed af."

"O, bliv bare hos mig i Dag, saa skal jeg ikke plage Dig om at blive saameget som en Time til."

"I ere nogle Hunde, I Fruentimmer! I har

162

ikke Ære skabt i Livet, om man saa sparker Jer bort, kommer I krybende tilbage igjen."

"Ja, ja vi gjør, men saa bliv i Dag - hvad - bliv!"

"Bliv, bliv! nei"

"O, Du har aldrig elsket mig, Mogens."

"Nei."

"Jo, Du har, Du elskede mig den Dag, det blæste saa stærkt, o, den rare Dag dernede ved Stranden, da vi sad i Ly af Baaden."

"Tossede Tøs!"

"Bare jeg var en ordenlig Pige af fine Forældre og ikke saadan En, som jeg er, saa blev Du nok hos mig, saa nænnede Du ikke at være saa haard - og jeg, der elsker Dig saadan!"

"Det skal Du ikke."

"Nei, jeg er ligesom det Støv, Du træder paa, mere bryder Du Dig ikke om mig. Ikke et godt Ord, bare haarde Ord; Foragt, det er godt nok til mig."

"De Andre er hverken bedre eller værre end Du. Farvel, Laura!"

Han rakte Haanden til hende, men hun boldt Hænderne paa Ryggen og klynkede: "nei, nei, ikke Farvel! ikke Farvel!"

Mogens løftede Persiennen, gik et Par Skridt tilbage og lod den falde ned for Vinduet. Laura bøiede sig

hurtigt under den udover Karmen og bad: "kom hen til mig! kom og ræk mig din Haand."

"Nei."

163

Da han var kommet noget bort, raabte hun klagende: "Farvel! Mogens."

Han vendte sig mod Huset med en let Hilsen. Saa gik han videre: "og saadan en Pige troer endnu paa Kjærligheden! - nei, hun gjør ikke."

Ude fra Havet trak Aftenvinden ind over Landet, og Marehalmen svang sine blege Ax og løftede lidt paa de spidse Blade, Sivene duvede, Klitsøen mørknede af tusinde fine Furer, og Aakandebladene rykkede uroligt i deres Stilke. Saa tog Lyngen til at slaae med de dunkle Toppe, og paa Sandmarkerne svaiede Rødknæet ledeløst omkring. Indover Landet! Havrenegene dukkede, den unge Kløver skjælvede paa Stubbemarken, og Hveden blev høi og lav i tunge Bølger, Tagene gav sig, Møllen knagede, Fløiene svang rundt, Røgen slog ned i Skorstenene, og Ruderne duggede.

Det susede i Glamhullerne, i Herregaardens Popler og peb i det forblæste Krat paa Bredbjerg Grønhøi. Mogens laae deroppe og saae udover den mørke Jord. Maanen var ved at faae Glands, Taagerne dreve dernede i Engen. Det var saa sørgeligt det hele Liv, tomt bagved, mørkt foran. Men saadan var Livet. De, der gik og vare lykkelige, de vare ogsaa blinde. Han havde lært at see af Ulykken, Alt var uretfærdigt og løgnagtigt, den hele Jord var een stor rullende Løgn;

164

Troskab, Venskab, Barmhjertighed, Løgn var det, Løgn hver en Stump; men det, der kaldtes Kjærlighed, det var dog det Huleste af det Hule, Lyst var det, flammende Lyst, ulmende Lyst, osende Lyst, men Lyst og aldrig Andet. Hvorfor skulde han vide dette? hvorfor havde han ikke faaet Lov til at blive i Troen paa alle disse lueforyldte Løgne? hvorfor skulde han see, og de Andre være blinde? han havde Ret til Blindhed, han havde troet paa Alt, hvad der kunde troes paa.

Lysene tændtes nede i Byen.

Dernede var Hjem paa Hjem. Mit Hjem! mit Hjem! og min Barnetro paa alt det Deilige i Verden! - Og om de nu havde Ret de Andre! om Verden var fuld af bankende Hjerter og Himlen fuld af en kjærlig Gud! Men hvorfor veed jeg da ikke det, hvorfor veed jeg noget Andet? og jeg veed noget Andet saa skjærende, bittert, sandt ....

Han reiste sig op, Mark og Eng laae i fuldt Maanelys for ham. Han gik ned mod Byen ad Stien langs med Herregaardshaven, gik og saae ind over Steengjærdet. Inde paa en Plaine i Haven stod der en Sølvpoppel, Maanelyset faldt skarpt paa de skjælvende Blade, snart vendte de den mørke Side til, snart den hvide. Han lagde Albuerne paa Gjærdet og stirrede ind paa Træet, det saae ud, som Bladene rislede ned over Grenene. Han troede at kunne høre den Lyd, Løvet frembragte. 165 Pludselig lød det nærvæd med en deilig Kvindestemme:

"Du Blomst i Dug!
Du Blomst i Dug!
Hvisk mig Drømmene dine.
Er der i dem den samme Luft,
Den samme selsomme Elvelandsluft,
Som i mine?
Og hvisker, sukker og klager det der
Gjennem døende Duft og blundende Skjær,
Gjennem vaagnende Klang, gennem spirende Sang:
I Længsel,
I Længsel jeg lever!"

Saa kom Stilheden igjen. Mogens trak Veiret dybt og lyttede spændt: ingen Sang; oppe ved Gaarden blev der gaaet med en Dør. Nu hørte han tydeligt Lyden af Sølvpoppelens Blade. Han bøiede Hovedet mod sine Arme og græd.

Den næste Dag var en af dem, paa hvilken Eftersommeren er saa riig. Dag med rask kølig Vind, med mange store, hurtigt ilende Skyer, med evindelig Bliven mørkt og Bliven lyst, alt som Skyerne dreve forbi Solen. Mogens var gaaet op paa Kirkegaarden, Herregaardshaven stødte op til den. Der saae temmelig bart ud deroppe, Græsset var nylig slaaet, bag et gammelt fiirkantet Jerngitter stod der en bred, lav Hyld og flagrede med sine Blade, om enkelte Grave var der Trærammer, de fleste var ellers kun lave fiirkantede Tuer, nogle af dem havde Blikopstillinger 166 med Indskrifter, andre Trækors, hvor Malingen var skallet af, andre havde Voxkrandse, Størstedelen havde slet Ingenting. Mogens gik og søgte efter et Sted, hvor der var Læ, men det syntes at blæse paa alle Sider af Kirken. Han kastede sig ved Diget og tog en Bog op af

Lommen; det blev dog ikke til Noget med Læsningen; hvergang der gik en Sky for Solen, syntes han, det blev for koldt, .og tænkte paa at reise sig, men saa kom Lyset igjen og fik ham til at blive liggende. En ung Pige kom langsomt gaaende, en Mynde og en Hønsehund løb legende foran hende. Hun standsede og syntes at ville sætte sig, men da hun fik Øie paa Mogens, fortsatte hun sin Gang tversover Kirkegaarden ud ad Laagen. Mogens reiste sig og saae efter hende; hun gik dernede paa Landeveien, Hundene legede endnu. Saa gav Mogens sig til at læse Indskriften paa et af Gravstederne, den fik ham snart til at smile. Med Et kom der en Skygge over Graven og blev liggende. Mogens saae til Siden. Der stod en ung solbrændt Mand, den ene Haand i sin Jagttaske, i den anden Haand en Bøsse.

"Den er ikke saa tosset, den," sagde han og nikkede mod Indskriften.

"Nei," sagde Mogens og reiste sig fra den bøiede Stilling.

"Siig mig," vedblev Jægersmanden og saae til Siden, som om han søgte Noget, "De har været her et Par Dage, og jeg har gaaet og

167

undret mig over Dem, men er ikke kommet Dem paa nær Hold før nu; De gaaer og driver saa alene omkring, hvorfor har De ikke seet op til os? og hvad i Alverden forslaaer De Tiden med? for De gjør jo ikke Forretninger her i Egnen?"

"Nei, jeg ligger her for min Fornøielse."

"Ja det er her rigtignok Meget af," udbrød den Fremmede og loe, "gaaer De ikke paa Jagt? har De ikke Lyst til at følge med mig? jeg skal alligevel ned til Kroen og have nogle Hagl, og medens De gjør Dem i Stand, kan jeg gaae over og skælde Smeden ud. Naa! De gaaer med?"

"Ja gjerne."

"Men det er sandt - Thora! har De ikke seet en Pige?" han sprang op paa Diget, "jo der gaaer hun, det er min Kousine, jeg kan ikke præsentere Dem for hende, men kom, lad os gaae efter hende, vi have væddet, nu kan De være Dommer; hun skulde have været paa Kirkegaarden med Hundene, og saa skulde jeg gaae forbi med Bøsse og Taske og maatte hverken kalde eller fløite, og dersom Hundene saa alligevel gik med mig, saa havde hun tabt, nu skal vi see."

Lidt efter naaede de Damen; Jægeren saae lige ud, men kunde ikke bare sig for at smile, Mogens hilste, idet de gik forbi. Hundene saae forbausede efter Jægeren og knurrede saa smaat, saa saae de op paa Damen og gjøede, hun vilde klappe dem, men de gik ligegyldigt fra hende og gjøede efter Jægeren;

168

Skridt for Skridt gik de længere og længere bort, skottede om til hende og satte saa paa eengang afsted efter Jægeren og blev, da de naaede ham, aldeles ustyrlige med at springe op ad ham og med at pile af til alle Sider og tilbage igjen.

"Tabt," raabte han til hende; hun nikkede smilende, vendte sig om og gik.

Jagten varede til langt ud paa Eftermiddagen; Mogens og Villiam kom godt ud af det med hinanden, og Mogens maatte love at komme op paa Gaarden om Aftenen; det gjorde han da ogsaa og komi der saa næsten hver Dag siden, men blev, alle gjæstfri Tilbud uagtet, boende i Kroen.

Det blev en bevæget Tid for Mogens. I Begyndelsen vakte Thoras Nærværelse alle tunge og sørgelige Erindringer til Live; ofte maatte han pludseligt give sig i Tale med Andre eller gaae sin Vei, for at hans Bevægelse ikke heelt skulde faae Magt over ham. Hun lignede slet ikke Kamilla, men dog hørte og saae han kun Kamilla. Thora var lille, fiin og spinkel, let til Smil, let til Taarer og let til Begeistring, talte hun længere alvorligt til Nogen, saa var det ikke som en Tilnærmelse, snarere som om hun blev borte i sig selv; fortalte eller udviklede En Noget for hende, udtrykte hendes Ansigt, hele hendes Skikkelse den inderligste Tillidsfuldhed og nu og da vel ogsaa Forventning. Villiam og hans lille Søster behandlede hende ikke ganske som Kammerat, men dog langtfra

169

som Fremmed, Onklen og Tanten, Karle, Piger og Egnens Bønder, Alle gjorde de Kour til hende, men saa forsigtigt og næsten ængsteligt; - de vare overfor hende, omtrent som Vandreren i Skoven, der nær ved sig seer en af disse smaa, nydelige Sangfugle, med klare, kloge Øine, med smaa yndige Bevægelser; han er saa glad ved dette lille levende Væsen, vil saa gjerne, det skal komme nærmere og nærmere, men tør ikke røre sig, neppe drage Aande, for at det ikke skal blive bange og borte.

Som Mogens tiere og tiere saae Thora, kom Erindringerne sjeldnere og sjeldnere, og nu begyndte han at see hende, som hun var. Det blev en Tid med Fred og Lykke, naar han var hos hende, stille Længsel og stille

Veemod, naar han ikke saae hende. Senere talte han med hende om Kamilla og sit forbigangne Liv, og det var næsten med Forbauselse, at han saae tilbage paa sig selv, og undertiden blev det ham næsten uforstaaeligt, at det var ham, der havde tænkt, følt og gjort alt det Underlige, han fortalte om.

En Aften stod han og Thora oppe paa en Høi i Haven og saae paa Solnedgangen. Villiam og hans lille Søster legede Tagfat rundt om Høien. Der var lette, lyse Farver i Tusindviis, stærke, straalende i Hundredviis. Mogens vendte sig fra dem og saae paa den dunkle Skikkelse ved sin Side: hvor uanseelig tog hun sig dog ikke ud mod al denne glødende Pragt, han sukkede og saae igjen

170

paa de farverige Skyer. Det kom ikke som en virkelig Tanke dette, fjernt og flygtigt kom det, var et Sekund og forsvandt, det var, som om det var Øiet, der tænkte.

"Nu er Troidene i Grønhøi glade, nu Solen er heelt nede," sagde Thora.

"Saa--aa!"

"Ja! veed De ikke nok, at Troidene elske Mørket?"

Mogens smulte.

"Ja, De troer ikke paa Trolde, men det skulde De dog gjøre. Det er saa deiligt at troe paa det Altsammen, paa Høifolk og Elvepiger. Jeg troer ogsaa paa Havfruer og paa Hyldekviden, men Nisser! hvad skal man med Nisser og Helheste? Det bliver gamle Maren vred over, naar jeg siger det; for det, siger hun, er der ingen Gudfrygtighed i at troe paa, det, som jeg troer paa, saadan Noget, som ikke kommer Folk ved; men Varsler og Kirkegrimer de er med i Evangelium, siger hun. Men hvad siger De?"

"Jeg? ja jeg veed ikke, - hvordan mener De egenlig?"

"De holder bestemt ikke af Naturen?"

"Jo, tvertimod!"

"Ja, jeg mener ikke Naturen, saadan som man seer den fra Udsigtsbænke og Bakker med Trapper opad, hvor den bliver høitideligt anrettet, men Naturen hver Dag, altid. Holder De saadan af Naturen?"

"Ja netop! hvert Blad, hver Kvist, hvert Lysskjær og hver Skygge kan jeg glæde mig

171

ved. Der er ingen Bakke saa nøgen, ingen Tørvegrav saa fiirkantet, ingen Landevei saa kjedelig, at jeg ikke et enkelt Øieblik kan forelske mig deri."

"Men hvad Fornøielse kan De da have af et Træ eller en Busk, naar De ikke forestiller Dem, at der boer et levende Væsen i dem, som aabner og lukker Blomsterne og glatter Bladene. Naar De seer en Sø, en dyb og klar Sø, er det saa ikke derfor, at De holder af den, fordi De tænker Dem, at dybt, dybt nede der lever der Væsner, der have deres Glæder og Sorger, deres eget underlige Liv med underlige Længsler, og hvad kjønt er der for Exempel ved Bredbjerg Grønhøi, naar De ikke forestiller Dem, at det derinde myldrer og summer med smaa, smaa Skikkelser, der sukke, naar Solen staaer op, men begynde at dandse og lege med deres skønne Skatte, naar Aftenen kommer."

"Hvor det er underlig smukt! og det seer De?"

"Men De?"

"Ja jeg kan ikke forklare det, men det ligger i Farven, i Bevægelsen og i den Form, det har, og saa i det Liv, der er i det, Safterne, der stiger op i Træer og Blomster, Solen og Regnen, der faaer dem til at voxer, og Sandet, der fyger sammen i Bakker, og Regnskyllene, der furer og kløver Skrænterne, aa! det kan slet ikke forstaaes, naar jeg skal forklare det."

"Og er det nok for Dem?"

172

"Aa! det er sommetider formeget! - altformeget! Og naar der nu baade er Form og Farve og Bevægelser saa yndige og saa lette, og der saa bag Alt dette er en selsom Verden, der lever og jubler og sukker og længes og som kan sige og synge det Altsammen, saa føler man sig saa forladt, naar man ikke kan komme den Verden nær, og Livet bliver saa mat og saa tungt."

"Nei! nei! saadan maa De ikke tænke paa Deres Kjæreste."

"Aa, jeg tænker ikke paa min Kjæreste."

Villiam og Søsteren kom op til dem, og de fulgtes ad ind.

En Formiddag flere Dage senere spadserede Mogens og Thora i Haven. Mogens skulde see Viinhuset, der havde han endnu ikke været; det var et temmelig langt, men ikke meget høit Drivhuus, Solen funkede og spillede henover dets Glastag. De traadte derind, Luften var luun og fugtig og havde en underlig dump og krydret Lugt, som af frisk Muldjord. De skjønne, bugtede Blade og de tunge, duggede Drueklaser, gjenneinstraaede, oplyste og beskinnede af Solen, bredte sig under Glasdækket i een stor, grøn Salighed. Thora stod og saae lykkelig derop, Mogens var urolig og stirrede nu og da bedrøvet paa hende, nu op i Løvet.

"Hør!" sagde Thora glad, "nu troer jeg, jeg begynder at forstaae det, De sagde forleden oppe paa Høien om Form og Farve."

173

"Forstaaer De ikke Mere?" spurgte Mogens sagte og alvorligt.

"Nei," hviskede hun, saae hurtigt paa ham, sænkede Blikket og rødmede, "ikke dengang."

"Den Gang!" gjentog Mogens blidt og knælede ned for hende: "men nu, Thora?"

Hun bøiede sig mod ham, rakte ham den ene Haand og holdt den anden for sine Øine og græd. Mogens trykkede Haanden mod sit Bryst, idet han reiste sig, hun løftede Hovedet, og han kyskede hende paa Panden. Hun saae op paa ham med straalende vaade Øine, smulte og hviskede: "Gudskelov!"

Mogens blev endnu en Uge; Aftalen faldt saadan, at Brylluppet skulde staae ved Midsommertid. Saa reiste han, og saa kom Vinteren med mørke Dage, lange Nætter og en Snee af Breve.

Lys i alle Herregaardens Vinduer, Løv og Blomster over alle Porte, pyntede Venner og Bekjendte i tæt Stimmel paa den store Steentrappe, Allesammen stirrende ud i Skumringen - Mogens var kjørt bort med Bruden.

Vognen rumlede og rumlede, de lukkede Vinduer klirrede, Thora sad og saae ud ad det ene, paa Landeysgrøften, paa Smedens Bakke, hvor der var Primulaer om Foraaret, paa Bertel Nielsens store Hyldebuske, paa

174

Møllen og Møllerens Gjæs, paa Dalum Banke, som hun og Villiam for ikke saa mange Aar siden havde kjørt nedad i Slæde, paa Dalum Enge, paa Hestenes lange, urimelige Skygger, der jog over Grusdyngerne, over Mosehullerne, over Rugmarken. Hun sad og græd ganske stille; engang imellem, naar hun tørrede Duggen af Ruden, skottede hun om til Mogens. Han sad bøiet forover, Reisetøiet stod aabent om ham, Hatten laae og vuggede paa Forsædet, Hænderne holdt han for sit Ansigt. Alt det han tænkte paa! Det havde været en underlig Dag for ham, og Afskeden havde næsten heelt taget Modet fra ham. Der havde hun maattet sige Farvel til alle sine Slægtninge og Venner, til en Evindelighed af Steder, hvor Minder og Erindringer laae ovenpaa hinanden, heelt op til Himlen, og det før at reise med ham. Og han var en sikker Mand at give sig i Vold, han med sin Fortid af Raahed og Udsvævelser. Det var ikke saa sikkert, det var Fortid endda, nok var han jo forandret og havde ondt ved at forstaae, hvad han selv havde været, men man løb aldrig saadan heelt fra sig selv, det var der nok Altsammen, og her havde han faaet dette uskyldige Barn at vogte og vare, Gudskelov! han havde da faaet sig selv ned i Dyndet til over Hovedet, det vilde nok ogsaa lykkes ham at faae hende derned med. Nei! - nei, hun skulde ikke - nei, hun skulde faae Lov til at leve sit lyse, lette Pigeliv tiltrods for ham. Og

175

Vognen rumlede og rumlede, Mørket var faldet paa, nu og da skimtede han gennem de heelt tilduggede Ruder Lysene i Gaarde og Huse, de kjørte forbi. Thora blundede. Henad Morgen kom de til det nye Hjem, en Herregaard, Mogens havde kjøbt. Hestene dampede i den kolde Morgenluft, Spurvenerne kviddrede i de store Lindetræer paa Gaardspladsen, og Røgen bugtede sig langsomt ud af Skorstenene. Thora saae smilende og fornøiet paa det Altsammen, da Mogens havde hjulpet hende ud; men det hjalp ikke, hun var søvniig og for træt til at kunne skjule det. Mogens fulgte hende til hendes Værelse og gik saa selv ud i Haven, satte sig paa en Bænk og troede, han saae paa Solopgangen, men han nikkede for stærkt til at kunne holde sig i Troen. Men ved Middagstid, saa mødtes han og Thora igjen, glade og friske, og der blev en Visen omkring og en Falden i Forbauselse, og der blev lagt Raad og truffet Bestemmelser, og der gjordes de taabeligste Forslag, der eenstemmigt erklæredes for praktiske, og hvor Thora anstrengte sig for at see klog og interesseret ud, da Køerne præsenteredes for hende, og hvor det holdt haardt at lade være med at blive altfor upraktisk glad over den lille laadne Hundehvalp; og Mogens, hvor talte han ikke om Draining og Kornpriser, medens han stod og spekulerede paa, hvorledes Thora vilde see ud med de røde Kornvalmuer i Haaret. Og saa om Aftenen, da de sade i deres

176

Havestue, og Maanen saa grangiveligen aftegnede Vinduerne paa Gulvet, hvad var det saa ikke for en Komedie med ham, der alvorligt forestillede hende, at hun burde gaae til Ro, virkelig gaae til Ro, da hun maa t t e være træt, medens han blev ved at holde hendes Haand i sin, og med hende, der saa erklærede, at han var styg og vilde af med hende, at han fortrød, at han havde giftet sig en Kone til, og saa kom der naturligviis en Forsoning, og saa loe de, og saadan blev Klokkeren mange. Endelig gik da Thora til sit Værelse, men Mogens blev siddende i Havestuen, aldeles ulykkelig over, at hun var gaaet, og saa lavede han sorte Fantasier om, at hun var død og borte, og han sad her ganske ene i Verden og græd over hende, og saa græd han virkelig, saa blev han vred paa sig selv, spankede op og nedad Gulvet og skulde være fornuftig. Der var en Kjærlighed, reen og ædel, uden al grov, jordisk Lidenskabelighed, jo der var, og var der det ikke, saa skulde der komme det, ja, Lidenskab ødelagde Alting, og den var saa styg, saa umenneskelig, hvor han hadede Alt det i Menneskenaturen, der ikke var skjært og reent, fiint og let! Han havde været kuert, tynget, plaget af dette Stygge og Stærke, det havde været i hans Øie og hans Øre, forpestet alle hans Tanker. Han gik ind i sit Værelse. Han vilde læse og tog en Bog, han læste, men han anede ikke hvad, - hun skulde dog ikke være kommet Noget til! nei,

177

hvor skulde hun det? Han blev alligevel bange, det kunde dog være, - nei, han kunde ikke udholde det; han listede sig stille hen til hendes Dør; nei, der var saa tyst og saa fredeligt; naar han nøie lyttede, syntes det ham, at han kunde høre hendes Aandedrag,

- hvor hans Hjerter bankede, han syntes, han kunde høre det med. Han vendte tilbage til sit Værelse og sin Bog. Han lukkede Øinene: hvor han saae hende tydeligt, han kunde høre hendes Stemme, hun bøiede sig mod ham og hviskede, - hvor han elskede hende, elskede hende, elskede hende. Det sang indeni ham, det var, ligesom hans Tanker kom i Rhythmer, og saa tydeligt han kunde see Alt, hvad han tænkte paa! Stille, stille laae hun nu og sov, med Armen under sin Nakke, med Haaret løst, med Haaret løst, Øiet var lukket, hun aandede saa let - Luften skjælvede derinde, den var rød som af Gjenskin af Roser - som en klodset Faun, der efterligner Nymfens Dands, gjengav Tæppet i plumpe Folder hendes fine Skikkelse

- nei, nei! han vilde ikke tænke paa hende, ikke tænke saadan paa hende, ikke for Alt i Verden, nei, og der kom det igjen Altsammen, det var ikke til at holde borte, men det skulde bort, bort! Og det kom og gik, kom og gik, til Søvn kom og Natten gik.

Som Solen den næste Dags Aften var gaaet ned, spadserede de omkring i Haven sammen. Arm i Arm gik de ganske langsomt og

178

ganske tause opad den ene Gang, nedad den anden, ud af Resedaduft, gennem Rosenduft, ind i Duft af Jasminer; enkelte Natsværmere fløi dem svirrende forbi, Knaranden skreg derude i Kornet, ellers kom den meste Lyd fra Thoras Silkekjole.

"Som vi kan tiel" udbrød Thora.

"Og som vi kan gaae," fortsatte Mogens, "vi har vist gaaet en Miil nu."

Saa gik de endnu en Tidlang og taug.

"Hvad tænker Du paa?" spurgte hun.

"Jeg tænker paa mig selv."

"Det er netop, hvad jeg gjør."

"Tænker Du ogsaa paa Dig selv?"

"Nei - paa Dig selv - Dig, Mogens."

Han drog hende nærmere ind til sig. De gik op mod Havestuen, Døren stod aaben; der var meget lyst derinde, og Bordet med den snehvide Dug, Sølvfadet med mørkerøde Jordbær, den straalende Sølvkande og Armstagerne gjorde et heelt festligt Indtryk.

"Det er ligesom i Eventyret, hvor Hans og Grethe kommer til Kagehuset ude i Skoven," sagde Thora.

"Vil Du ind?"

"Du glemmer nok, at der er en Hex derinde, som vil stege og spise os ulykkelige smaa Børn. Nei, det er meget bedre, vi modstaae Sukkervinduerne og Pandekagetaget og tager hinanden i Haanden og gaaer ud i den sorte, sorte Skov."

De gik bort fra Havestuen. Hun lænede sig tæt op til Mogens og vedblev: "Det kan

ogsaa være Stortyrkens Pallads, og Du er Araberen ude fra Ørkenen, der vil bortføre mig, og Vagten er efter os, det blinker med krumme Sabler, og vi løber og løber, men de have taget din Hest, og saa tager de os med og putter os i en stor Sæk, og der sidder vi sammen og blive druknede i Havet. - Lad mig see, hvad kan det være mere ....?"

"Hvorfor maa det ikke være, hvad det er?"

"Jo det maa det nok, men det er for lidt .... dersom Du vidste, hvor jeg elsker Dig, men jeg er saa ulykkelig - jeg veed ikke, hvad det er - der er saa langt imellem os - nei -"

Hun slog Armene om hans Hals og kyssede ham heftigt og trykkede sin brændende Kind imod hans: "Jeg forstaaer det ikke, men sommetider er jeg nærved at ønske, at Du vilde slaae mig - jeg veed, at det er barnagtigt, og at jeg er saa lykkelig, saa lykkelig, men jeg er alligevel saa ulykkelig."

Hun lagde Hovedet ind til hans Bryst og græd, og saa begyndte hun, alt mens Taarerne randt, at nynne, først ganske sagte, men saa høiere og høiere:

"I Længsel,

I Længsel jeg lever!"

"Min egen lille Hustru!" og han løftede hende op paa sin Arm og bar hende ind.

Om Morgenen stod han ved hendes Seng. Lyset kom roligt og dæmpet gennem de nedrullede Gardiner, og alle Linier derinde gjorde 180 det stilfærdige, alle Farver mættede og fredsommelige. Det var Mogens, som om Luften, med hendes Bryst, steg og sank i stille Dønninger. Hendes Hoved hvilte lidt skjævt paa Pudsen, Haaret laae nedover den hvide Pande, den ene Kind havde stærkere Rødme end den anden, nu og da sittede det svagt i de roligt hvælvede Øielaaag, og Mundens Linier vuggedes umærkeligt frem og tilbage mellem ubevidst Alvor og slumrende Smil. Mogens stod længe og saae paa hende, lykkelig og rolig, den sidste af Skyggerne fra hans Fortid var forsvunden. Saa listede han sig sagte ud og satte sig i Dagligstuen og ventede stille paa hende. Han havde siddet en Stund, da han mærkede hendes Hoved paa sin Skulder og hendes Kind mod sin.

De fulgtes ad ud i den friske Morgen. Sollyset jublede henover Jorden, Duggen funkede, tidligt vaagne Blomster straalte, Lærken kvad høit oppe under Himlen, Svalerne jog gennem Luften. Han og hun gik bort over den grønne Toft mod Banken med den gulnende Rug, de fulgte Stien, der løb der igennem; hun gik foran, ganske langsomt, og saae, over Skulderen tilbage paa ham, og de talte og loe. Jo længere de kom ned ad Banken, jo mere kom Kornet imellem, snart kunde de ikke sees mere.

ET SKUD I TAAGEN

Den lille grønne Stue paa Stavnede var øjensynlig nærmest indrettet paa at tjene som Gjennemgang til den øvrige Flugt af Værelser. Ialfald indbød de lavryggede Stole, der vare stillede op langs med det perlemaalede Panel, ikke til længere Ophold. Paa Midten af Væggen sad der et Hjorte-Gevir og kronede en lys Plet, hvis Form tydeligt angav, at et ovalt Spejl her engang havde havt sin Plads. Den ene af Takkerne bar en bredskygget Damestraahe med lange céladongrønne Baand. I Hjørnet tilhøjre stod der en Fuglebøsse og en tørstig Galla, i det andet en Bunke Medestænger og i en af Snørerne var der indknyttet et Par Handsker. Midt i Stuen fandtes et lille rundt Bord med forgyldt Fod; en stor Buket Bregner laa paa dets sorte Marmorplade.

Det var sent paa Formiddagen. I en stor og gylden Stime strøg Sollyset ind gennem en af de øverste Ruder og dalede ned midt imellem Bregnerne; nogle af dem var frodigt grønne, de fleste vare visne, ikke tørre og sammenkrøllede, de havde ganske deres Form, men den grønne Farve var vegen for en Uendelighed af gule og brune Skatteringer 184 fra det spædeste Hvidgule til det kraf tigeste Rødbrun.

Ved Vinduet sad der en Mand paa en femogtyve Aar og stirrede hen paa de lystige Farver. Døren ud til Naboværelset stod vidt aaben og ved Klaveret derinde sad en høj ung Dame og spillede. Klaveret stod nær ved det aabne Vindu, og Karmen var saa lav, at hun kunde se ud paa Græsplænen og Vejen, hvor en ung Mand i en lidt vel stilfuld Ridedragt var beskjæftiget med at ride en Skimmel til. Rytteren var hendes Forlovede, Niels Bryde hed han; hun var Husets Datter. Skimlen derude var hendes og det var en Fætter til hende, der sad inde i Forstuen, en Søn af hendes Farbroder Proprietær Lind til Begtrup, der var død arm og forgjældet og om hvem der i levende Live aldrig var bleven sagt et godt Ord, hvad han da heller ikke fortjente. Sønnen Henning havde Lind til Stavne taget sig af og bekostet opdraget, dog kun saa nogenlunde, thi uagtet Henning var godt begavet og havde megen Lyst til Bogen, blev han dog taget ud af Latinskolen, saasomt han vel var konfirmeret og kom saa hjem til Stavne for at lære Landvæsenet. Nu var han et Slags Forvalter paa Gaarden, men havde ingen ret Myndighed, da den gamle Lind ikke kunde afholde sig fra at tale med allevegne.

Hans Stilling var i det Hele taget meget ubehagelig. Gaarden var i daarlig Forfatning, og der kunde Intet gøres for at for

185

bedre den, da der manglede Kapital. Der kunde slet ikke være Tale om at holde Skridt, ikke med Tiden, men ikke engang med Naboerne. Alt maatte gaa som det havde gaaet, Gud veed hvorlænge; saa meget som muligt for saa lidt som muligt. I daarlige Aar maatte der derfor ogsaa sælges Jordlodder fra, for at man dog kunde faa rede Penge at se.

Det var i det Hele en saare sørgelig Drift for en ung Mand at sætte sin Tid og sine Kræfter ind paa; hertil kom at gamle Lind var meget hidsig og umedgjørlig, og da han havde vist Henning de omtalte Velgjerninger, mente han ikke at være ham nogetsomhelst Hensyn skyldig. Han undsaa sig saaledes ikke, naar han blev heftig, for at lade denne høre hvad for en forsulten Unge han havde været, da han tog ham til sig, og blev han rigtig vred, gik han endog saa vidt, at han kom med, ganske vist sandfærdige, men ogsaa højst skaanselsløse Hentydninger til Faderens Færd.

En ugift Onkel nede i det Slesvigske, som drev en udstrakt Tømmerhandel, havde flere Gange søgt at faa Henning ned til sig, og denne var ogsaa for lang Tid siden løben bort fra Livet paa Stavne, hvis han ikke havde været saa forelsket i Datteren, at han ikke kunde tænke sig Muligheden af at leve noget andet Sted end hun. Det var imidlertid ingen lykkelig Kjærlighed. Agathe kunde godt lide ham, de havde leget sammen som Børn, for den Sags Skyld ogsaa som Voksne;

186

men da han en Dag, det var nu et Aar siden, havde erklæret sig for hende, var hun bleven baade vred og forbavset og havde sagt ham, at hun ansaa det for en ubesindig Spøg, og at hun ikke haabede, at han vilde give hende Anledning til at betragte det som en fiks Vanvittighed, ved nogensinde tiere at hentyde til noget Lignende.

Sagen var nemlig den, at den nedværdigende Behandling, hun stadig saae ham udsat for, og som han taalte, ganske vist af Hensyn til sin Kjærlighed til hende, virkelig havde nedsat ham i hendes Øjne, saaledes at hun ansaa ham for hørende til en anden og lavere Kaste end hendes egen, ikke lavere i Rang eller fordi han var fattig, men lavere i Følelse, lavere i Æresbegreb.

Saa kom nogen Tid efter Forlovelsen med Bryde.

Hvad havde Henning ikke lidt i det Fjerdingaar, det havde staaet paa! og dog blev han; han kunde ikke give Slip paa Tanken om at vinde hende, han haabede der skulde ske Et eller Andet, ja han haabede egentlig næppe, han fantaserede om mærkelige Begivenheder, der skulde indtræffe og gjøre Ende paa Forbindelsen, men han ventede ikke hans Fantasier skulde blive Virkelighed, han trængte til dem som Paaskud for at blive.

"Agathe!" kaldte Rytteren derude og holdt sin Hest an ved det aabne Vindu, "Du ser jo slet ikke paa os og nu gjør vi dog vore Sager saa net."

187

Agathe drejede Hovedet om mod Vinduet, nikkede til ham og sagde, idet hun blev ved med at spille: "Vist ser jeg paa Jer, I var jo nær faldet derhenne ved Snebolletræet;" og hun gjorde nogle hurtige Løb højt oppe i Diskanten.

"Gaa nu! - Hyp!" og hun slog over i en larmende Galopade.

Men Rytteren blev holdende.

"Naa?"

"Sig mig, vil Du blive siddende der ved Klaveret hele Formiddagen."

"Ja!"

"Ja, saa tror jeg vi vil prøve det - ja, vi kan vel nok ride over til Hagestedgaard og komme igjen til Middag?"

"Ja, naar I skynder Jer, Farvel, tykke Blis, Farvel Niels."

Saa red han, hun lukkede Vinduet og spillede videre, men holdt snart op; - det var dog meget morsommere at spille, naar han red derude og var utaalmodig.

Henning sad og saae efter den Bortridende. Hvor han hadede dette Menneske; havde han blot ikke været .... og de passede slet ikke for hinanden; vilde der bare komme en lille Kurre paa Traaden, at de ret kunde komme til at vise sig for hinanden som de virkelig var ....

Agathe kom ind i den grønne Stue, nynnende paa Motivet til den Nocturne, hun nys havde spillet, hun gik hen til det lille Bord og gav sig til at ordne Bregnebuketten. Sollyset 188 faldt lige paa hendes Hænder; de var store og hvide, dejligt formede. Henning blev altid betaget af disse smukke Hænder, og idag bar hun meget vide Ærmer, saa den runde Arm saaes lige op ti! Albuen; de var saa yppige, disse Hænder, med deres fyldige Blødhed, blændende Hvidhed og kraftige Former; og saa det fine skiftende Muskelspil, de yndefulde Bevægelser - der var saadan en nydelig, bølgende Bevægelse, naar de strøg henover hendes Haar. Hvor havde han ikke tidt haft Ondt af dem, naar de maatte springe og strække sig over de dumme Tangenter, det passede de slet ikke til, de skulde ligge stille i Skjødet af en mørk Silkekjole, smykkede med store Ringe som nøgne Haremskvinder.

Som hun stod der og syslede med Bregnerne var der i hendes Ansigt et Udtryk af ligegyldig Lykke, der æggede Henning. Hvorfor skulde Livet være saa lyst og let for hende, der havde ranet hvert Glimt af Lys fra ham? Om han skræmmede hende op af denne lyse Ro, om han jog en lille Skygge over hendes Vej! Hun havde slængt hans Kjærlighed ned i Støvet for sine Fødder og var gaaet hen over den som var den en livløs Ting, som var det ikke en Menneskesjæl, der længselsfuld og lykkesyg vred og vaandede sig i denne Kjærlighed .....

"Nu kan han snart være i Borreby," sagde han saa og saae ud af Vinduet.

"Nej, han vilde til Hagestedgaard," svarede hun.

189

"Naa, ja det Andet er jo ikke meget af Vejen."

"Hvad for Noget? det er jo slet ikke p a a Vejen. "

"Nej, det er det jo egenlig heller ikke - kommer han der ligemeget endnu?"

"Hvor?"

"I Borreby naturligvis, hos Skovfogden."

"Det veed jeg virkelig ikke, hvad skulde han komme der efter?"

"Aa, det er vel Folkesnak, - Du veed de har den kjønne Datter."

"Og saa?"

"Ja Herregud! alle Mandfolk er da ikke Munke."

"Siger man da Noget?"

"Aa hvad, man siger jo Noget om alle Folk, men han kunde jo gjerne være noget forsigtigere."

"Men hvad siger man da? hvad siger man?"

"Aa, Stevnemøder og ... det Sædvanlige."

"Du lyver Henning! det er der Ingen der siger, det er Noget Du laver Altsammen."

"Hvorfor spørger Du saa? - Hvad Fornøjelse skulde jeg forresten have af at gaa og fortælle Folk om den Lykke, han gjør hos de Borreby Piger!"

Hun lod Bregnerne ligge og gik hen til ham. "Saa lav havde jeg ikke troet Du var, Henning," sagde hun.

"Ja, Kjæreste, jeg kan saa godt forstaa Du bliver opbragt, det maa jo ogsaa være kjedeligt 190 for Dig, at

han ikke kan lægge saameget Baand paa sig - ialtfald nu."

"Fy Henning! det er usselt og uværdigt af Dig, men jeg tror ikke dine Løgne."

"Ja det er jo ikke mig der siger det," sagde han og saae ned for sig, "j e g har ikke set dem kysse hinanden."

Agathe bøjede sig hen mod ham og slog ham foragteligt paa Kinden.

Han blev bleg som et Lig og saae op paa hende med et Blik, der halvt var en syg Hunds og kun halvt en krænkets Mands. Agathe skjulte Ansigtet i sine Hænder og gik hen mod den aabne Dør. Der stod hun lidt og støttede sig som om hun var svimmel, saa saae hun over Skuldren hen paa ham og sagde koldt og roligt: "Henning, jeg vil sige Dig, jeg fortryder ikke hvad jeg har gjort."

Saa gik hun.

Henning sad længe som bedøvet, saa vaklede han op paa sit Værelse og kastede sig paa sin Seng. Han væmmedes ved sig selv. Nu var Alt forbi - det Klogeste, han kunde gjøre, var at skyde sig en Kugle for Panden; leve - luske sig Livet igjennem med et skulende Blik som en sparket Hund? - Nej!

- Hun havde stemplet ham med Trællens Mærke ved sit Slag, og hun havde Ret, der var intet Andet at gjøre overfor en saadan Lavhed. Hvor havde han ikke elsket hende!

- brændende - vanvittigt; men ikke som en Mand, som en Hund, - i Støvet for hendes 191 Fødder som for et Gudebillede. De stod i Haven, hun skar sit Navn i et Træ, Vinden legede med hendes Haar, han stjal sig til at kysse en af de flagrende Lokker og var lykkelig i Dage derefter; nej, hans Kjærlighed havde aldrig havt mandigt Mod eller frejdigt Haab, han var Træl i Alt, i sin Kjærlighed, sit Haab, sit Had. - Hvorfor havde hun ikke troet hvad han fortalte, men stolet blindt paa Niels? Han havde aldrig løjet for hende, det var den første lave Handling han nogensinde havde begaaet, og hun havde straks set det! Det var fordi hun aldrig havde tiltroet ham Andet end hvad lavt og lumpent var. Hun havde aldrig forstaaet ham, og for hendes Skyld havde han udholdt dette lange, kummerlige Liv paa Stavne, hvor hver Bid Brød han havde puttet i sin Mund var bleven gjort bitter ved Mindelser om at den var en Gave. Han kunde blive rasende ved den Tanke. Hvor han hadede sig selv for sit vanvittige Taalmod, for sin ydmyge Haaben. Han kunde myrde hende for det hun havde gjort ham til, og han vilde hævnes, hun skulde betale ham de lange Fornedrelsens Aar, de tusinde kvalfulde Timer. Hævn for hans tabte Selvagtelse, Hævn for hans slaviske Elskov og for Slaget paa hans Kind.

Saa vuggede han sig nu i Drømme om Hævn, som før i Drømme om Elskov, og han skød sig ikke, han rejste ikkeheller.

192

En Formiddag to eller tre Dage senere stod Henning nede i Gaarden med Bøsse og Jagttaske. Som han stod der kom Niels Bryde ridende, ligeledes udrustet til Jagt, og ihvorvel de nu begge To syntes grumme lidt om hinanden, taltes de dog venligt ved og lod særdeles henrykte over, at det traf sig saa heldigt, at de kunde gjøre Turen sammen. De fulgtes saa ad ned til "Rønningen", en temmelig stor, lyngklædt, lav og flad Holm ude mod Fjordmundingen. Rønningen var hen paa Efteraaret meget besøgt af Sælhunde, som boltrede sig paa de lave Sandbanker, der skød ud fra Stranden, eller sov paa de store Rullesten, som laa i Landingen. Og det var disse Sælhunde Jagten gjaldt. Da de havde naaet Stedet, gik hver sin Vej langsmed Vandet. Det graalige, disede Vejr havde lokket mange Sæler ind, og de hørte jævnlig hinanden skyde. Efterhaanden tog Disen til og ved Middagstid laa Taagen tyk og tæt over Holm og Fjord, det var ikke muligt at kjende Sten og Sælhunde fra hinanden i tyve Skridts Afstand.

Henning satte sig nede ved Stranden, og stirrede ind i Taagen. Der var ganske stille, kun en blid, skvulpende Lyd fra Vandet og en enlig Strandløbers ængstelige Piben dukkede en Gang imellem op af den tunge, trykkende Tavshed.

Han var træt af alle disse Tanker, træt af at haabe, træt af at hade, syg af at drømme. Sidde ganske stille og stirre døsig ud for sig,

193

forestille sig Verden som Noget, der laa langt borte i det Fjerne, som Noget, der var overstaaet, sidde her ganske stille og lade Timerne dø en for en, det var Fred, det var næsten Salighed. Da lød der en Sang gjennem Taagen, frejdigt og jublende:

Til Majdag fører jeg hjem min Brud,
En Rosensblomme i Liljeskrud,
Spil Spillemænd, spil!
Den Dag skal Skoven ha' Grønt i sin Hat
Og Engen ha' Blomster i Barm.

Og fuld saa Maanen skal være den Nat,
Men Solen skal danse sig varm.
Og Gøgen skal kukke og Lykken os spaa
Og Finker skal fløjte og Drosler skal slaa,
Men Sorgen skal holde sig hjemme.

Det var Niels Brydes klare Røst. Henning sprang op; som et Lyn slog Hadet ned i ham, hans Øje brændte, han lo hæst, saa kastede han Bøssen til Kinden,
Men Sorgen skal holde sig hjemme,

klang det igjen; han sigtede mod Lyden ind i Taagen, de sidste Ord døde i Knaldet - saa var Alt stille som før.

Henning maatte støtte sig til den rygende Bøsse, han holdt Aandedrættet tilbage for at lytte - nej, Gudskelov! der var kun Vandets Skulpen og det fjærne Skrig af opskræmmede Maager. - Jo! det jamrede sig derinde i Taagen. Han kastede sig ned paa Jorden, trykkede Ansigtet ned i Lyngen og holdt sig for Ørene. Tydeligt saae han det fortrukne Ansigt, Lemmernes Krampetrækninger og

194

det røde Blod, der ustandselt vældede ud af Brystet, Strøm paa Strøm, dreven frem ved hvert Hjerteslag - falde ned paa den brune Lyngtop, risle nedad Grene og Stamme og saa sive bort mellem de sorte Rødder.

Han løftede Hovedet og lyttede: det jamrede sig endnu, men han turde ikke gaa derhen, nej, nej! han sled i Lyngen med sine Tænder, gravede med Hænderne i den løse Bund, som for at søge Skjul, væltede sig som en Vanvittig frem og tilbage, men endnu var det ikke forbi derinde, endnu hørte han det klage.

Endelig tav det. Han laa længe og lyttede, saa krøb han langsomt paa alle Fire ind i Taagen. Det varede længe inden han kunde se Noget, saa fandt han ham omsider ved Foden af en lille Jordbanke. Han var stendød; Skudet havde truffet ham lige i Hjertekulen.

Henning tog Liget i sine Arme og bar det tværsover Rønnen ned i den Baad, de vare komne derover i, saa tog han Aarerne og roede mod Land. Fra det Øjeblik, han havde set Liget, havde hans Bevægelse sat sig, og der var traadt et stilfærdigt, dumpt Vemod i Stedet. Han tænkte paa Livets Forgængelighed og paa hvordan han skaansomst skulde forberede dem derhjemme.

Da han var kommen i Land gik han op til en Bondegård for at faa fat i et Kjøretøj. Manden spurgte hvordan Ulykken var sket. Beretningen dannede sig næsten som af sig

195

selv paa Hennings Læber: Bryde var krøben over en Banke derude paa Vestsiden med Bøssen i Haanden, Hanen havde sagtens staaet paa Halv, Noget havde taget fat i den og Bøssen var gaaet af. Henning kunde af Skudet høre, at de var nær ved hinanden og havde raabt paa Bryde, da han intet Svar fik, blev han urolig og gik efter Knaldet, saa fandt han ham ligge lige nedenfor Jordbanken, men da var han allerede død.

Han fortalte det Hele roligt i en dæmpet, bedrøvet Tone, og havde slet ingen Fornemmelse af Skyld, medens han fortalte det; men da de havde faaet Liget op i Vognen, og det sank ned i Halmen, faldt Hovedet om paa Siden og slog med et svagt Bump mod Vognfaddingen, da var Henning nær besvimet, og han var ganske hjertesyg medens de kjørte med Liget over Borup til Hagestedgaard.

Hans første Tanke, da han havde faaet Liget afleveret, var at løbe sin Vej, og det var kun med den allerstørste Selvovervindelse han tvang sig til at blive til Begravelsen var forbi. Der var i den Ventetid en feberagtig Uro over ham i det Ydre, og noget sælsomt Opskræmt ved hans Tanker, der gjorde, at de ikke kunde holde sig fast ved noget Bestemt, men flakkede fra det Ene til det-Andet. Denne deres rastløse Hvirvlen og Kredsen, som han ikke havde Magt til at standse, var ved at gjøre ham vanvittig, og naar han var ene gav han sig til at tælle eller han nynnede og slog Takt med Foden, for paa

196

denne Maade ligesom at fængsle Tankerne og slippe for at blive hvirvlet ind i deres forfærdelige, udmattende Runddans.

Endelig kom da Begravelsen.

Dagen efter var Henning paa Vejen til sin Onkel, Tømmerhandleren, for at bede ham om at give ham en Ansættelse i hans Forretning. Han traf Onkelen i en meget nedtrykt Sindsstemning. Hans gamle Husholderske var nemlig død for en Maanedstid siden, og han havde i disse Dage maattet afskedige sin Driftsbestyrer paa Grund af Utroskab. Henning var derfor saare velkommen. Han sætter sig nu med Iver ind i

Forretningen, og efter et Aarstids Forløb overtager han Ledelsen af den.

Fire Aar senere er der foregaaet en Del Forandringer. Tømmerhandleren er død og Henning indsat til hans Hovedarving. Gamle Lind til Stavned er ogsaa gaaet til sine Fædre, men har efterladt Gaarden saa gjældbetyngt, at den har maattet sælges, og der er ved Salget saagodtsom Intet bleven tilovers til Agathe. Stavnedes nye Ejer er Henning, der har opgivet Tømmerhandelen og er vendt tilbage til Landbruget. Paa Hagestedgaard er Niels Bryde bleven efterfulgt af en Klavsens, der med det Første skal have Bryllup med Agathe, som nu bor hos Sognepræstens. Hun er endnu smukkere end før. Med Henning er det anderledes. Det er ikke til at se paa ham, at han har havt Lykken

197

med sig. Han ser næsten gammel ud, Ansigtstrækkene ere skarpe, Gangen mat, han gaar noget kroget, taler lidt og meget sagte, hans Øje har faaet en underlig tør Glans og Blikket er bleven uroligt og vildt. Naar han tror sig ene, smaasnakker han med sig selv og gestikulerer dertil. Folkene der paa Egnen tror derfor han drikker.

Men det er ikke det. Dag og Nat, naarsomhelst, ingensinde veed han sig sikker for Tanken om Mordet paa Niels Bryde. Hans Aand og Evner er visnede i denne evige Angst, thi naar den Tanke kommer, er det ikke som Anger eller dunkel Kummer, men som levende, flammende Rædsel, et forfærdeligt Delirium, hvor Synet forvildes, saa Alt bevæger sig: strømmende, dryppende, sælsomt rislende, og Alt har skiftet Farve, det er ligblegt eller dunkelblodigt rødt. Og der er en Dragen i al den Strømmen som suged det af alle Aarer, som diede det af alle Nervers fme Traade, og Brystet gisper i navnløs Angst, men intet forløsende Skrig, intet lettende Suk kan bane sig Vej over de blege Læber.

Saadanne Syner er Tankens Følge, derfor frygter han den, derfor er hans Blik uroligt og hans Gang saa mat. Den Frygt er det, der har afkræftet ham, og den Kraft, han endnu har tilbage, lever i hans Had. Thi han hader Agathe, hader hende fordi hans Sjæl er gaaet til Grunde ved hans Kjærlighed til hende, hans Livslykke forspildt ved hende, hans

198

Fred ved hende, men mest hader han hende fordi hun intet aner om hele den Verden af Kval og Elendighed, som hun har skabt; og naar han nu snakker med sig selv under truende Fagter, saa er det Hævn han tænker paa, Hævnplaner han gaar og drøfter. Men han lader sig ikke mærke med Noget, han er Venligheden selv mod Agathe, han bekoster hendes Udstyr, og senere var han hendes Fører til Alteret, og hans Venlighed kjølnedes ikke efter Brylluppet; han hjalp og raadede Klavsens i alle Maader, og de gjorde i Fællesskab flere store Spekulationshandler, som havde et udmærket Udfald. Henning holdt saa op, men Klavsens havde Lyst til at blive ved, og Henning lovede at støtte ham med Raad og Daad. Det gjorde han ogsaa. Han forstrakte ham med meget betydelige Pengesummer og Klavsens gik fra den ene Spekulation til den anden. Han vandt ved nogle, tabte ved flere, men jo mere han spekulerede jo ivrigere blev han. Et meget stort Foretagende skulde endelig gjøre ham til en rig Mand. Det fordrede flere store Udbetalinger og Henning hjalp ham stadig; den sidste stod til Rest, da trak Henning sig tilbage. Udsigterne syntes Klavsens meget lovende, og drog han sig nu udaf Sagen, var han ødelagt, men betale kunde han ikke. Saa skrev han Hennings Navn efter paa et Par Veksler, der var Ingen, der vilde fatte Mistanke og Vindingen vilde snart komme. Foretagendet mislykkedes. Klavsens var næsten 199 ruineret. Vekslernes Forfaldsdag var nær, det Sidste maatte forsøges, saa sendte han Agathe op til Stavned. Henning blev forbavset ved at se hende, thi det var ikke længe siden hun havde gjort Barsel og Vejret var raat og regnfuldt. Han førte hende ind i den grønne Stue og hun fortalte der om den mislykkede Spekulation og om Vekslerne.

Henning rystede paa Hovedet og sagde roligt og mildt, at hun maatte, have misforstaaet sin Mand, man skrev ikke andre Folks Navne paa Veksler, det var nemlig en Forbrydelse, ligefrem en Forbrydelse, som Loven straffede med Forbedringshuset.

Nej, nej, hun havde ikke misforstaaet sin Mand, hun vidste det var en Forbrydelse, det var netop derfor han maatte hjælpe; blot han ingen Indsigelser vilde gøre mod Underskriften, saa var Alt godt igjen.

Ja, men saa maatte han betale Vekslen, og det kunde han ikke, han havde allerede saa mange Penge i Klavsens Foretagende, at han var bebyrdet over Evne. Han kunde ikke.

Hun græd og bad.

Men hun maatte virkelig betænke, at han havde tabt uhyre ved Klavsens. Da hun fortalte ham, at Foretagendet var mislykket, var det virkelig som om En havde slaaet ham paa Øret, saa overrasket og fortumlet blev han. Ved at bruge dette Udtryk kom han til at tænke paa, at hun engang havde slaaet ham, kunde hun huske det. Nej! ... det var en Dag han drillede hende med at

200

Bryde ... kunde hun virkelig ikke huske det? jo, hun havde i elskværdig Ilterhed slaaet ham paa Kinden, paa den Kind der.

Ja men kunde han ikke hjælpe.

Det var her i denne Stue. Ak, det var en anden Tid, en mærkværdig Tid. Han troede endogsaa, at han havde friet til hende en Gang, det kom ham saadan for. Sæt at hun havde taget ham, men det var taabeligt at tale om, nej Bryde det var en smuk Mand, og saa skulde han komme saa sørgeligt af Dage, den smukke Fyr.

Ja, ja, men var der virkelig ingen Udvej, slet ingen?

Hun skulde ikke tro det med Vekslerne, det var Noget Klavsen havde bildt hende ind for at lokke ud af ham, om han ikke nok kunde hjælpe ham lidt endnu, det var et Fif, Klavsen var fiffig, meget fin, meget fin.

Nej, det var virkelig som hun sagde. Dersom hun kom tilbage med et Afslag, maatte Klavsen flygte til Amerika, Vognen, som skulde bringe ham til Jernbanestationen i N., var allerede trukken frem, da hun gik herop.

Nej det havde han ikke troet om Klavsen. Det var dog den laveste Kjæltringstreg! bringe den Mand i Ulejlighed, der havde hjulpet og hjulpet ham atter og atter. Han maatte være meget slet. Det var oprørende, og saa bringe Vanære over Kone og det uskyldige Barn. Hun skulde høre, hvad Folk vilde sige! Stakkels Agathe, stakkels Agathe!

201

Hun kastede sig ned for ham og bad: "Henning, Henning, hav Medlidenhed med os!"

"Nej, og tusinde Gange nej, m i t Navn skal være uden Plet, jeg hjælper ikke en Forbryder."

Saa gik hun.

Henning satte sig og skrev til Politiet i N. om at anholde Klavsen for Vekselfalsk, naar han viste sig paa Jærnbanestationen. En Stafet blev sendt afsted med Brevet.

Om Aftenen hørte han, at Klavsen var rejst, næste Dag at han var anholdt i N.

Agathe maatte lægge sig til Sengs, da nun kom hjem; svækket som hun var af den nys overstandne Sygdom havde hun ikke kunnet taale Anstrængelsen og de stærke Sindsbevægelser. Efterretningen om, at Klavsen var greben, knækkede hende ganske. Sygdommen antog en hæftig, feberagtig Karakter, og tre Dage efter sendtes der Melding til Stavnede om at hun var død.

Dagen før Begravelsen gik Henning til Hagedstedgaard. Vejret var mørkt og taaget, Løvet faldt i Flokke, der var en ram, muldet Lugt i Luften.

De førte ham ind i Ligstuen, Vinduerne vare blændede med hvide Klæder, der brændte et Par Lys ved Ligets Hovedgjærde. Luften var tung af Blomsterduft fra de mange Kranse og af Lugten af Ligkistens Fernis.

Han blev næsten festlig stemt ved at se

202

hende ligge der i den fantastiske, hvide Ligdragt. De havde lagt et hvidt Lin over hendes Ansigt; han lod det ligge. Hænderne laa foldede paa Brystet; de havde givet hende hvide Bomuldshandsker paa. Han tog Haanden, trak Handsken af og puttede den ind paa sit Bryst. Saa saae han nysgjerrigt paa Haanden, bøjede paa Fingrene og aandede paa dem som for at varme dem. Længe holdt han hendes Haand i sin, det blev mørkere og mørkere i Værelset, Taagen tog til derude. Saa bøjede han sig hen mod Ansigtet og hviskede: "Farvel Agathe! jeg vil sige Dig Noget inden vi skilles, jeg fortryder heller ikke hvad jeg har gjort," saa slap han Haanden og gik.

Da han kom udenfor, kunde han neppe se Ladebygningen, saa tyk var Taagen. Han fulgte Stranden hjem. - Nu var han hævnnet, og saa! hvad saa imorgen, og iovermorgen hvad saa? - Der var saa stille, kun en Smule Lyd fra Vandet dernede; - men han kunde ikke høre sit Hjærte, jo, det slog dog, men saa mat, saa mat, - hvad? det lød som et Skud! og nok et! Han rystede paa Hovedet, smilede og mumled': "nej, ikke to, kun et, kun et." Han var saa træt, men hvile - han havde ingen Ro til at hvile. Han standsede et Øjeblik og saae sig om: der var ikke meget at se, Taagen dannede en Mur omkring ham, Taage foroven, Taage rundt om, Sand forneden; der laa hans Fodspor i Sandet i en lige Linje; midt ind i Taagekredsen naaede de, ikke videre; han gik lidt igjen,

203

nej, de kom ikke længer end til Midten, men bagved ham, der, hvor han havde gaaet, der var der Kredse fulde af hans Fjed. - Han var dog meget træt; det var Sandet, der var saa tungt at gaa i - hvert Fodspor havde kostet ham nogle af hans Kræfter, ja! det var en Række af Grave for hans svundne Kræfter - og til den anden Side, der laa Sandet jævnt og glat og ventede, - der foer en Gysen igjennem ham: det er En, der gaar

over min Grav - der er Nogen, der gaar i mine Fodspor, det pusler derinde i Taagen bagved som af Kvindeklæder, der er noget Hvidt derinde i den hvide Taage. Han gik igjen saa stærkt han kunde. Benene rystede under ham, det sortnede for ham, men fremad maatte han, afsted igjennem Taagen, for det derinde fulgte ham bestandigt. Det kom nærmere og nærmere, Kræfterne var ved at forlade ham, han vaklede fra den ene Side til den anden, sære Blink foer forbi hans Øjne, skarpe, skærende Lyde klang ham i Øret, den kolde Sved stod paa hans Pande, hans Læber aabnedes i Rædsel, saa sank han om paa Sandet. Og ud af Taagen kom det, formløst og dog kjendeligt, snigende sig over ham tungt og langsomt. Han søgte at rejse sig, saa greb det ham i Struben med klamme, hvide Fingre.

Den næste Dag, da Agathe skulde begravnes, maatte Følget vente en Stund, men der kom dog Ingen fra Stavne for at følge hende.

EN REJSEERINDRING

206
207

Borte i det hvide, skærende Lys over Søen kom der en Baad: en lille sort Planke, et graat Sejl vugget og kastet, svindende dykket, kommende løftet, blinket bort, blinket frem af den blændende Glans.

Saa blev den skjult af Næsset.

Der var ikke et Sejl at se nu derude, end ikke en hvidbrystet Fugl brød Søens vide Flade, og bred og blaa som aldrig Himlen er blaa straaede Vandet under Dagens fulde, mægtige Lysfald; hvidt og lillastonet i det disede Fjærne, sølvstribet kornblaat op under Bjærgskyggen, guldornet glitrende, guldornet myldrende udover Dybet og paa det brede, vide Nære i rig og farvemættet Azurblaanen vugget i runde kamløse Bølger glatte som glidende Glas, som Krystal der svulmer i monløs Klarhed, lysnet af isblankt Lys, skygget af søgrønt Skær - saadan saas Gardasøens Vande.

Og Baaden saas igen derud for Næsset, støt og ufortrødent skydende frem i den døende Vind, nærmere og nærmere, forbi de lave graa Olivenfelter, ind under Monte Baldos lerbrime Højder og nærmere endnu hvor den græsbundne Sandodde strækker sig

208

frem, saa ganske nær med slappe Sejl og næsten ingen Fart, langsomt glidende ind til Hotellets Fjælebro.

Der var kun to i Baaden, en rødhuert Fisker og en lyshaaret Fremmed, der straks steg iland, og dovent eller drømmende gik ind i Haven ...

TO VERDENER. EN SKITSE

210
211

Salzach er ingen munter Flod, og der ligger en lille Landsby paa dens østre Bred, der er meget trist, meget fattig og sælsomt stille.

Som en elendig Flok af vantrevne Tiggere, der er bleven standsede af Vandet og Ingenting har havt at

give i Færgeløn, staa Husene nede paa den yderste Bræmme af Bredden, med deres værkbrudne Skuldre trykket mod hinanden, og stage haabløst med deres trøskede Krykkestolper i den graalige Strøm, medens deres sorte, glandsløse Ruder fra Baggrunden af Svalegangene stirre frem under det udstaaende Spaantags Bryn, stirre med et skulende Udtryk af hadeful Kummer efter de lykkeligere Huse derovre, der enkeltvis og to og to og hist og her i hyggelige Klynger sprede sig over den grønne Slette langt bort ind mod det gyldentdisede Fjerne. Men om de fattige Huse staar der ingen Glands, kun rugende Mørke og Tavshed tynget af Lyd fra Floden, der trevent, men dog aldrig standsende siver forbi, mumlende hen for sig paa sin Vej saa livstræt, saa underligt aandsfraværende.

212

Solen var ved at gaa ned; Cikadernes klingre Glassummen begyndte at opfylde Luften paa den anden Side og bar es nu og da over af pludselige matte Vindpust, der kom og døde hen i Flodbrynets Væxt af tynde Vidier.

Oppe paa Floden kom der en Baad.

En svag, udtæret Kvindeskikkelse stod i et af de yderste Huse bøjet frem over Svalegangens Brystning og saae efter den. Hun skyggede med den næsten gjennemsigtige Haand for Øjnene; thi deroppe, hvor Baaden var, laa Solens Skjær gyldent og blinkende skarpt over Vandene, og det saae ud, som sejled' den paa et Spejl af Guld.

Gjennem det klare Halvmørke lyste Kvindens voksblege Ansigt frem, som havde det Lys i sig selv; tydeligt og skarpt var det at se som de Skumkamme, der selv i mørke Nætter hvidner Havets Bølger. Ængsteligt spejdede hendes haabløse Øjne, et sælsomt svagsindet Smil laa der om den trætte Mund, men de lodrette Rynker paa hendes runde, fremspringende Pande bredte dog som en Skygge af Fortvivlelsens Bestemthed over det hele Ansigt.

De begyndte at ringe i Landsbyens lille Kirke.

Hun vendte sig bort fra Solskjæret, og rokkede frem og tilbage med Hovedet som for at undgaa Klokkeklangen, idet hun mumlede næsten som Svar paa den vedholdende Ringen: "jeg kan ikke vente, jeg kan ikke vente."

213

Men Lyden blev ved.

Som i Pine gik hun frem og tilbage paa Svalen; Fortvivlelsens Skygge var ble ven endnu dybere, og hun trak Vejret tungt som En, Graaden trykker, og som dog ikke kan græde.

I lange, lange Aar havde hun lidt af en smertefuld Sygdom, der aldrig lod hende Ro, hvad enten hun laa eller gik. Hun havde søgt den ene kloge Kone efter den anden, havde slæbt sig fra én hellig Kilde til en anden, men uden Nytte. Sidst havde hun nu været paa Septembertoget til St. Bartholemä, og her havde en gammel enøjet Mand givet hende det Raad at binde en Kost af Edelweiss og vissen Rude, af Majsens Brandknuder og Kirkegaardsbregner, en Lok af sit Haar og en Splint af en Ligkiste; den skulde hun saa kaste efter et ungt Fruentimmer, der var sundt og friskt og som kom hen gennem rindende Vand, saa vilde Sygdommen forlade hende og gaa over paa den Anden.

Og nu havde hun Kosten skjult paa sit Bryst, og oppe paa Floden kom der en Baad, den første, siden hun havde faaet Tryllevaanden bunden. Hun var atter traadt hen til Svalens Brystning, Baaden var saa nær, at hun kunde se, der var en fem, sex Passagerer ombord. Fremmede, saae det ud til. I Stavnen stod Baadføreren med en Pligtstage, ved Roret sad en Dame og styrede, og en Mand var hos hende og passede paa,

214

hun styrede efter Baadførerens Vink; de Andre sad midt i Baaden.

Den Syge bøjede sig langt frem; hvert Træk i hendes Ansigt var spændt og spejdende, og Haanden havde hun i Barmen. Hendes Tindinger bankede, Aandedrættet var næsten standset, og med udspilede Næseboer, med rødme Kinder og vidtopspærrede, stive Øjne ventede hun paa Baadens Komme.

Allerede kunde de Rejsendes Stemmer høres, snart tydeligt, snart kun som en dæmpet Mumlen.

"Lykke," sagde en af dem, "er en absolut hedensk Forestilling. De kan ikke finde Ordet et eneste Sted i det ny Testamente."

"Salighed?" indvendte en anden spørgende.

"Nej hør," blev der nu sagt, "ganske vist er Idealet for en Samtale at komme bort fra det, man taler om,

men det synes jeg, vi nu passende kunde gjøre ved at vende tilbage til det, vi begyndte med."

"Naa ja da, Grækerne ...."

"Først Phønicierne?"

"Hvad veed Du om Phønicierne?"

"Ingenting! men hvorfor skal Phønicierne altid forbigaa!"

Baaden var nu lige under Huset, og ligesom den var der, var der En ombord, der tændte sin Cigaret. Lyset faldt i et Par korte Blus paa Damen ved Roret, og i det rødlige Skjær saas et ungdommelig friskt Pigeansigt 215 med et lykkeligt Smil paa de halvtaabnede Læber og et drømmende Udtryk i de klare Øjne, der saae op mod den mørke Himmel.

Skjæret sluktes, der hørtes et lille Pladsk, som om der blev kastet Noget ned i Vandet, og Baaden drev forbi.

Det var omtrent et Aar efter. Solen gik ned mellem Banker af svære,, tungtglidende Skyer, der kastede et blodrødt Skin over Flodens blakkede Vande; en frisk Vind strøg ned over Sletten, der var ingen Cikader, kun Flodens Boblen og Suset fra de mimrende Sivbræmmer. I det Fjerne saas en Baad komme ned med Strømmen.

Kvinden fra Svalegangen var nede ved Bredden. - Dengang hun havde kastet sin Hexekost efter den unge Pige, var hun falden besvimet om paa Svalen, og den stærke Sindsbevægelse, maaske ogsaa en ny Fattiglæge, der var kommen der paa Egnen, havde bevirket en Forandring i hendes Sygdom, og efter en haard Mellemtid var hun begyndt at komme sig og var et Par Maaneder efter fuldstændig rask. I Begyndelsen var hun som beruset af denne Følelse af Sundhed, men det varede ikke længe, saa blev hun nedslaaet og bekymret, urolig, fortvivlet, thi overalt blev hun forfulgt af Billedet 216 af den unge Pige i Baaden. Først kom det til hende, som hun havde set det, ungt og blomstrende, det knælede ned ved hendes Fødder og saae bedende op paa hende; saa senere blev det usynligt, men hun vidste dog, hvor det var og at det var der, thi hun hørte det ligge og jamre sig ganske stille, om Dagen i hendes Seng, om Natten i en Krog af hendes Værelse. Nu sidst var det blevet tavst og synligt igjen, det sad foran hende blegt og udtæret og stirrede paa hende med unaturligt store, underlige Øjne. -

laften var hun nede ved Flodbredden; hun havde en Spaan i Haanden og gik og drog Kors paa Kors i det bløde Dynd; engang imellem rejste hun sig i Vejret og lyttede, og saa tegnede hun videre.

Da begyndte det at ringe.

Hun gjorde Korset omhyggelig færdigt, lagde Spaanen fra sig, knælede ned og bad. Saa gik hun ud i Floden til midt paa Livet, foldede sine Hænder, og puttete sig ned i det graasorte Vand. Og det tog hende, trak hende ned i Dybet, og sivede som altid tungt og trist afsted, forbi Landsbyen, forbi Markerne - bort.

Baaden var nu kommen ganske nær; den havde de unge Folk ombord, der hin Gang hjalp hinanden at styre og som nu var paa deres Bryllupsrejse. Han sad ved Roret, hun stod oprejst midt i Baaden, draperet med et stort graat Shawl og med en rød lille Hætte

217

over Hovedet, ... stod og støttede sig mod den korte, sejløse Mast og nynnede.

Saa drev de lige under Huset. Hun nikkede fornøjet til Styrmanden, saae op mod Himlen og gav sig til at synge, sang, lænet mod Masten og med Blikket vendt mod de drivende Skyer:

I Grave brede,
Er tryk min Rede,
Er fast du bygget, min Lykkes Borg,
Og værne de Volde for Harm og Sorg?
Hvad ser jeg da ude fra Højenloftsbro
Skumre, hvor solrøde Skyer de bo?
Jeg kjender de Skygger ...
Derude der bygger,
Derude der vanker
Landflygtige Tanker
Fra min Vemodstid.

I Skygger, kom, kom ind og gjæst
Min Borg og sid mit Hjerte næst

Og drik af gyldenblank Pokal
I Lykkens rige Straalesal
En Skaal for Lykken, før den kom,
En Skaal for Haabets Fattigdom,
En Drømmeskaal!

FRA SKITSEBOGEN

220

221

Der burde have været Roser.

Af de store, blege Gule.

Og de burde have hængt ud over Havemuren i en overdaadig Klynge, ligegyldigt dryssende de sarte Blade ned i Hjulsporene paa Vejen: et fornemt Glimt af al den yppige Blomsterrigdom derinde.

Og lad dem saa have den fine forbidragende Rosenduft, der ikke er til at fastholde, der er som af ukjendte Frugter, Sanserne fable om i deres Drømme.

Eller skulde de være røde, Roserne?

Maaske.

De smaa, runde, haardføre Roser kunde det være, og saa skulde de hænge der i lette Ranker, blankløvede, røde og friske og være som en Hilsen eller et Fingerkys til Vandreren, der træt og støvet kommer gaaende saa midt ad Vejen, glad over at han nu kun har det halve af en Fjerdingvej til Rom.

Hvad nu han tænker paa? hvad nu hans Liv det er?

Saa, - nu er han skjult af Husene, de skjuler Alting derindefter; de skjuler hinanden og Vejen og Byen, men til den anden Side er der Udsigt nok; dér svinger Vejen i

222

en træg og langsomt svajet Bugtning ned mod Floden, ned til den triste Bro. Og bagved det igjen er der saa al den megen Kampagne.

Saadan store Sletters Graa og Grønne ... det er som om mange mødige Miles Træthed stiger op fra dem og lægger sig tyngende over En og faar En til at føle sig ensom og forladt, bringer En til at søge og hige. Saa er det dog meget bedre at hygge sig ind i en Krog som denne, nede mellem høje Havemure, hvor Luften ligger lun og blød og stille, sidde paa Solsiden, hvor en Bænk krummer sig ind i Noget som en Niche I Muren, sidde dér og se paa de glinsende grønne Acanthus i Landevejsgrøften, paa de sølvplettede Tidsler og de matgule Efteraarsblomster.

Paa den lange, graa Mur ligeoverfor, en Mur fuld af Firbenehuller og Revner med fortørret Murgræs, dér er det Roserne burde have været, og de skulde have tittet frem just det Sted, hvor den lange, ensformige Flade brydes af en udbuget, stor Kurv af dejligt gammelt Smedearbejde, en Gitterkurv, der danner en rummelig og mer end brysthøj Balkon, hvor det maa have været forfriskende at stige op, naar man var træt af den indelukkede Have.

Og det har de været tidt.

De har hadet den prægtige gamle Villa, som skal være derinde, med dens Marmortrapper og dens grovtraadede Tapeter; og de

223

ældgamle Træer med deres stolte, sorte Kroner, Pinjer og Lavrbær, Ædelask, Cypres og Steneg, de har været hadede gennem hele deres Opvæxt med det Had, som urolige Hjerter har til det Dagligdags, det

Tilvante, det Begivenhedsløse, det, der ikke higer med og derfor synes at staa imod.

Men paa Balkonen kunde man da i alt Fald komme bort med sit Blik, saa dér har de staaet den ene Slægt efter den anden og stirret ud Allesammen, hver i sit Mod, hver imod Sit. Guldspangede Arme har hvilet paa Jærnkurvens Rand, og mangt et silkesvøbt Knæ har stemmet sig imod dens sorte Snirkler, mens brogede Baand har flagret fra alle dens Sprosser som Elskovsvink og Stævnemødeløfter. Husfruer, tunge og frugtsommelige, de ogsaa, har staaet dér og sendt umulige Bud mod det Fjærne. Kvinder, store, yppige og forladte, blege som Hadet ... dersom Døden kunde sendes med en Tanke, dersom Helved' kunde aabnes ved et Ønske! ... Kvinder og Mænd! det er altid Kvinder og Mænd, selv disse magre, hvide Jomfrusjæle, der som en Flugt af vildede Duer presser sig imod det sorte Gitter og raaber: grib os, ud til tænkte, ædle Høge!

Man kunde tænke sig et Proverbe her.

Sceneriet vilde passe godt til et Proverbe.

Muren dér med Balkonen ganske som den er; men Vejen maatte være bredere, brede sig til en Runddel, og i Midten trænges der til et gammelt stilfærdigt Springvand, bygget
224

af gullig Tuf med en Kumme af sprukken Porfyr. Som Fontænefigur en Delfin med afbrukken Hale og med det ene Næseboer tilstoppet. Af det andet springer den spinkle Straale. - Paa den ene Side af Springvandet en halvrund Bænk af Tuf og brændte Sten.

Det løse, hvidgraa Støv, Bænkens rødlige, støbte Sten, den huggede, gullige, porøse Tuf, det mørke, slebne, vædeglinsende Porfyr og saa den levende, lille, sølvsitrende Straale; Stoffer og Farver falder rigtig godt.

Personerne: to Pager.

Ikke fra nogen bestemt historisk Tid, for de virkelige Pager har jo slet ikke svaret til Pageidealet. Pagerne her, det er Pagerne som de elsker og drømmer i den højere Literatur.

Det er altsaa kun Dragten, der har lidt Historisk ved sig.

Den Skuespillerinde, der skal være den yngste af Pagerne, er i tynd Silke, som slutter ganske tæt og som er blegblaa og indvævet med heraldiske Lilier af det lyseste Guld. Det og saa saa mange Kniplinger, det er muligt at anbringe, er det mest Fremtrædende ved Dragten, der ikke saa meget stiler mod noget bestemt Aarhundrede som mod at fremhæve den ungdommeligt fyldige Figur, det pragtfulde blonde Haar og den skjære Teint.

Hun er gift, men det varede kun halvandet Aar, saa blev hun skilt fra Manden og skal slet ikke have opført sig godt imod ham. Og det kan godt være, men noget mere Uskyldigt 225 kan man ikke se for sine Øjne. Det vil sige, det er jo ikke denne meget nyskelige Førstehaandsuskyldighed, der ganske vist har sit Tiltalende; dette er derimod denne soignerede, veludviklede Uskyldighed, som intet Menneske kan tage fejl af og som gaar En lige til Hjærtet og betager En med hele den Magt, der nu en Gang er det Fuldendte givet.

Den anden Skuespillerinde er i Proverbet den slanke Melankolske. Hun er ugift, har ingen Historie, absolut ingen; der er Ingen, der véd det Mindste, og dog er der saa meget Talende i disse finttegnede, næsten magre Lemmer, i dette ravblege, regelmæssige Ansigt, overskygget som det er af ravsorte Lokker, baaret af denne linjestærke, mandlige Hals, æggende ved sit haanlige og dog længselssyge Smil, uudgrundeligt ved disse Øjne, hvis Mørke har en Blødhed i dets Glans som Stedmoderurtens dunkle Blad i Blomsten.

Dragten er dæmpet gul, kyradsagtig, stribet af brede Læg paa Langs, med opstaaende, stiv Krave og med Knapper af Topas. En lille, kruset Strimmel kommer frem i Kanten af Kraven og ligesaa for Haanden af de snævertsluttende Ærmer. Benklæderne er korte, vide, opslidsede og af en død, grøn Farve med bleget Purpur i Slidserne. Trikot graat. - Den blaa Page har selvfølgelig skinnende hvidt. - Begge have de Barret.

Saadan er de.

226

Og nu staar den Gule oppe paa Balkonen og læner sig frem over dens Rand, medens den Blaa sidder dernede paa Springvandets Bænk, mageligt lagt tilbage, og med de ringbesatte Hænder foldede om det ene Knæ. Drømmende stirrer han ud mod Kampagnen.

Saa taler han.

"Nej, der er Ingenting til i Verden som Kvinder! - jeg forstaar det ikke ... der maa være en Trolddom i de Linjer, hvori de er skabte, for blot jeg ser dem gaa forbi: Isaura, Rosamund og Donna Lisa og de Andre, blot

jeg ser hvordan at Dragten samler sig om deres Form, hvordan den kaster sig under deres Gang, saa er det, som om mit Hjærte drak Blodet ud af alle mine Aarer og lod mit Hoved tomt og uden Tanker og mine Lemmer skjælven de og uden Kraft, al - hele mit Væsen samlet i en eneste lang og sitrende, angstfuld Længsel. Hvad er det dog? Hvad kan det være? Det er, som Lykken gik usynlig forbi min Dør, og jeg skulde gribe den og holde den fast, og den skulde være min saa vidunderligt, - og jeg kan jo ikke gribe, fordi jeg ikke kan se."

Saa siger den anden Page fra sin Balkon:

"Og naar du sad ved hendes Fod, Lorenzo, og hun fortabt i sine Tanker havde glemt, hvorfor hun havde ladet dig kalde, og du sad tavs og ventede, og hendes dejlige Ansigt var over dig, mer fjærnet i dets Drømmes Skyer end Stjærnen er det fra dig
227

i sin Himmel og dog dit Blik saa nær, at hvert et Træk var givet din Beundring i Vold, hver skjønheidsbaaren Linjes Drag, hver Hudens Farvelilie i dens hvide Ro som i dens bløde, rosennære Skiften, var det dig da ikke som om hun, der hun sad, hørte en anden Verden til end den, hvori du knælede i Beundring, havde en anden Verden inde, en anden Verden om sig, hvor hendes søndagsklædte Tanker gik mod Maal, du ikke kjendte, og hvor hun elsked' fjærnt fra dig og dit, din Verden og det Hele, og drømte fjærnt og længtes fjærnt, og der var ikke mindste Rum for dig at vinde i hendes Tanker, endskjønt du brændte efter at ofre dig for hende, efter at give dit Liv og Alt, blot for at der mellem hende og dig skulde være, om end kun et Blink, af mindre end Fællesskab, langt mindre end Høren sammen."

"Jo, jo, du véd jo det er saa. Men ..." Nu løber der et gyldengrønt Firben langs henad Jærnkurvens Rand. Det standser og ser sig om. Halen gaar paa det ...

Hvis man kunde finde en Sten ...

Tag dig nu i Agt, min firbenede Ven!

Nej, de er ikke til at ramme, de kan høre Stenen længe før den kommer. Alligevel, en Forskrækkelse fik han da.

Men Pagerne, de blev borte med det Samme.

Hun sad saa nydeligt, den Blaa, og der var netop den rette uvidende Længsel i hendes
228

Blik og en anelsesfuld Nervøsitet i alle hendes Bevægelser som i det lille Drag af Smerte om hendes Mund, baade naar hun selv talte og endnu mere naar hun lyttede til den gule Pages bløde og lidt dybe Røst, alt som den oppe fra Balkonen bar de æggende og dog kjærtegnende Ord ned mod hende med Klang af Spot og Klang af Sympathi.

Og er det nu ikke som om de begge var der igjen?

De er der, og de har spillet videre i Proverbet, mens de har været borte og er blevet ved at tale om den vage Ynglingeelskov, der aldrig finder Hvile, men rastløs flakker gennem alle Anelsers Lande og alle Haabets Himle, syg af Længsel efter at stilles i én stor samlet Følelses stærke, inderlige Gløden; det har de talt om; den Yngste med bitter Beklagelse, den Ældre mer og mer vemodigt, og nu siger den Ældre, den Gule til den Blaa, at han ikke skal være saa utaalmodig efter at en Kvindes Gjenkjærighed skal fange ham og holde ham fast.

"Nej tro du mig," siger han, "den Kjærighed, du finder, bunden af to hvide Arme, med tvende Øjne for din nære Himmel og tvende Læbers sikre Salighed, den er for nær ved Jorden og Støvet, den har byttet Drømmenes frie Evighed for en Lykke, der kan maales i Timer og som ældes i Timer; for om den end stadig forynges, saa mister den dog hver Gang en af de Straaler, der i en Gloriekrans, der ikke kan visne, straalere
229

om Drømmenes evige Ungdom. Nej du er lykkelig!"

"Nej du er lykkelig!" svarer den Blaa, "jeg vilde give en Verden til, jeg var som du."

Og den Blaa rejser sig og begynder at gaa nedad Vejen mod Kampagnen, og den Gule ser efter ham med et vemodigt Smil og siger for sig selv: "nej han er lykkelig!"

Men langt nede paa Vejen vender den Blaa sig endnu en Gang imod Balkonen og raaber, mens han løfter paa Baretten: "Nej du er lykkelig!"

Der burde have været Roser.

Og nu burde der komme et Vindpust og ryste en hel Regn af Rosenblade af de blomstertunge Grene og hvirvle dem efter den bortgangne Page.

PESTEN I BERGAMO

232

233

Der var Gammel-Bergamo oppe paa Toppen af et lavt Bjærg, i Hegn bag Mure og Porte, og der var det nye Bergamo nede ved Bjærgets Fod, aabent for alle Vinde.

En Dag brød Pesten ud dernede i den nye By og greb frygteligt om sig; der døde en Mængde Mennesker og de andre flygtede bort udover Sletten, ad alle Verdens fire Hjørner til. Og Borgerne i Gammel-Bergamo stak Ild paa den forladte By for at rense Luften, men det hjalp ikke, de begyndte ogsaa at dø oppe hos dem, først en om Dagen, saa fem, saa ti og saa en Snes, og da det var paa sit Højeste mange fler endnu.

Og de kunde ikke flygte saadan som de i den nye By havde gjort.

Der var jo de, der forsøgte det, men de kom til at leve et Liv som det jagede Dyrs, med Skjul i Grøfter og Stenkister, under Hegn og inde i de grønne Marker; for Bønderne, der baade det ene Sted og det andet havde faaet Pesten bragt i Gaarde af de første Flygtninge, de stenede hver fremmed Sjæl, de traf, bort fra deres Enemærker, eller slog dem ned som gale Hunde uden

234

Naade eller Barmhæjertighed, i retfærdigt Nødværge som de mente.

De maatte blive hvor de var de Folk fra Gammel-Bergamo, og Dag for Dag blev det varmere i Vejret og Dag for Dag blev den gruelige Smitte gridskere og gridskere i sit Tag. Forfærdelsen steg op som til Galenskab, og hvad der havde været af Orden og ret Regimente, det var som om Jorden havde slugt det og sendt det Værste istedet.

Lige i Begyndelsen, da Pesten kom paa, havde Folk sluttet sig sammen i Enighed og Samdrægtighed, havde været paa Vagt efter at Ligene blev ordenlig og godt begravede, og havde hver Dag sørget for, at der blev tændt store Baal af Ild paa Torve og Pladser, at den sunde Røg kunde drive gennem Gaderne. Enebær og Eddike var der bleven delt ud til de Fattige, og fremfor Alting havde Folk søgt til Kirkerne aarle og silde, enkeltvis og i Optog, hver Dag havde de været inde for Gud med deres Bønner, og hver Aften, naar Solen gik i Bjærgene, havde alle Kirkernes Klokker raabt klagende imod Himlen fra deres hundrede svingende Svælg. Og Faster var der bleven paabudt og Relikvierne havde hver Dag staaet stillet frem paa Altrene.

Endelig en Dag, de ikke vidste mere at gjøre, havde de fra Raadhusets Altan, under Basuners og Tubers Klang, udraabt den hellige Jomfru til Podesta eller Borgmester over Byen, nu og evindeligt.

235

Men det hjalp Altsammen ikke; der var Ingenting der hjalp.

Og da Folk fornam det og efterhaanden blev faste i den Tro, at Himlen enten ikke vilde hjælpe eller ikke kunde, da ikke blot lagde de Hænderne i Skjødets, sigende, at Alting maatte komme som det komme skulde, nej, men det var som om Synden fra en dulgt og snigende Sot var bleven en ond og aabenbar, rasende Pest, der Haand i Haand med den legemlige Farsot higed efter at slaa Sjælen ihjel, ligesom denne efter at lægge deres Kroppe øde. Saa utrolige vare deres Gjæringer, saa uhyre deres Forhærdelse. Luften var fuld af Bespottelse og Ugudelighed, af Fraadseres Stønner og Drankeres Hyl, og den vildeste Nat var ikke sortere af Uteerlighed end deres Dage var det.

"Idag ville vi æde, thi imorgen skulle vi dø!" - Det var som havde de sat det ud efter Noder, at spille paa mangfoldige Instrumenter i een uendelig Helvedeskoncert. Ja, havde ikke alle Synder forud været opfundne, saa var de blevet det her, for der var ikke den Vej, de jo vendte sig hen i deres Forkerthed. De unaturligste Laster florerede iblandt dem, og selv saadanne sjældne Synder som Nekromantia, Troldom og Djævelpaakaldelse var dem velbekjendte, thi de vare mange, som tænkte hos Helvedes Magter at faa den Beskyttelse, Himlen ikke havde villet yde. Alt hvad der hed Hjælpsomhed eller Medlidenhed 236 var

forsvundet af Sindene, Enhver havde kun Tanke for sig selv. Den Syge blev set paa som Alles fælles Fjende, og hændte det en Stakkel, at han faldt om paa Gaden, mat af Pestens første Febersvimmel, der var ikke en Dør, der aabnede sig for ham, men med Spydestik og med Stenkast blev han tvungen til at slæbe sig bort fra de Sundes Vej.

Og Dag for Dag tog Pesten til, Sommersolen brændte ned over Byen, der faldt ikke en Regndraabe, der rørte sig ikke en Vind, og af Lig, der laa og raadnede i Husene, og af Lig, der var ilde skjult i Jorden, avledes der en kvælende Stank, som blandede sig med Gadernes stillestaaende Luft og lokked Ravne og Krager til i Sværme og i Skyer, saa der var sort af dem paa Mure og paa Tage. Og rundt omkring paa Stadens Ringmur sad der enkeltvis underlige, store, udenlandske Fugle, langvejs fra, med rovlystne Næb og forventningsfuldt krummede Kløer, og de sad og saae med deres rolige, gridske Øjne indover, som biede de kun paa, at den ulykkelige By skulde blive een stor Aadselkule.

Saa var det Elleveugersdagen efter at Pesten var udbrudt, at Taarnvægterne og andre Folk, der var tilvejs paa høje Steder, kunde se et sælsomt Tog bugte sig fra Sletten ind igjennem den nye Byes Gader, mellem de røgsværtede Stenmure og Træskurenes sorte Askedynger. En Mængde Mennesker! 237 vist henved de sekshundrede eller fler, Mænd og Kvinder, Gamle og Unge, og de havde store, sorte Kors imellem sig og brede Bannere over sig, røde som Ild og Blod. De synger imens de gaar, og sære fortvivlelsesfuldt klagende Toner bæres op igjennem den stille, lummervarme Luft.

Brune, graa, sorte er deres Dragter, men Alle har de et rødt Mærke paa Brystet. Et Kors er det da de kommer nærmere. For de kommer stadigt nærmere. De presser sig op ad den stejle, murindhegnede Vej, som fører op til den gamle By. Der er et Mylder af deres hvide Ansigter, de har Svøber i Hænderne, der er en Ildregn malet af paa deres røde Faner. Og de sorte Kors svinger til den ene Side og til den anden i Trængslen.

En Lugt stiger op fra den sammenstuede Hob, af Sved, af Aske, af Vejstøv og gammel Kirkerøgelse. De synger ikke mer, de taler ikkeheller, blot den samlede trippende, hjerneagtige Lyd af deres nøgne Fødder.

Ansigt ved Ansigt dukker ind i Taarnportens Mørke, og kommer ud i Lyset igjen paa den anden Side, med lystrætte Miner og halvvejs lukkede Laag.

Saa begynder Sangen igjen: et Miserere, og de knuger Svøben og gaar stærkere til som ved en Krigsang.

Som de kom fra en udhungret By ser de ud, Kinderne er hule paa dem, deres Kindben staar frem, der er ingen Blod i deres Læber og de har mørke Ringe under Øjnene.

238

De fra Bergamo er stimlet sammen og ser paa dem med Forundring og med Uro. Røde, forsvirede Ansigter staa mod disse blege; sløve, utugtsmatte Blikke sænkes for disse hvasse, flammende ÷jne; grinende Bespottere glemme Munden aaben over disse Hymner.

Og der er Blod paa alle de Svøber af deres!

Folk blev ganske underlig tilmode over disse Fremmede.

Men det varede ikke længe, før man fik det Indtryk rystet af sig. Der var Nogle, der havde kjendt en halvgal Skomager fra Brescia igjen iblandt Korsdragerne, og straks var den hele Skare bleven til Latter ved ham. Imidlertid var det jo dog noget Nyt, en Adspredelse fra det dagligdags, og da de Fremmede marcherede af sted efter Domkirken, saa fulgte man efter, som man vilde fulgt efter en Bande Gjøglere eller efter en tam Bjørn.

Men alt som man gik og skubbedes, blev man forbitret, man følte sig saa nøgtern overfor disse Menneskers Højtidelighed, og man forstod jo meget godt, at disse Skomagere og Skrædere var kommet her for at omvende En, bede for En, og tale de Ord, man ikke vilde høre. Og der var to magre, graahaarede Filosofer, som havde sat Ugudeligheden i System, de hidsede Mængden og æggede den ret af deres Hjærterets Ondskab; saa for hvert Skridt det gik

239

mod Kirken, blev Mængdens Holdning mere truende, deres Vredesudbrud vildere, og der var kun lidt igjen, saa havde de lagt voldsom Haand paa disse fremmede Svøbeskrædere. Men saa aabnede, ikke hundrede Skridt fra Kirkedøren, et Værtshus sine Døre, og en hel Flok Svirebrødre styrtede ud, den ene paa Ryggen af den anden, og de satte sig i Spidsen for Processionen og førte den syngende og vrælende med de naragtigst andægtige Gebærder, undtagen en af dem, som vendte Mølle indtil helt op ad Kirketrappens græsgroede Trin. Saa lo man jo, og Alle kom fredeligt ind i Helligdommen.

Det var underligt at være der igjen, at skride hen igjennem dette store, kølige Rum, i denne Luft, der var

ram af gammel Os fra Vokslystander, over disse indsunkne Fliser, Foden kjendte saa godt, og over disse Sten, hvis slidte Ornamente og blanke Inskriptioner Tanken saa tidt havde trættet sig med. Og medens nu Øjet halvt nysgjerrigt, halvt uvilligt lod sig lokke til Hvile i det bløde Halvlys under Hvælvingerne, eller gled hen over den dæmpede Brogethed af støvet Guld og tilrøgede Farver, eller kom til at fordybe sig i Alterkrogenes sære Skygger, saa kom der et Slags Længsel op, der ikke var til at holde nede.

Imidlertid drev de fra Værtshuset deres Uvæsen oppe ved selve Hovedalteret, og en stor og kraftig Slagter iblandt dem, en uná Mand, havde løst sit hvide Forklæde af

240

og bundet sig det om Halsen, saa det hang som en Kaabe nedad hans Ryg, og saaledes holdt han Messe deroppe med de vildeste, vanvittigste Ord, fulde af Utugt og af Bespottelse; og en halvgammel lille Tyksak vims og væver, skjönt han var saa tyk, med et Ansigt som et flaaet Græskar; han var Degn og responderede med alle de liderligste Viser, der drev over Lande, og han knælede og han knigsede og vendte Bagdelen til Alteret og ringede med Klokken, som med en Narrebjælde, og slog Hjul om sig med Røgelsekarret; og de andre Drukne laa langs ad Knæfaldet saa lange de var, brølende af Latter, hikkende af Drik.

Og hele Kirken lo og hujede, og hoverede over de Fremmede, og raabte til dem om at se godt efter, at de kunde blive kloge paa, hvad man regnede deres Vorherre for her i Gammel-Bergamo. For det var jo ikke saa meget fordi man vilde Gud noget, at man jublede over Optøjerne, som fordi man glædede sig ved, hvad for en Braad i Hjærtet paa disse Hellige hver Bespottelse maatte være.

Midt i Skibet holdt de Hellige sig, og de stønnede af Kvide, deres Hjærter kogte i dem af Had og Hævntørst, og de bad med Øjne og Hænder op til Gud, at han dog vilde hævn sig for al den Haan, der blev vist ham her i hans eget Hus, de vilde saa gjerne gaa til Grunde sammen med disse Formastelige, blot han vilde vise sin Magt; med Vellyst 241 vilde de knuses under hans Hæl, blot han vilde triumfere, og at Forfærdelse og Fortvivlelse og Anger, der var for silde, maatte komme til at skriges ud ad alle disse ugudelige Munde.

Og de istemte et Miserere, der i hver Tone klang som et Raab efter den Ildregn, der kom ned over Sodoma, efter den Magt Samson havde, da han tog om Filisterhusets Søjler. De bad med Sang og med Ord, de blottede Skuldrene og bad med deres Svøber. Der laa de knælende Række for Række, blottede til Bæltstedet, og svang de braadede Rebknuder mod deres blodstrimede Rygge. Vilde og rasende huggede de til, saa Blodet stod i Stænk fra de hvinende Svøber. Hvert Slag var et Offer til Gud. At de anderledes kunde slaa, at de kunde rive sig i tusinde blodige Stykker her for hans Øjne! Dette Legeme, hvormed de havde syndet imod hans Bud, det skulde straffes, pines, gøres til Intet, at han kunde se, hvor de hadede det, at han kunde se, hvor de var Hunde for at tækkes ham, ringere end Hun de under hans Vilje, det laveste Kryb, der aad Støv under hans Fodsaal! Og Slag paa Slag, til Armene faldt ned eller Krampen knyttet dem i Knude. Der laa de Række for Række, med vanvidsfunklende Øjne, med Fraadeskyer for deres Munde, med Blodet rislende ned ad deres Kjød.

Og de, som saae paa dette, følte med Et deres Hjærter banke, mærkede Varmen stige

242

op i deres Kinder, og havde tungt ved at aande. Det var ligesom om noget Koldt strammede sig hen under deres Hovedhud. og deres Knæ blev saa svage. For dette greb dem; der var et lille Vanvidspunkt i deres Hjærner, som forstod denne Galskab.

Dette at føle sig som den vældige haarde Guddoms Træl, at sparke sig selv hen for hans Fødder, at være Hans, ikke i stille Fromhed, ikke i blide Bønners Uvirksomhed, men være det rasende, i en Selvfornedrelsens Rus, i Blod og Hyl og under vædeblinkende Svøbetunger, det var de oplagt til at forstaa, selv Slagteren blev stille, og de tandløse Filosofer dukkede deres graa Hoveder for de Øjne, de saae omkring sig.

Og der blev ganske stille derinde i Kirken, kun en sagte Bølgen gik igjennem Hoben.

Da stod en iblandt de Fremmede, en ung Munk, op over dem og talte. Han var bleg som et Lagen, hans sorte Øjne glødede som Kul, der er ved at slukkes, og de mørke, smertehærdede Træk om hans Mund var som var de skaaret med en Kniv i Træ og ikke Folder i et Menneskes Ansigt.

Han strakte de tynde, forlidte Hænder op mod Himlen i Bøn, og de sorte Kutteærmer gled ned om hans hvide, magre Arme.

Saa talte han.

Om Helvede, talte han, om at det var uendeligt som Himlen er uendelig, om den ensomme Verden af Pine, hver af de Fordømte har at gjennemlide og at fylde med sine

243

Skrig, Søer af Svovl var der, Marker af Skorpioner, Flammer, der lagde sig om ham, som en Kaabe den lægger sig, og stille, hærdede Flammer, der borede sig ind i ham som et Spydslad, der drejes rundt i et Saar.

Der var ganske stille, aandeløse lyttede de efter hans Ord, for han talte, som havde han set det med sine egne Øjne, og de spurgte sig selv, er ikke denne en af de Fordømte, som er sendt til os op af Helvedes Gab for at vidne for os.

Saa prædikede han længe om Loven og Lovens Strængthed, om at hver Tøddel i den skulde opfyldes, og om at hver Overtrædelse, hvori de havde gjort sig skyldig, skulde regnes dem lige indtil Lod og til Unze. "Men Kristus er død for vore Synder, sige I, vi ere ikke mere under Loven. Men jeg siger Eder, at Helvede skal ikke blive bedraget for een af Eder og ikke een af Jærntænderne paa Helvedes Marterhjul skal gaa udenfor Eders Kjød. I stoler paa Golgathas Kors, kom, kom! kom at se det! jeg skal føre Jer lige til dets Fod. Det var en Fredag, som I vide, at de stødte ham ud igjennem en af deres Porte og lagde den tungeste Ende af et Kors paa hans Skuldre, og lod ham bære det til en gold og nøgen Lerbanke udenfor Byen, og de fulgte hobe tals med og rørte Støvet med deres mange Fødder, saa der stod som en rød Sky der over Stedet. Og de rev hans Klæder af ham og blottede hans Legeme, saaledes som Lovens Herrer lader en Misdæder 244 blotte for Alles Blikke, at Alle kan se det Kjød, som skal overantvordes til Pine, og de slængte ham ned paa hans Kors at ligge, og strakte ham der paa og hug en Nagle af Jærn gennem hver af hans modstridende Hænder og en Nagle gennem hans korslagte Fødder, med Køller hug de Naglerne i lige til Hovedet. Og de rejste Korset i et Hul i Jorden, men det vilde ikke staa fast og lige, og de rokkede det til og fra og drev Kiler og Pløkke ned rundt om det, og de, som gjorde det, slog deres Hatte ud, at Blodet fra hans Hænder ikke skulde dryppe dem i Øjnene. Og han deroppe saae ned for sig paa Soldaterne, som spillede om hans usyede Kjortel, og paa hele denne hujende Hob, som han led for, at den kunde frelses, og der var ikke et medlidende Øje i den hele Hob. Og de dernede saae igjen paa ham, som hang der lidende og svag, de saae paa det Brædt over hans Hoved, hvorpaa der var skrevet Jødernes Konge, og de spottede ham og raabte op til ham: "Du som nedbryder Templet og bygger det op paa tre Dage, frels nu Dig selv; er Du Guds Søn, da stig ned fra dette Kors." Da fortørnedes Guds højbaarne Søn i sit Sind, og saae de var ikke Frelse værd, de Hobe, der opfylder Jorden, og han rev sine Fødder ud over Naglens Hoved, og han knytted sine Hænder om Hændernes Nagler og drog dem ud, saa Korsets Arme spændtes som en Bue, og han sprang ned paa Jorden og rev sin Kjortel til sig, saa 245

Terningerne raslede nedover Golgathas Skrænt, og han slyngede den om sig med en Konges Vrede og foer op til Himlen. Og Korset stod tomt tilbage, og det store Forsoningens Værk blev aldrig fuldbragt. Der er ingen Mægler mellem Gud og os; der er ingen Jesus død for os paa Korset, der er ingen Jesus død for os paa Korset, d e r e r i n g e n J e s u s d ø d f o r o s p a a K o r s e t."

Han tav.

Ved de sidste Ord havde han bøjet sig frem over Mængden og baade med Læber og Hænder ligesom kastet sit Udsagn ned over deres Hoveder, og der var gaaet en Støn af Angst igjennem Kirken, og i Krogene var de begyndt at hulke.

Da trængte Slagteren sig frem med opløftede, truende Hænder, bleg som et Lig, og han raabte: "Munk, Munk, vil Du nagle ham til Korset igjen, vil Du." Og bagved ham lød det hvæsende hæst: "ja, ja, korsfæst, korsfæst ham!" Og fra alle Munde igjen truende, tryglende, ringede det i en Storm af Raab op imod Hvælvingerne: "korsfæst, korsfæst ham."

Og klart og lyst en enkelt bævende Røst: "korsfæst harn!"

Men Munken saae ned over dette Flagr af opstrakte Hænder, mod disse fortrukne Ansigter, med de raabende Mundes mørke Aabninger, hvor Tandrækkerne lyste hvidt som Tænderne paa tirrede Rovdyr, og han bredte

246

Armene i et Øjeblik Ekstase op mod Himlen og lo. Saa steg han ned, og hans Folk løftede deres Ildregnsbannere og deres tomme, sorte Kors, og trængte ud af Kirken, og atter drog de syngende henover Torvet og atter hen gennem Taarnportens Gab.

Og de fra Gammel-Bergamo stirrede efter dem, mens de gik ned ad Bjærget. Den stejle, murindhegnede Vej var taaget af Lys fra Solen, som sank derude over Sletten, og de var halvt at se kun nu for alt det Lys, men paa Byens røde Ringmur tegnede Skyggerne sig sort og skarpt af deres store Kors, der svinged fra den ene Side og til den anden Side i Trængslen.

Fjærnere blev Sangen; rødt glimted endnu et Banner eller to fra den nye Byes brandsorte Tomt, saa blev de borte i den lyse Slette.

FRU FØNSS

248
249

I det nette Anlæg bagved Pavernes gamle Palads i Avignon staar der en Udsigtsbænk, hvorfra man ser hen over Rhonen, over Durances Blomsterbred, over Høje og Marker og over en Del af Byen.

En Oktobereftermiddag sad der paa denne Bænk to danske Damer, en Enkefru Fønss og hendes Datter Ellinor.

Skjønt de havde været her et Par Dage, og skjønt de allerede kjendte den Udsigt, der laa for dem, saare vel, sad de dog endnu og undrede sig over, at der saae saadan ud i Provence.

At det virkelig var Provence! En leret Flod, med Flager af dyndet Sand og uendelige Bredder af stengraat Grus; saa blegbrune Marker uden et Græsstraa, blegbrune Skrænter, blegbrune Højder og støvlyse Veje, og hist og her hos de hvide Huse Grupper af sorte Træer, fuldstændig sorte Buske og Træer. Over alt dette en hvidlig, lyssitrende Himmel, der gjorde Alting endnu blegere, endnu mere tørt og trættende lyst, ikke et Glimt af frodig, mættet Lød, lutter sultne, solpinte Farver, og ikke en Lyd i Luften, ikke en Le, der hug igjennem Græsset,

250

ikke en Vogn, der skramlede henad Vejene; og Byen der til begge Sider ligesom bygget af Stilhed, med alle de middagstavse Gader, alle de døvstumme Huse med hvert Skodde, hver Jalousie lukket i, lukket i hvert eneste; Huse, der hverken kunde høre eller se.

Fru Fønss havde kun et resigneret Smil overfor denne livløse Ensformighed, men Ellinor gjorde den synligt nervøs, ikke livligt ærgerlig nervøs, men klynkende og mat, som man kan blive det ved et døgnlangt Regnvejr, naar alle Ens triste Tanker regner ned med, eller ved et Stueuhrs idiotisk trøstende Dikken, naar man sidder og er uheldelig led ved sig selv, eller ved Blomsterne i Ens Tapet, naar den samme Kjæde af luvslidte Drømme mod Ens Villie hasper rundt i Ens Hjerne, og knyttes sammen og gaar i Stykker og knyttes sammen igjen i een kvalmende Uendelighed. Det tog ligefrem legemligt paa hende, dette Landskab, og førte hende en Afmagt nær, saaledes havde det idag svoret sig sammen med Erindringer om et Haab, der var bristet, og om lifligt søde Drømme, der nu kun var sygnende vamble, Drømme, som hun rødmede skamrød ved at mindes og dog aldrig kunde glemme. Og hvad havde det saa med Egnen her at gjøre, Slaget havde jo truffet hende langt herfra, i hjemlige Omgivelser, ved vatret Sund, under lysgrønne Bøge, og dog havde hver blegbrun Bakkebølge det paa sine Læber, og hvert grønskoddet Hus stod og tav med det her,

251

Det var den gamle Sorg for unge Hjærter, det, der var mødt hende, hun havde elsket en Mand og troet paa Kjærlighed igjen, og saa havde han pludseligt kaaret sig en anden; hvorfor, til hvad? hvad havde hun gjort ham? hvad havde hun forandret sig, var hun ikke den samme? og alle de evige Spørgsmaal om igjen. Hun havde ikke sagt et Ord til sin Moder, men hendes Moder havde forstaaet det hver Smule og havde været saa omhyggelig for hende; hun kunde have skreget ved denne Omhu, som vidste og slet ikke maatte vide, og hendes Moder havde forstaaet det ogsaa, og saa var de rejst.

Hele Rejsen var blot for at h u n skulde glemme.

Fru Fønss behøvede ikke at gjøre Datteren sky ved at se paa hendes Ansigt, for at vide, hvor hun var henne; blot hun holdt Øje med den nervøse lille Haand, der laa ved hendes Side, og som strakte sig saa magtløs fortvivlet paa Bænkens Tremmer, for hvert Øjeblik at forandre Stilling, ligesom en Febersyg, der flytter sig i sin hede Seng; blot hun gjorde det, saae paa denne Haand, saa vidste hun ogsaa, hvor livstræt de unge Øjne stirrede ud for sig, hvor forpint det fine Ansigt sitrede i hvert Drag, hvor blegt det var i sin Liden og hvor sygeligt Aarerne blaandede frem under Tindingernes skære Hud.

Det gjorde hende saa ondt for hendes lille Pige, og hun vilde saa gjerne have havt

252

hende lænet op mod sit Bryst for at aande alle de Trøstens Ord ned over hende, som hun kunde tænke; men hun havde den Tro, at der er Sorger, der skal dø i Løndom og som ikke maa faa Lov at skrike ud i Ord, end ikke mellem Moder og Datter, at ikke en Dag under nye Forhold, naar Alting vil bygge sig op til

Henrykkelse og til Lykke, at saa ikke disse Ord skal være der som en Hindring, Noget, der tynger og gjør ufri, fordi den, der har sagt dem, vil høre dem ligge og hviske i en Andens Sind, tænke sig dem seet paa, vendt og drejet i en Andens Tanker.

Og saa ogsaa det, at hun var bange for at gjøre Datteren Skade ved at gjøre hende Fortroligheden let, hun vilde ikke have Ellinor til at rødme for sig, hun vilde ikke, hvor meget det saa kunde lette, hjælpe hende over den Ydmygelse, der ligger i, at lægge sin Sjæls de lønligst egne Vraaer aabne for en Andens Øje, tværtimod, saa meget tungere det end gjorde det for dem begge, saa var hun glad ved, at den Sjælens Fornemhed, der var hos hende selv, den fandt hun igjen i en vis sund Stivhed hos sin unge Datter.

En Gang - der var en Gang for mange, mange Aar siden, da hun selv var saadan en attenaars Pige, da havde hun elsket af hele sin Sjæl, med hver Sans i sit Legeme, hvert Livshaab, hver Tanke; og det havde ikke maattet være, ikke kunnet blive; han havde kun havt sin Troskab at byde paa, til

253

at prøve i en uendelig Forlovelse, og der var Forhold i hendes Hjem, der ikke kunde vente. Saa havde hun da taget ham, de havde givet hende, ham, der var disse Forholds Herre. De blev gift, saa kom Børnene, Tage, Sønnen, der var med her i Avignon, Datteren, der sad ved hendes Side, og det var blevet meget bedre end hun havde kunnet vente, baade lysere og lettere. Otte Aar varede det, saa døde Manden, og hun sørgede over ham af et oprigtigt Hjærte, thi hun havde lært at holde af denne fine, tyndblodede Natur, der med en anspændt, egoistisk Kjærlighed næsten sygeligt elskede, hvad der ved Slægt og Familjebaand hørte den til, og som af hele den store Verden derude ikke brød sig om Andet end om, hvad den mente, blot dens Mening, ikke Andet. Efter Mandens Død havde hun saa levet meget for sine Børn, men havde ikke stænget sig inde med dem, havde taget Del i Selskabslivet, som det for en saa ung og formuende Enke var naturligt, og nu var hendes Søn enogtyve Aar gammel, og hun selv havde ikke mange Dage tilbage inden hun var fyrge. Men hun var smuk endnu, der var ikke et graat Stænk i hendes tunge, dunkelblonde Haar, ikke en Rynke om de store, frejdige Øjne, og Figuren var slank i dens formbeherskede Fylde. De kraftige, linjefine Træk blev hævet frem ved den dunklere, mer farvedybe Teint, som Aarene havde givet hende, men der var en Sødme i Smilet om hendes dybt indvigede

254

Læber, en næsten forjætningsfuld Ungdom i hendes brune Øjnes blødt duggede Tindren, som gjorde Alting mildt igjen og blidt. Og dog var der saa atter Kindens alvorligt store Runding, den modne Kvindes viljestærke Hage.

"Nu kommer Tage vist," sagde Fru Fønss til Datteren, da hun hørte Latter og nogle danske Udraab paa den anden Side af den tykke Hæk af Avnbøg.

Ellinor tog sig sammen.

Og der var Tage, Tage og Kastagers, Grosserer Kastager fra Kjøbenhavn med Søster og Datter; Fru Kastager laa syg derhjemme paa Hotellet.

Fru Fønss og Ellinor gjorde Plads for de to Damer, Herrerne forsøgte et Øjeblik at konversere staaende, men lod sig snart lokke af den lave Graastensmur, der omgav Udsigtspunktet, og saa sad man der og talte lige det nødvendigste, for de Nysankomne var trætte af en lille Jærnbaneudflugt ud i det rosenblussende Provence.

"Hov!" raabte Tage og slog sig med den flade Haand paa sine lyse Benklæder, "se der!"

Man saae.

Ude i det brune Landskab viste der sig en Støvskey, over den en Støvkappe, midt imellem begge øjnedes der en Hest. "Dét er den Englænder, jeg talte om, der kom forleden," sagde Tage henimod Moderen, "Har De set

255

Nogen ride saadan?" vendte han sig mod Kastager, "han minder mig om en Gaucho".

"Mazeppa?" sagde Kastager spørgende.

Rytteren forsvandt.

Saa rejste man sig og begav sig paa Vej til Hotellet.

Disse Kastagers havde man truffet i Belfort, og da de skulde samme Tur, ned igjennem Sydfrankrig og langs ad Rivieraen, var man foreløbig fulgte. Her i Avignon var saa begge Familjer standset, Grossererens, fordi Fruen havde faaet ondt i en Aareknude, Fønss'es, fordi Ellinor øjensynligt trængte til Ro.

Tage var henrykt over dette Samliv, thi han forelskede sig Dag for Dag mere og mere uhelbredeligt i den nydelige Ida Kastager, men Fru Fønss var ikke saa godt fornøjet, thi vel var Tage meget sikker og udviklet for sin Alder, men det havde jo slet ikke Hast med nogen Forlovelse, og saa desuden denne Kastager. Ida var en prægtig lille Pige, Fruen var en meget dannet Dame af udmærket Familje, og Grossereren selv var baade dygtig, rig og brav, men der var et Skjær af Latterlighed over ham, og der kom et Smil om Folks Læber eller et Blink i deres Øjne, naar man nævnede Grosserer Kastager. Han var nemlig saa ildfuld og saa saa overordenlig begejstret, var det saa aabenhjærtigt, saa larmende og saa meddelsomt, og derfor var det, for der fordres jo

256

nu netop saa megen Diskretion for at omgaas med Begejstring. Men Fru Fønss holdt ikke af at tænke paa, at man nævnede Tages Svigerfader med et Blink i Øjet, et Smil om Munden, og derfor holdt hun sig lidt kølig overfor Familjen, til stor Sorg for den forelskede Tage.

Næste Dags Formiddag var Tage og hans Moder gaaet hen for at se paa Byens lille Museum. De fandt Porten aaben, men Dørene ind til Samlingen lukkede; og at ringe viste sig at være frugtesløst. Imidlertid gav Porten Adgang til det ikke synderlig store Gaardsrum, der var omgivet af en nylig hvidtet Buegang, hvis korte, tyklivede Søjler stivede hinanden af med sorte Jærnstænger.

De gik rundt og saae paa hvad der var stillet op langs Væggen, romerske Gravmæler, Stykker af Sarkofager, en hovedløs Draperifigur, to Ryghvirvler af en Hvalfisk og en Række arkitektoniske Detailler.

Paa alle Mærkværdighederne var der friske Spor af Murerens Kalkkost.

Saa var de ved deres Udgangspunkt igjen.

Tage løb op ad Trappen for at se ad, om der dog ikke et Steds i Huset skulde være Folk, og Fru Fønss gav sig til at spadsere frem og tilbage i Buegangen.

Som hun var paa Tur op efter Porten, viste der sig for Enden af Gangen, lige foran hende, en høj, skjægget Herre med et solbrunt 257 Ansigt. Han havde en Rejsebog i Haanden, lyttede tilbage og saae saa frem for sig hen paa hende.

Hun kom straks til at tænke paa Englænderen fra i Gaar.

"Undskyld Frue," begyndte han spørgende, og hilste.

"Jeg er Fremmed," svarede Fru Fønss, "der synes ikke at være Nogen hjemme, men min Søn er løben ovenpaa for at se ad ..."

Disse Ord veksledes paa Fransk.

I det Samme kom Tage til, "jeg har været helt rundt," sagde han, "ogsaa inde i en Lejlighed, men der var ikke en Kat."

"Jeg hører," sagde Englænderen, denne Gang paa Dansk, "at jeg har den Fornøjelse at være sammen med Landsmænd."

Han hilste atter og gik nogle Skridt tilbage, som for at antyde, at han kun havde sagt dette for at de kunde vide, at han forstod hvad de talte; men pludseligt traadte han endnu nærmere end før, med et spændt, bevæget Udtryk i sit Ansigt, og sagde: "for det skulde da ikke være, at Fruen og jeg er gamle Bekjendte?"

"Er det Emil Thorbrøgger?" udbrød Fru Fønss, og rakte Haanden frem.

Han greb den. "Ja, det er mig," sagde han glad, "og det er Dem!"

Han havde næsten Taarer i Øjnene, da han saae paa hende.

Fruen forestillede Tage som sin Søn.

258

Tage havde aldrig i sit Liv hørt denne Thorbrøgger nævne, men han tænkte ikke paa det, bare paa at Gauchoen var faldet ud til at blive en Dansker, og da der blev en Pavse, og Nogen skulde sige Noget, kunde han ikke lade være med at udbryde: "og jeg, der igaar sagde, at De mindede mig om en Gaucho!"

Ja det, svarede Thorbrøgger, var da ogsaa saa temmelig nær ved Sandheden, eftersom han i enogtyve Aar havde levet midt inde paa Sletterne i La Plata og ganske vist i alle de Aar været mer til Hest end til Fods.

Og nu var han kommet her til Evropa!

Ja, nu havde han solgt sin Jord og sine Faar og var kommen for at se sig om i denne gamle Verden, hvor han hørte hjemme; men med Skam at tale om, maatte han sige, at han tidt og ofte fandt det meget kjedeligt, saadan at rejse for sin Fornøjelse.

Han havde maaske Hjemve efter Prairierne?

Nej, han havde aldrig haft nogen Længsel efter Steder eller Lande, han troede det var blot det daglige Arbejde han savnede.

Saadan taltes der nu en Stund. Endelig kom Kustoden, ophedet og forpustet, med Salathoveder under Armen og et Knippe brandrøde Tomater i Haanden, og de blev lukket ind i den lille, beklumrede Malerisamling, hvor de kun fik det allervageste Indtryk af den gamle Vernets gullige Uvejrsskyer og sortladne Vande, medens de derimod gjorde

259

sig ganske vel bekendt med hinandens Liv og Skjæbne i de mange Aar, der var gaaet hen, siden de skiltes.

For det var jo ham, hun havde elsket, den Gang hun bandtes til en Anden; og i de Dage, der nu kom, hvor de var meget sammen, og hvor de Andre, i Følelsen af, at saa gamle Venner maatte have meget at sige hinanden, saa ofte lod dem ene, i de Dage mærkede de snart begge To, at hvormeget de saa i Aarenes Løb havde forandret sig, deres Hjærter havde Intet glemt.

Maaske var det ham, der først blev det vaer, thi hele Ungdommens Usikkerhed, dens Sentimentalitet og dens elegiske Længsler kom over ham med det Samme, og han led derved, det var den modne Mand imod, saadan med Et at være berøvet den Livsro, den Selvsikkerhed, som han i Tiden havde erhværet, og han ønskede sig sin Kjærlighed anderledes præget, vilde, den skulde været mere værdig, mere fattet.

Hun følte sig ikke yngre, syntes hun, men det var hende, som i hendes Sjæl et standset, opstæmmet Taarevæld var bristet aabent igjen og atter var begyndt at rinde; og det var saa lykkeligt og lettende at græde, og hun havde en Rigdomsfølelse over for disse Taarer, som var hun mere værd og Alting hende mere værd igjen; en Ungdomsfølelse tilsidst.

En Aften en af disse Dage sad Fru Fønss ene hjemme, Ellinor havde lagt sig tidligt,

260

og Tage var gaaet med Kastagers i Theatret Hun havde siddet der i det kjedelige Hotelværelse og drømt i det Halvmørke, et Par Lys kunde fremkalde, til Drømmene var gaaet istaa af den evindelige Kommen og Kommen igjen, og hun var ble ven træt, men af den blide, smilende Træthed, der breder sig over En, naar lykkelige Tanker er ved at slumre hen i Ens Sind.

Hun kunde ikke blive siddende her og se hen for sig hele Aftenen uden saa meget som en Bog, og det vilde vare mer end en Time endnu, inden Theatret var forbi; saa gav hun sig til at gaa op og ned ad Gulvet, standsede foran Spejlet og rettede paa sit Haar.

Hun kunde jo gaa ned i Læsekabinettet og se paa de illustrerede Blade. Der var altid tomt der paa denne Tid af Aftenen.

Hun kastede et stort, sort Kniplingslør over Hovedet og gik ned.

Jo, der var tomt.

Det lille, tætmeublerede Værelse var blændende oplyst af et halvt Dousin brede Gasblus; der var hedt derinde og Luften næsten svidende tør.

Hun trak Sløret ned om Skuldrene.

De hvide Blade der paa Bordet, Mapperne med deres store Guldbogstaver, de tomme Fløj eisstole, Gulvtæppets regelmæssige Kvadrater og Reppsgardinernes ligestøbte Folder, det saae Altsammen saa stumt ud i dette stærke Lys.

261

Hun drømte endnu, og drømmende stod hun og lytted til Gasblussenes langtonede Syngen.

Man kunde næsten blive svimmel af den Varme.

Langsomt rakte hun, for at støtte sig, op efter en stor, tung Bronzevase, der var anbragt paa en Konsol

paa Væggen, og greb i dens blomsterknudrede Kant.

Det var bekvemt at staa saadan, og Bronzen var saa dejlig kølig imod hendes Haand. Men som hun stod der, kom noget Andet til. Hun begyndte at føle det som en Tilfredsstillelse for sine Lemmer, for sit Legeme, den plastisk skønne Stilling, hvori hun var sunken hen, og Bevidstheden om, hvor godt det klædte hende, om den Skønhed, der var over hende i dette Øjeblik, og selve den legemlige Fornemmelse af Harmoni, det samlede sig til en Følelse af Triumf, strømmede som en underlig festlig Jubel igjennem hende.

Hun syntes sig saa stærk i denne Stund, Livet laa for hende som en stor og straalende Dag, og ikke mere som en Dag, der helder imod Tasmørkets stille, vemodsfulte Timer, inen som et stort og vaagent Spand af Tid, med hede Pulse bankende i hvert Sekund, med Lysets Lyst, med Handling og med Fart, og en Uendelighed udadtil og indad. Og hun begejstredes ved Livets Fylde og længtes mod den med en Rejsefebers Svimmelhed og Gløden.

262

Længe stod hun saadan, betagen af sine Tanker, glemmende Alt omkring sig. Saa, pludseligt, ligesom hørte hun Tavsheden derinde, Gasflammernes langtonede Syngen, og hun lod Haanden falde ned fra Vasen, satte sig ved Bordet og begyndte at blade i en Mappe.

Hun hørte Skridt, der gik Døren forbi, hørte dem vende om, og saae saa Thorbrøgger træde ind.

Der veksledes et Par Ord, men da hun syntes optaget af sine Billeder, gav ogsaa han sig til at se i de Journaler der laa. Meget interesserede de ham imidlertid næppe, for da hun noget efter saae op, mødte hun hans Blik, der stirrede forskende over paa hende.

Han saae ud, som om han var lige ved at ville tale, og der var et nervøst, besluttet Udtryk om hans Mund, som sagde hende saa bestemt hvad de Ord vilde blive, at hun rødmede, og instinktmæssig, ligesom for at holde Ordene tilbage, rakte sit Billedblad over Bordet til ham og pegede paa en Tegning deri af nogle Pampasryttere, der slynged Lassoer efter vilde Tyre.

Han var ogsaa lige ved at lade sig lokke til en Spøg om Tegnerens naive Forestillinger om den Kunst, at kaste med Lasso; det var det jo saa fristende let at tale om, i Modsætning til det, han havde i Tanker, men saa tog han resolut og skjød Bladet til Side, bøjede sig lidt frem imod Bor

263

det og sagde: "jeg har tænkt saa meget paa Dem siden vi mødtes, jeg har altid tænkt saa meget paa Dem, baade den Gang i Danmark og derovre hvor jeg har været. Og jeg har altid elsket Dem, og naar jeg nu sommetider synes jeg aldrig har elsket Dem før nu, vi igjen har truffet hinanden, saa er det ikke sandt, saa stor min Kjærlighed ogsaa er, for jeg har altid elsket Dem, jeg har elsket Dem altid. Og dersom jeg 'nu maatte' faa Lov til, at De skulde være min, De kan ikke forstaa, hvad det vilde være for mig, om De, der har været taget fra mig i saa mange Aar, om De vilde komme tilbage."

Han tav et Øjeblik, saa rejste han sig og kom nærmere hen til hende.

"Aa, men saa sig dog et Ord, jeg staar her og taler som iblinde, jeg maa jo tale til Dem som til en Tolk, en Fremmed, der skal sige det igjen til det Hjærte, jeg taler til, jeg veed jo ikke ... staa og veje mine Ord ... jeg veed jo ikke hvor fjærn eller hvor nær, jeg tør jo ikke give den Lyd, den Tilbedelse, der opfylder mig - eller tør jeg?"

Han lod sig synke ned paa en Stol ved hendes Side.

"Turde jeg, behøvede jeg ikke at frygte, - er det sandt! aa Gud velsigne Dig, Paula!"

"Der er ingen Ting, der skal holde os adskilt længer," sagde hun, med sin Haand i hans, "hvad der saa kommer, jeg har Ret til at være lykkelig en Gang, til at leve fuldt

264

ud en Gang paa min Natur, leve mine Længsler og mine Drømme. Jeg har aldrig resigneret; fordi Lykken ikke kom til mig, troede jeg dog aldrig, at Livet var lutter Tarvelighed og Pligt, jeg vidste, der var Lykkelige til."

Tavs kyssede han hendes Haand.

"Jeg veed," sagde hun sørgmodigt, "de, der vil dømmе mig mildest, de vil unde mig den Lykke det er mig, at vide mig elsket af Dig, men de vil ogsaa sige, at det skulde være mig nok."

"Men det vilde aldrig være mig nok, og Du kunde aldrig have Ret til at slippe mig saadan."

"Nej," sagde hun, "nej."

Lidt efter gik hun saa op til Ellinor.

Ellinor sov.

Fru Fønss satte sig ved hendes Seng og saa paa det blege Barn, hvis Træk kun utydeligt kunde skimtes i Natlampens gule, fattige Skjær.

For Ellinors Skyld maatte de vente. Om et Par Dage vilde de skilles fra Thorbrøgger og tage til Nizza og blive der alene; hele den Vinter vilde hun leve for at faa Ellinor rask. Men imorgen vilde hun fortælle Børnene hvad der var sket, og hvad der var i Vente. Hvordan de saa vilde tage det, det var hende umuligt at leve sammen med dem Dag ud og Dag ind, næsten lukket ude fra dem ved en saadan Hemmelighed. Og de maatte jo ogsaa have Tid til at vænne sig

265

til Tanken; for til en Skilsmisse imellem dem vilde det jo blive, større eller mindre, det kom an paa Børnene selv. Hvad Ordningen af deres Liv, i Forhold til hende og til ham, angik, der skulde de raade helt. Hun vilde Ingenting fordre. Her var det til dem at give.

Hun hørte Tages Skridt inde i Salonen og gik ind til ham.

Han var paa een Gang saa straalende og saa nervøs, at Fruen straks tænkte, at der var sket noget, og hun anede ogsaa hvad.

Men han, der vilde finde et Slags Indledning til det, han havde paa Hjærte, sad og talte sig distrairt om Theateret, og først da hans Moder gik hen til ham og lagde sin Haand paa hans Pande, og tvang ham til at se op paa sig, fik han fortalt, at han havde friet til Ida Kastager og faaet: Ja.

Længe talte de saa om det, men Fru Fønss følte hele Tiden, at der over det hun sagde var en Kølighed, som hun ikke kunde overvinde, fordi hun frygtede for at stemme altfor meget i med Tage, paa Grund af den Bevægelse, hvori hun selv var, og saa ogsaa det, at hun ikke kunde taale, at hendes mistroiske Tanker tænkte sig paa Spor efter selv den svageste Skygge af Forbindelse mellem det, at hun var venlig iaften, og det, hun vilde fortælle imorgen.

Tage mærkede imidlertid ingen Kølighed til.

Det var ikke meget, Fru Fønss fik sovet

266

den Nat, hun havde altfor mange Tanker til at holde sig vaagen med. Hun tænkte paa, hvor underligt det var, at han og hun skulde mødes, og at de, da de mødtes, skulde holde af hinanden som i gamle Dage.

Men det var gamle Dage, især for hende, hun var jo ikke, hun kunde ialt Fald ikke være ung længer. Og det vilde vise sig, han vilde komme til at maafte bære over med hende, vænne sig til, at det var længe siden hun var atten Aar ung. Men hun følte sig ung, hun var det i saa mange Henseender, og alligevel var der det, at hun havde Bevidstheden om sine Aar; hun saa det saa tydeligt: i tusinde Bevægelser, i Miner og Gestus, i Maaden hun vilde komme paa efter et Vink, Maaden, hvorpaa hun vilde smile ved et Svar, ti Gange om Dagen vilde hun gjøre sig gammel i det, fordi hun vilde mangle Modet til i det Ydre at være saa ung som sit Sind.

Og Tanker kom og Tanker gik, men gennem det Altsammen brød idelig det samme Spørgsmaal frem, om hendes Børn, hvad de vilde sige.

Det var op paa Formiddagen den næste Dag, at hun æskede Svaret.

De sad i Salonen.

Hun sagde, at hun havde noget Vigtigt at lade dem vide, Noget, som vilde gjøre en stor Forandring for dem alle, Noget, som vilde komme dem meget uventet. Hun bad

267

dem om at høre det, saa roligt som de kunde, og ikke lade sig rive hen til ubetænksomme Ting af det første Indtryk; for de maatte vide, at det, hun vilde fortælle dem, var fast afgjort, og at Ingenting, de kunde sige, vilde faa hende til at forandre det.

"Jeg vil gifte mig igjen," sagde hun, og hun fortalte dem, hvordan hun havde elsket Thorbrøgger, før hun kjendte deres Fader, hvordan hun var ble ven skilt fra ham, og hvordan de nu havde fundet hinanden.

Ellinor græd, men Tage havde rejst sig fra sin Plads, helt forvildet, saa var han gaaet hen til hende, havde lagt sig ned paa sine Knæ foran hende og grebet hendes Haand, som han hulkende, halvt kvalt af

Bevægelse, trykkede imod sin Kind, med en usigelig Ømhed, med et Udtryk af Raadvildhed i hvert Træk i sit Ansigt.

"Aa, men Moder, kjæreste Moder! hvad har vi dog gjort Dig, har vi ikke elsket Dig altid, har vi ikke, baade naar vi var hos Dig og naar vi var borte fra Dig, længtes ind imod Dig som mod det Bedste vi ejede i Verden. Fader har vi jo ikke kjendt uden gennem Dig, det er Dig, der har lært os at elske ham, og naar Ellinor og jeg holder saa meget af hinanden, er det saa ikke, fordi Du Dag i Dag, utrættelig har vist den Ene, hvad det var, der var værd at elske hos den Anden, og har det ikke været saadan med

268

hvert Menneske vi har knyttet os til, har vi ikke Alting fra Dig! Alting har vi fra Dig, og vi tilbeder Dig Moder, dersom du vidste ... aa, Du aner ikke, hvor tidt vor Kjærlighed til Dig higer efter at gaa over alle Bredder og Grændser, op imod Dig, men det er Dig igjen der har lært os at holde den nede, og vi tør aldrig komme Dig saa inderlig nær, som vi saa gjerne vilde. Og nu siger Du, Du vil helt tage Dig bort fra os, ganske skubbe os til Side! men det er jo umuligt, hvad kunde den, der mente os det værst i Verden, gjøre mod os, der var saa frygteligt som det, og Du mener os det jo ikke værst i Verden, Du mener os det jo godt, hvor kan det saa være muligt. Skynd Dig at sige, det var ikke sandt, sig det var ikke sandt Tage, det var ikke sandt Ellinor."

"Tage, Tage, kom dog til Dig selv og gjør det ikke saa tungt, baade for Dig selv og for os Andre."

Tage rejste sig.

"Tungt!" sagde han, "tungt, tungt, aa gid det ikke var Andet end tungt, men det er jo frygteligt, - unaturligt; det er til at blive vanvittig over at tænke paa. Aner Du ogsaa virkelig, hvad det er, Du har givet mig at tænke paa? Min Moder givet ind under en fremmed Mands Kjærtegn, min Moder attraaet, favnet og favnende igjen, aa, det er Tanker for en Søn, Tanker værre end den værste Forhaanelse, - men det er umuligt,

269

det s k a l være umuligt, det s k a l, for skulde der ikke være saamegen Magt i en Søns Bønner! Ellinor, sid ikke der og græd, kom og hjælp mig med at bede Moder om at have Medlidenhed med os."

Fru Fønss gjorde en afværgende Bevægelse med Haanden og sagde: "lad Ellinor være, hun kan være træt nok endda, og jeg har jo desuden sagt Jer, at der kan Ingenting forandres."

"Jeg vilde ønske jeg var død," sagde Ellinor, "men det er sandt alt hvad Tage siger, Moder, og det kan aldrig være Ret af Dig, nu i den Alder vi er, at give os en Stedfader."

"Stedfader," raabte Tage, "jeg vil ikke haabe han vover blot et Øjeblik ... Du er gal, hvor han gaar ind, der gaar vi ud, der er ikke den Magt paa Jorden, der skal faa mig til at taale det mindste Fællesskab med det Menneske. Det er til Moder at vælge; - men h a m eller o s! Gaar de Nygifte til Danmark er v i landsforviste, bliver de her, bliver vi ikke."

"Er det din Mening, Tage?" spurgte Fru Fønss.

"Jeg troer ikke Du tvivler; tænk blot det Familjeliv: Ida og jeg siddende derude paa Terrassen en Maaneskinsaften, og der er Nogen der hvisker bagved Laurbærbuskettet, og Ida spørge hvem det er der hvisker, og mig svare: det er min Moder og hendes nye Mand. - Nej, nej, jeg burde ikke have

270

sagt det; men Du ser allerede, hvorledes det virker, hvad Fortræd det har gjort mig, og det vil heller ikke gjøre Ellinor bedre, kan Du tro."

Fru Fønss lod Børnene gaa, og blev siddende ene tilbage.

Nej, Tage havde Ret, det havde ikke gjort dem godt; hvor de allerede var kommen langt fra hende i denne korte Time; hvor de saae paa hende, ikke som hendes, men som deres Faders Børn, og hvor de var rede til at slippe hende, blot de havde mærket, at ikke hver eneste Følelse i hendes Hjærte var deres; men hun var jo dog ikke ene og alene Tages og Ellinors Moder, hun var jo dog et Menneske for sig selv, med Liv for sig og Haab for sig, ogsaa uden i Sammenhæng med dem. Men saa ung som hun havde troet, var hun dog maaske ikke. Hun havde mærket det i denne Samtale med sine Børn. Havde hun ikke siddet der, frygtsom, trods sine Ord, og næsten følt sig som den, der havde gjort Indgreb i Ungdommens Ret, og var ikke hele Ungdommens sikre Fordringsfuldhed og dens naive Tyranniskhed gaaet igjennem alt hvad d e havde sagt, - det er os det tilkommer at elske, det er vort at Livet det er, og Eders Liv det er at være til for os.

Hun begyndte at forstaa, at det kunde være en Tilfredsstillelse at være helt gammel, ikke at hun

ønskede det, men det smilede dog svagt til hende som en fjærn Fred,
271

nu, efter al den Bevægelse hvori hun den sidste Tid havde været, nu, da Udsigten til saa megen Uenighed var saa nær. For hun troede ikke, at hendes Børn vilde komme paa andre Tanker end dem, de havde, og hun maatte jo dog tale med dem derom igjen og igjen, inden hun opgav Haabet. Det bedste var, at Thorbrøgger rejste straks; naar han ikke var tilstede, vilde Børnene maaske være mindre irritable, og hun kunde komme til at vise dem, hvor ivrig hun var efter at tage alle mulige Hensyn til dem; den første Bitterhed vilde saa faa Tid til at forsvinde og Alting ... nej, hun troede ikke paa, at Alting vilde blive godt.

Det blev da saadan, at Thorbrøgger indvilligede i at rejse til Danmark for at faa deres Papirer i Orden. Foreløbig skulde han saa blive der. Der syntes imidlertid ikke at være vundet Noget ved det. Børnene skyede hende, Tage var altid sammen med Ida eller hendes Fader, og Ellinor skulde altid holde den syge Fru Kastager med Selskab. Og var de saa endelig sammen, hvor var da ikke blot den gamle Fortrolighed, den gamle Hygge, men hvor var de tusinde Samtaleemner, og fandt de endelig et, hvor var saa dets Interesse bleven af? De sad der og holdt en Konversation i Gang som mellem Mennesker, der en Tidlang har nydt Godt af hinandens Selskab og nu skal skilles, og de, der skal rejse, har alle deres Tanker samlede 272 om Rejsens Maal, og de, der skal blive, tænker kun paa, hvordan de skal falde tilbage til et hjemligt Liv og til hjemlige Vaner, naar de Fremmede er rejst.

Der var intet Fælleskab mer i deres Liv, hele Følelsen af at høre sammen, var forsvunden. De kunde tale om, hvordan de skulde indrette sig i næste Uge, næste Maaned, om en Maaned til ogsaa, men det interesserede dem ikke som det var Dage af deres Liv, det drejede sig om, kun som en Ventetid, der skulde overstaas paa den Maade eller paa en anden, for alle tre spurgte de i deres Tanker: og hvad saa? fordi de ingen Tryghed kunde føle til deres Liv, fordi de ingen Grund havde til at bygge det op paa, før det var ordnet, det som havde skilt dem.

Og for hver Dag der gik, glemte Børnene mer og mer hvad deres Moder havde været for dem, saadan som Børn vil glemme, naar de tror, der er blevet gjort dem Uret, tusinde Velgjerninger for en eneste Uret.

Tage var den Blødeste af dem, men ogsaa den, der var dybest saaret, fordi han var den, der havde elsket mest. Han havde grædt i lange Nætter over den Moder, han ikke kunde beholde, just saadan som han vilde, og der var Tider, hvor Erindringen om hendes Kjærlighed til ham var ved at døve hver anden Følelse i hans Bryst. En Dag var han ogsaa gaaet ind til hende og havde bedet og tigget hende om at være deres, deres
273

alene og slet ingen Andens, og han havde jo faaet: Nej. Og dette Nej havde gjort ham haard, og kold ogsaa, en Kulde, som han i Begyndelsen var bleven ængstelig for, fordi der kom saadan en frygtelig Tomhed med det Samme.

Ellinor var det anderledes med, hun havde paa en underlig Maade mest følt det som en Uret mod hendes afdøde Fader, og hun begyndte en Fetishdyrkelse af denne Fader, hun kun ganske dunkelt kunde huske, og gjorde ham saa levende for sig, ved at fordybe sig i Alt, hvad hun havde hørt om ham, spurgte Kastager om ham, og Tage, kyskede hver Morgen og Aften en Portraitmedaillon hun havde af ham, og længtes med en noget hysterisk Længsel efter Breve fra ham, der var der hjemme, og Ting, der havde tilhørt ham.

Samtidig med at Faderen saaledes steg, sank Moderen. Det, at hun havde forelsket sig i en Mand, gjorde hende mindre i Datterens Øjne; hun var ikke Moderen mere, den Ufejlbare, den Klogeste, Ypperste, Skjønneste, hun var et Fruentimmer som andre Mennesker, ikke ganske, men fordi hun ikke var det ganske, En, som man netop kunde kritisere og bedømme og finde Svagheder hos og Fejl. Ellinor var glad ved, at hun ikke havde betroet Moderen sin ulykkelige Kjærlighed; hun vidste jo ikke, hvormeget det skyldtes Moderen selv, at hun ikke havde gjort det.
274

Den ene Dag gik og den anden Dag gik, og dette Liv blev mer og mer utaaleligt, og de følte alle tre, at det var unyttigt, og at det i Stedet for at føre dem sammen, drog dem fra hinanden.

Fru Kastager, der nu var bleven rask, og som slet ikke havde været med til Noget af det, der var foregaaet, men dog var den, der var bedst inde i det af dem Alle, fordi Alting var bleven hende fortalt, hun havde en Dag en lang Samtale med Fru Fønss, der var glad ved at have En, der roligt kunde høre paa, hvordan hun tænkte sig Fremtiden ordnet; og i den Samtale foreslog Fru Kastager, at Børnene tog med hende til Nizza, at Thorbrøgger blev kaldt til Avignon og at de saa lod sig vie. Kastager kunde godt blive og være Vidne.

Fru Fønss vaklede nogen Tid, for det var hende ikke muligt at faa Børnenes Mening at vide, de havde, da det blev dem fortalt, modtaget det med en fornem Tavshed, og da de blev pressede for Svar, havde de blot sagt, at de i dette selvfølgelig maatte rette sig efter hvad hun vilde bestemme.

Saa blev det da som Fru Kastager havde foreslaaet; hun sagde Farvel til Børnene og de rejste, Thorbrøgger kom og de blev viede.

Spanien blev deres Hjem, Thorbrøgger valgte det for Faareavlens Skyld.

Til Danmark var der ingen af dem, der vilde.

Og saa levede de da lykkeligt i Spanien.

275

Et Par Gange skrev hun til sine Børn, men i den første heftige Vrede over at hun havde forladt dem, sendte de Brevene tilbage. Senere angrede de det jo nok, men de kunde alligevel ikke faa sig til at erkjende det overfor hende og at skrive hende til, og saaledes standsede al Forbindelse imellem dem. Men de hørte jo nu og da, ad andre Veje, om hinandens Liv.

I fem Aar levede Thorbrøgger og hans Kone lykkeligt, men saa blev hun pludselig syg. Det var en hurtigt tærende Sygdom, der nødvendigvis maatte ende med Døden. Kræfterne svandt i Timetal, og en Dag, da Graven allerede ikke mere var langt borte, skrev hun til sine Børn.

"Kjære Børn!" skrev hun, "at I vil læse dette Brev, det veed jeg, thi det vil ikke naa Eder før jeg er død. Vær ikke bange, der er ingen Bebrejdelser gjemt i disse Linjer, kunde jeg kun faa dem til at rumme Kjærlighed nok!

Hvor Mennesker elske, Tage og Ellinor, lille Ellinor, der maa den altid ydmyge sig, som elsker mest, og derfor kommer jeg til Jer endnu en Gang, som jeg i Tankerne vil komme til Jer hver Time paa Dagen saalænge jeg kan det. Den, der skal dø, kjære Børn, er saa fattig; jeg er saa fattig, for hele denne dejlige Verden, som nu i saa mange Aar har været mit rige, velsignede Hjem, den skal tages fra mig, min Stol skal staa tom,

276

Døren skal lukkes paa mig og jeg skal aldrig sætte min Fod der mere. Derfor ser jeg paa Alt med den Bøn i mit Øje, at det skal holde af mig, derfor kommer jeg og beder Jer elske mig med hele den Kjærlighed, I en Gang gav mig, for husk paa, det at mindes, det er al den Del i Menneskenes Verden, der fra nu af vil være min. Blot at mindes, slet ikke mer.

Jeg har aldrig tvivlet om Eders Kjærlighed, jeg vidste jo saa godt, at det var Eders store Kjærlighed, der voldte Eders store Vrede; havde I elsket mig mindre, havde I ogsaa roligere ladet mig gaa. Og derfor vil jeg sige til Jer, at om det en Dag skulde hænde, at en sorgnedbøjet Mand kom til Eders Dør for at tale med Jer om mig, tale om mig for sin Trøsts Skyld, saa skal I huske, at som han er der Ingen, der har elsket mig, og at al den Lykke, der kan straale fra et Menneskes Hjærte, er gaaet fra ham til mig. Og snart i den sidste store Time vil han holde mig i Haanden naar Mørket kommer, og hans Ord vil være de sidste jeg hører ...

Farvel, jeg siger det her, men det er ikke det Farvel som er det sidste til Jer, det vil jeg sige saa sent, jeg tør, og der skal være al min Kjærlighed deri, og Længsler fra saa mange, mange Aar, og Minder fra den Gang at I var smaa, og tusind Ønsker og tusinde Tak. Farvel Tage, Farvel Ellinor, Farvel saa længe til det sidste Farvel.

Eders Moder.

ANNE CHARLOTTE

278

279

FØRSTE AKT

Dagligstue hos Directeur Hejn. Luxuriøs svær Vintermontering. Større Meubelgruppe tilbage til Højre, mindre fremme til Venstre. Dør tilbage til Venstre og fremme til Højre. Mellem mindre Billeder paa Bagvæggen legemsstort Portrait af Fruens Fader. Sørgeroset over Rammen.

FØRSTE SCENE

DE GEER. ANNE CHARLOTTE Anne Charlotte siddende bag Bordet til Venstre, hvorpaa Bøger og Brochurer. De Geer paa Visit, har lige taget Plads til Højre for Fruen. Profil imod Tilskuerne.

DE GEER

Saa De morede Dem virkelig igaar? Ja, jeg syntes det nok.

ANNE CHARLOTTE

Ja. - Skulde det desuden ikke være Morskab nok for en Balaften ganske uventet at træffe en gammel Ven, man ikke har seet i hele fire lange Aar?

DE GEER

Ja fire Aar er længe. - Der er skeet meget her, mens jeg har været borte.

280

ANNE CHARLOTTE

(Sørgmodigt, seende efter Faderens Portrait.)

Ja, der er meget skeet.

DE GEER

(vendt efter Portraitet.)

Hvor det ligner! *(Rejser sig halvt.)* Ja, det er ganske det kjære, modige, gamle Ansigt. *(Mod Fruen.)* Jeg har aldrig kjendt en gammel Mand som Deres Fader, en, der troede saa godt om Livet og om Menneskene som han. Naar man kom til ham med sine ungdommelige Planer og Forhaabninger, saa havde han aldrig disse mistrøstige erfarne Sententser til En, som gamle Folk ellers altid kommer med; der var ikke Tale om overlegne Smil eller om at ryste medlidende paa Hovedet; han tog Ens Planer op og lod dem lykkes i sin Fantasi; og Vanskeligheder! Vanskeligheder og Forhindringer dem huggede han løs paa, saa de faldt til alle Sider, og Fremtiden stod der for En som en aaben festlig Port, man blot skulde tage sig sammen for at spadsere igjennem .... Altid gik man forfrisket bort fra ham, mere tryk paa sin Lykke, sikkrere paa sig selv.

ANNE CHARLOTTE

Og ikke sandt, han havde Ret?

DE GEER

Han havde Ret, han fik det ikke altid. De ligned' ham i saa meget, Frue, og ligner ham maaske endnu?

281

ANNE CHARLOTTE

Ja, hvorfor skulde jeg være forandret!

DE GEER

Fire Aar! - Det er sjældent, et Menneske er sig selv tro saa længe.

ANNE CHARLOTTE

Det har De ikke lært af Fader.

DE GEER

Nej, - det er der - Andre, der har lært mig.

ANNE CHARLOTTE

Hvem?

DE GEER

Man skal ikke nævne Navne.

ANNE CHARLOTTE

Jeg forstaar Dem ikke.

DE GEER

Nej.

ANNE CHARLOTTE

Men maaske De vil indrømme, at det i en Samtale er behageligst, at man forstaar hinanden?

DE GEER

Ja er nu det saa vist?

282

ANNE CHARLOTTE

Jeg foretrækker det i det Mindste.

DE GEER

Ja, seer De, Frue, det, jeg mener, er jo ikke andet end det, at naar vi som ganske unge skal til at i Lag med Livet, saa har vi, de fleste af os, fra Naturens Haand en Mængde skønne Egenskaber. Vi er uegennyttige, tillidsfulde, rede til at lide for Sandheden, uforsonlige overfor alt hvad der er lavt, urokkelige i vor Tro paa, at det, der er Ret, skal sejre, vi er ridderlige, modige, alt hvad der er modigt, fint og ædelt.

ANNE CHARLOTTE

Ja!

DE GEER

Men al den Herlighed er af Naturen slet ikke bestemt til at vare, ikke mer end det Sæt Tænder er det, man faar som ganske lille. Der er nemlig en Drift hos os, som ikke rigtig har ladet sig mærke, før nu da man som Voksen er kommen i Haandgemæng med Livet, og det er Selvopholdelsesdriften, - og det er mærkværdigt ...

ANNE CHARLOTTE

Skal jeg sige Dem min oprigtige Mening?

283

DE GEER

For min Skyld ikke. Jeg veed altfor godt, at naar man kalder sin Mening for oprigtig, saa er den ubehagelig.

ANNE CHARLOTTE

Ja, hele Deres lange Historie er efter min Mening ikke andet end Vrøvl.

DE GEER

(efter en Pavse, betænksomt).

Aa ja, der kan være Noget i det samme. Saadanne almindelige Theorier, hvormed man søger at ramme den, man ikke aabenlyst tør angribe - -

ANNE CHARLOTTE

Er det mig, De mener?

DE GEER

(*ser ned*).

Sig mig, Frue, har De aldrig lænkt paa, hvad Indtryk det maatte gjøre paa mig dernede i Venedig, da jeg fik at vide, at De havde forlovet Dem med Frederik Hejn?

ANNE CHARLOTTE

Nej, gjorde det noget synderligt Indtryk paa Dem?

284

DE GEER

Ja det gjorde, Frue, for der var et helt Flor af lyse, lykkelige Haab og fme Drømme, der blev vejret hen, som man siger, netop ved det.

ANNE CHARLOTTE

Nej hør, vil De nu virkelig gjøre Dem den Ulejlighed at bilde mig ind, at De er gaaet om med en ulykkelig Kjærlighed til mig? Det er jo dog aldeles unødvendigt. Jeg er slet ikke saa fordringsfuld, jeg tillader, at man bevarer sit Hjertes Fred overfor mig. ....

BRUDSTYKKE AF EN FORTÆLLING (2)

286

287

Det er nu allerede nogle Aar siden, at Severin Sloth kun var kjendt som en haabefuld, fireogtyveaarig Student, der havde udgivet en Digtsamling, som var bleven vel modtaget, dels fordi den havde visse formelle Fortrin, dels fordi en af vore fineste Versifikatorer havde givet den et Indledningspoem med ud i Verden.

Der stod i den Indledning meget smukt og simpelt, at her kom en Musasøn, hvis Hænder, skjøndt saa unge og saa svage, alt leged strengvant med Lyrens Guld; og hvis du i dette klare Væld af ungdomsfriske Toner, der fejred Vaarens Jubel, Høstens Vemod og udfoldet Elskovs blyssomme Vækst, savned en dybere, mer malmforbunden Klang, ak! saa kald ikke paa den, den vil tidsnok komme, naar Livets, naar Virkelighedens de fjendtlige Magter med barske Hænder har sønderrevet det fine Illusionernes Slør, der nu ligger dæmpende hen over Sjælens Strenge og giver dem en egen ædel Tone, som vækker Minder i vort Bryst om det tabte Drømmens Paradis, hvortil det kun i enkelte salige livsforglemmende Øjeblikke

288

forundes os at vende tilbage. Men du, - her vender Ordene sig til den unge Digter - frygt du ikke, over Sangeren holder alle gode Guder Vagt, og Kampen som venter dig den adler, mens den hærder, og per ardua ad astra og saa videre ...

Saadan var Severin allerede for et Par Aar siden bleven ført ind i Literaturen.

Egenlig skulde han studere Jus, men hans Fader var en velstaaende Mand, og Severin skulde ikke bruge Examenen til noget bestemt, bare have den, saa derfor havde det ingen Hast med Studiet, og den unge Mand kunde da i Virkeligheden for de Kundskaber han havde i sit Fag ligesaa gjerne have regnet sig til et af de andre Fakulteter.....

BRUDSTYKKE AF EN FORTÆLLING (2)

290
291

Denne stillestaaende lille Fortælling fra Aarhundredets Begyndelse, den Gang vore Bedsteforældre vare raske og varmlodige nygifte Folk, er bygget paa Breve og Dagbogsblade, paa Miniaturportraiter og Stambøger, og Helten hedder Avgust, mens hun hedder Rosalie, og de boer paa Frederiksdal.

Men husk nu paa, at det var ganske andre Tider den Gang og ganske andre Mennesker. Bare nu det, at Mandfolk kyssede hinanden og gik og viste deres Lægge frem i Silkestrømper og sad og sang over deres Vin, bare det, at det ikke var een af hver femogtyve Damer, der kunde spille, og hvis hun kunde, saa i Almindelighed paa Guitar.

Det er blot for at vise Afstanden, at nu netop det bliver fremhævet, og ikke fordi det faar noget at sige i Historien.

Derimod noget Andet: tænk en Gang over, hvad Hjemmet var i de Dage. Man kan ikke sige, at det nu kun er det Sted, hvor man gaar hen for at sove og sidde til Bords, men det er ganske vist ikke det snevre altopslugende Fædreland, som det den Gang var. Livet udenfor er nutildags ikke Trapezunt, Sahara, Planeten Mars eller Melkevejen, det

292

er Alfarveje nutildags, gamle velbekjendte Veje, der løbe sammen til et Torv i vore Dagligstuer; men i gamle Dage, da var Livet. udenfor noget, man rejste t i l og kom hjem fra, eller fik det i en Samtale Lov til at komme indenfor Ens Døre, var det som. en Mappe med kurieuse Kobberstik, man tager frem af et Skab, naar Børnene er kommen i Seng. ....

BRUDSTYKKE AF EN FORTÆLLING (4)

294
295

Der kom en Ryttersmand ridende gennem Hulvejen i en Skov.

Op med begge Skrænterne stod der store, bare Træer, helt højt op, til de øverste havde Toppen i Sol, men dernede, der var det mørkt og knapt med Lys.

Og Foraarsvinden kom tungt op gennem Vejen.

Og Ryttersmanden kom ogsaa tungt, og han slæbte en stor Le efter sig saa den pløjede med sin blinkblanke Od i den sorte Muld.

Bleggul Hest var han paa, og gammel sad han forover i Sadlen, i Læg og Folder af Sidt og Sort med een hvid mager Haand i Tømmen og een hvid mager Haand om Leens Skaft.

Han var større end Mennesker er og der var ingenting Hvidt i hans Øjne, bare det Sorte som seer.

Og hvor han red frem, der fyldtes Luften om ham med den muldne, muldramme Em fra det vaade visne Løv, der gjæred, fra Bunden, der raadned, fra Træstødene, der frønned og gik i Trødske, og fra Mosset, der smulred hen. Og fra de høje Træer ramled

296

de gamle tørre Grene ned og gjorde Larm og gjorde det stille, saa Hovslaget af hans Hest var som den

eneste Lyd i Verden.

Og Hovslaget af en Hest til, bagved ham, langt borte.

Han holdt stille og lyttede, saa nikkede han, som om han forstod, og red til igjen.

Det varede en Stund, saa kom den anden Ryttersmand til Syne paa en Hest som var rød.

Ogsaa han var større end Mennesker de er, men han var at se til som en Knøs paa en Snes Aar med lyse Dun paa de glatte Kinder og om den fulde smilende Mund.

Halvt af Hvergarn og Kongers Purpur til Hælvten var hans Dragt, men de slanke Lemmer kom blændende nøgne ud under Hvergarnet og ud under Purpuret, - hedningeagtigt nøgne. For det var Amor ham denne Knøs med Lokker, der krusede sig om hans Hoved som gyldne Spaaner, og paa hans Ryg hang Koggeret med Pile, men den stærke Bue havde han knyttet ind i Hestens Manke.

Og hvor han red frem der krummed Bregnerne de brunlaadne Snørkler op over Mulde, det raadne Løv blev levende af gule og hvide Spirer, og tusinde Kim gik af deres Dvale, mens altfor aarle Blomster blaandede frem under Vinterbladenes Mørke, mens Knopperne tog til at lysnes i Svulmen over hans Hoved og mens Trækfugleskarer kom sejlene som sorte Tegn over den graablaa Himmel.

Amor red op paa Siden af den Gamle

297

med Leen. De nikkede til hinanden og fulgtes saa ad gennem Hulvejen uden at tale, og da Vejen kom ud af Skoven og tog dem med sig tværs over Marken hen til Adelvejen og de havde den store By lige for sig med dens brune Tage, dens Taarntinder knejsende og graa og dens guldglimtende Spir, saa nikkede de igjen til hinanden, med et Smil.

Og de red frem ad Adelvejen, der bugtede sig bred og graa, smalere og smalere i det Fjerne, til den som en fin hvid Traad løb ind ad det sorte Øje paa en af Stadens røde Porte.

Og de red.

Lige indenfor Porten var der en stor bar Urtegaard med krogede Abildtræer og i den et Hus, der var skudt op i Gavl ved Gavl under lange stejle Fald af mosgroede Tegl og som havde sine mange sorte Skorstene støttet af efter hinanden med Jernstænger og med stramme Lænker af Jern.

Der standsede de.

Østefter var der et Vindue saa stort som en Port, et uendeligt Tavl og Tern af smaabitte blyindfattede Knaster af Glas. Det var slaaet aabent og haget til Væggen og inden den portstore Aabning stod Doktor Faust og stirrede ud den Vej han vidste at Skoven og Hulvejen var.

Og Døden og Amor red op foran Vinduet, usynlige som de var, uden at kaste nogen Skygge.

Og der holdt de, større end Mennesker er,

298

og Vinden flagrede med Dødens sorte Kappe og med Amors Purpur, og deres store Heste strakte Halsene ind gennem Vinduet og ludede, halvt i Søvn, med de tunge Hoveder over Bøger og Pergamenter, gumlende paa deres Bidsler, og Skummet fra deres Muler dryppede flagevis ned over sorte Skriftlinier og farvestærke Initialer*).

[Den ene Tanke kom stærkere end den anden ind paa Dr. Faust, som han stod der støttet paa sine Haandflader mod den brede Vindueskarm, een ringsmykket Haand foran hver Hests Mule, og Lyset viste frem hans Pandes og hans Ansigts klare Blegthed og talte hvert et Haar i hans mørke, krusede Skjæg.

Hørligt klang hver Tanke af hans om de to usynlige derude.

"Nu er jeg 40 Aar," tænkte han, "10, 20, 30 Aar til kan jeg leve, saa er alt forbi!

Igjen er det Foraar, igjen har jeg eet Aar mindre at leve ...].

*) Her standser Renskriften; Resten er suppleret efter en Kladder.